ŽELJKO LEKŠIĆ

HRVATSKI DOM U ĐAKOVU

Željko Lekšić

HRVATSKI DOM U ĐAKOVU

ŽELJKO LEKŠIĆ

HRVATSKI DOM U ĐAKOVU

ĐAKOVO, 2003.

Željko Lekšić: Hrvatski dom u Đakovu

Izdavači:
Društvo ljubitelja starina Đakovo
Muzej Đakovštine Đakovo

Recenzent:
Dr. sc. Vladimir Geiger

Lektor:
Hrvoje Miletić, prof.

Prijevod sažetaka:
Snježana Marić, prof.

Korektor:
Ljerka Lekšić

Naklada: 300 primjeraka

Grafička obrada:
Hardy, Đakovo

CIP - Katalogizacija u publikaciji
GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA OSIJEK

UDK 061.22(497.5 Đakovo) "19"

LEKŠIĆ, Željko
Hrvatski dom u Đakovu / Željko Lekšić. - Đakovo : Muzej Đakovštine : Društvo ljubitelja starina, 2003.

Summary ; Zusammenfassung.

ISBN 953-97083-9-7 (Muzej Đakovštine)
ISBN 953-99186-0-X (Društvo ljubitelja starina Đakovo)

100927069

Predgovor

Društvo Hrvatski sokol djelovalo je u Đakovu s prekidima od 1906. godine, kada je osnovano, do kraja 1929. godine. Od 1922. godine djelovala su u Đakovu dva sokolska društva: Hrvatski sokol i Sokolsko društvo, koje je bilo udruženo u Jugoslavenski sokol. Nakon što je 1929. godine donijet zakon kojim se ukida djelovanje Hrvatskog sokola, Hrvatski sokol donio je odluku da ne pristupi Jugoslavenskom sokolu, već da prestane s radom. Tzv. Jugosokol djelovao je u Đakovu još nekoliko godina. Poslije Drugoga svjetskoga rata u novoj državi sokolska društva nisu se obnavljala, te su bila prepuštena zaboravu. U Đakovu je postojao neizgrađeni prostor, ustvari livada, koju su desetljećima nakon ukinuća Hrvatskog sokola Đakovčani nazivali "Sokolana". To je bilo nekoć vježbalište sokolskih društava. Mlađe generacije, dakako, nisu ni znale odakle potječe taj naziv. Dom kojeg je započeo graditi Hrvatski sokol i koji je bio stavljen pod krov, otvoren je nakon njegovog ukidanja 1937. godine kao Hrvatski dom, te je tako i iz tog naziva najvećeg djela tog društva izostavljeno sokolsko ime.

Pedesetak godina nakon nestanka Hrvatskog sokola u Đakovu, to društvo postaje predmetom zanimanja povjesničara. Naš đakovački povjesničar Krešimir Pavić je 1980. godine objavio u "Povijesti sporta" tekst pod naslovom "Hrvatski sokol u Đakovu do 1914.", a kasnije je 1986. godine to dopunio sa "Novi podaci o društvu Hrvatski sokol u Đakovu".

U samostalnoj Hrvatskoj za djelovanje Hrvatskog sokola ima priličnog zanimanja, te je tako, sada već ugasli, "Đakovački glasnik" u proteklih nekoliko godina objavio više napisa o njegovu djelovanju, a i o izgradnji Hrvatskog sokolskog doma. O izgradnji Hrvatskih domova, prije svega u nama bliskim mjestima, u Osijeku, Slavonskom Brodu i Vinkovcima, već su objavljeni opsežni radovi. Zasigurno je već napisano mnogo i o izgradnji Hrvatskih sokolskih domova u brojnim drugim

mjestima. O izgradnji đakovačkog Hrvatskog doma malo je pisano, stoga je to potaklo autora da nešto više sazna o njemu i o ljudima koji su zaslužni za njegov nastanak, te je tako nakon prikupljanja obilja podataka nastao ovaj rad. Već ranije je autor objavljivo napise o domu u "Đakovačkom glasniku", "Prigodnoj reviji Đakovački vezovi" i "Časopisu za suvremenu povijest", međutim u potrebi da se oni objedine, te objave brojni prilozi koji su sakupljeni, nastao je ovaj rad. Autor nije pregledao sve arhive, te stoga ovo istraživanje nije potpuno, ali može poslužiti kao dobra podloga za daljnja istraživanja.

Hrvatski dom u Đakovu usko je vezan za Hrvatski sokol, te napis o Hrvatskom domu nezaobilazno sadržava i dobar dio historijata društva Hrvatski sokol u Đakovu. Hrvatski dom nastao je najvećim dijelom prilozima građana, a sve u želji promicanja hrvatske riječi, hrvatske kulture, u kojem će, u Đakovu tada brojna, kulturna udruženja moći djelovati. Rijetke su institucije koje su dale priloge, a izuzetak je bila Brodska imovna općina sa sjedištem u Vinkovcima. Začudo, đakovačka biskupija nije dala priloga. Hrvatski dom je ipak bio sagrađen uz dugogodišnja sakupljanja priloga. Kasnije se u vrijeme njegova rušenja ustanovilo da nije bio naročite konstrukcije, ali ipak je bio u upotrebi 43 godine.

Danas umjesto starog Hrvatskog doma stoji novi Dom, otvoren 1986. godine, koji je izgrađen uz potporu građana kao i stari Dom. Taj Dom za grad predstavlja najznačajniju investiciju u području kulture do danas. Nakon prvih višestranačkih izbora, Dom je dobio naziv koji mu i pripada: Hrvatski dom.

Za nastanak ovog rada dugujem zahvalu svima koji su mi pomogli, i to dr. sc. Vladimiru Geigeru, mr. sc. Borislavu Bijeliću, Valentinu Markovčiću, Nadi Varšava, supruzi Ljerki Lekšić, te sada pokojnima Stanku Horvatu i Eugenu Njirjaku.

Željko Lekšić

HRVATSKI DOM U ĐAKOVU

Od sredine druge polovice 19. stoljeća osnivaju se društva Hrvatskog sokola u svim gradovima Slavonije te je tako 1906. godine osnovan i Hrvatski sokol u Đakovu.[1] Društvo je osnovalo pedesetak Đakovčana, a kasnije se članstvo znatno povečalo.

Svoje vježbe, predavanja i priredbe Društvo je održavalo u dvorani svratišta Central, Dobrovoljnog vatrogasnog društva i u školskim prostorijama. Zalaganjem tadašnjeg gradonačelnika Antuna Švarcmajera[2], Društvo je dobilo na korištenje salu u školskoj zgradi. Međutim, nedugo zatim Društvo je istjerano iz zgrade. Neko vrijeme prije Prvoga svjetskog

1 O Hrvatskom sokolu u Đakovu vidjeti: Krešimir Pavić, Hrvatski sokol u Đakovu do 1914., Povijest sporta (dalje: PS), god. XI (1980.), br. 44, Zagreb, str. 217.-221.; Isti, Novi podaci o društvu Hrvatski sokol u Đakovu, PS, god. XVII (1986.), br. 68, str. 142.-144.; Isti, Sport u Đakovu do I. svjetskog rata, PS, god. XX (1986.), br. 80, str. 313.-320.; Vladimir Geiger, Značka Hrvatskog sokola Đakovo iz 1926. godine, PS, god. XXI (1990.), br. 87, str. 47.-48.; Eugen Njirjak, Hrvatski sokol u Đakovu,"Đakovački glasnik" (Đakovo) (dalje: ĐG), god. II., br. 28, 27. listopada 1995., str. 20.; Isti, Hrvatski sokol u Đakovu, ĐG, god. II, br. 29, 10. studenoga 1995., str. 20.; Isti, Zdrav duh u zdravom tijelu, ĐG, god. II, br. 30, 24. studenoga 1995., str. 20.; Isti, Hrvatski sokol u Đakovu poslije I. svjetskog rata, ĐG, god. II, br. 31, 8. prosinca 1995., str. 20.; Isti, Dvadeseta obljetnica i posveta zastave Hrvatskog sokola u Đakovu, ĐG, god. II, br. 32, 22. prosinca 1995., str. 26.; Isti, Još o dvadesetoj obljetnici i posveti zastave hrvatskog sokola u Đakovu 21. i 22. kolovoza 1926., ĐG, god. III, br. 33, 12. siječnja 1996., str. 14.; Isti, Ustroj hrvatskog sokolskog saveza, ĐG, god. III, br. 34, 26. siječnja 1996., str. 20.; Isti, Djelatnost hrvatskog sokola Đakovo poslije proslave obljetnice i posvete zastave, ĐG, god. III, br. 35, 9. veljače 1996., str. 20.; Isti, Nastavak rada i aktivnosti u 1928. godini Hrvatskog sokola u Đakovu, ĐG, god. III, br. 36, 23. veljače 1996., str. 20.; Isti, Još o burnoj 1928. godini, ĐG, god. III, br. 37, 8. ožujka 1996., str. 20.; Zvonko Benašić, 90 godina od osnutka Hrvatskog sokola. Hrvatski sokol i (Jugo)sokol, ĐG, god. IV, br. 55, 16. siječnja 1997., str. 16.

2 Dr. Antun Švarcmajer (Đakovo, 1861.- Đakovo,1932.), odvjetnik, kr. javni bilježnik, sudac, saborski zastupnik i općinski načelnik. Od 1892. do 1906. godine sudjelovao je na izborima i biran za narodnog zastupnika u Đakovu kao kandidat unionističke Narodne stranke. Godine 1911. neuspjelo se kandidirao na listi Hrvatsko-srpske koalicije. Bio je općinski načelnik u Đakovu u više mandata, u vrijeme kojih je u Đakovu vrlo mnogo građeno, zatim potkraj života i sudac Kotarskog suda u Đakovu.

rata vježbalo se i u Urichovoj gostionici, a kako on nije htio urediti dvoranu prema sporazumu, sklopljena je pogodba sa Dragutinom Wimmerom, koji je također imao dvoranu.

Nakon izbijanja Prvoga svjetskog rata djelovanje Hrvatskoga sokola je zabranjeno. Poslije rata 1919. godine, ujedinjeni su hrvatski, srpski i slovenski sokoli u Jugoslavenski sokolski savez. Hrvatsko sokolstvo istupilo je iz tog saveza 1922. godine. Hrvatski sokol ponovo je utemeljen u Zagrebu, a zatim i u drugim mjestima. Dana 11. rujna 1922. godine održana je u Đakovu skupština u kojoj je izabran privremeni odbor, a 17. rujna konstituirajuća skupština. Od tada su postojala dva sokolska društva u Đakovu: Hrvatski sokol i Sokolsko društvo (koje je bilo udruženo u Jugoslavenski sokol), a također je postojalo klerikalno sportsko društvo Orao, osnovano 1912. godine. Hrvatski sokol je pokretao akcije 1923. i 1924. godine o spajanju sokolskih društava, odnosno o pristupanju Sokolskog društva Hrvatskom sokolu, ali bezuspješno.

HRVATSKI SOKOL U DJAKOVU

Br.

ISKAZNICA Br. ss.

koji-a je primljen-a dana ..... g. ..... u naraštaj „HRVATSKOG SOKOLA" u Djakovu.

ZA PREDNJAČKI ZBOR:

vodja. tajnik.

Iskaznica mora biti providjena prednjačkom štampiljom, a vrijedi za vrijeme za koje je član. plaćena, koju potvrđuje blagajnik u četvorinama.

Iskaznica Hrvatskog sokola u Đakovu

1. Pripreme za izgradnju Hrvatskog doma

Mnogi domovi pod nazivom Hrvatski dom ili Hrvatski sokolski dom bili su u ono vrijeme već sagrađeni ili započeti s gradnjom u većim mjestima diljem Hrvatske, pa tako i u Slavoniji. Godine 1922. osnovan je u

Đakovu odbor za gradnju Hrvatskog doma.[3] U njega je više đakovačkih društava slalo svoje predstavnike.

Na sjednici Odbora Hrvatskoga sokola održanoj 21. studenog 1922. godine određen je Dragan Devčić[4] kao delegat u odbor za gradnju Hrvatskog doma. Poznato nam je da su đakovački obrtnici također imenovali izaslanika u taj odbor. Zasigurno su izaslanike imenovala sva veća društva u gradu jer su u tome vidjeli interes. Tako je i pjevačko društvo Preradović bilo zainteresirano za gradnju takovog doma, jer se smatralo da će u njemu Društvo naći svoje društvene prostorije.[5] Možemo pretpostaviti da je odbor osnovan na inicijativu Hrvatskog sokola u Đakovu.

Između dvaju sokolskih društava bilo je inače nesuglasica. Ideja Sokolskog društva nije bila samo obrana hrvatstva, već je ono gradilo u korist slavenstva, što više i čovječanstva.[6] Tako je bilo izvjesnih nesuglasica i u vezi pitanja izgradnje doma. Iz "Spomen-spisa Sokolskog društva u Djakovu 1906.-1926." (Jugoslavenski sokol, op. Ž. L.) saznajemo sljedeće: "Društvo je imalo da izdrži mnogu borbu, je se primjerice kod osnutka odbora za gradnju hrvatskog doma u Djakovu nijesu htjeli odazvati Hrvatski Sokol i Hrvatska Čitaonica, jer da ne mogu saradjivati sa Sokolom, pa kasnije naše društvo nije pozivano unatoč protesta."[7] Sokolsko društvo (Jugoslavenski sokol) nije sudjelovalo u odboru za izgradnju doma.

---

3 Ukratko o historijatu Hrvatskog doma u Đakovu vidjeti: Željko Lekšić, Nastanak i izgradnja „Hrvatskog doma" u Đakovu, ĐG, god. IV, br. 64, 27. svibnja 1997., str. 29.; Isti, Posveta doma 11. srpnja, a svečano otvorenje 25. srpnja 1937., ĐG, god. IV, br. 65, 5. lipnja 1997., str. 20.; Isti, Novi Dom kulture otvoren u travnju 1986., a Hrvatski dom postaje 1991., ĐG, god. IV, br.66, 19. lipnja 1997., str. 14.; Isti, Hrvatski dom 1975. godine, ĐG, god. IV, br. 67, 3. srpnja 1997., str. 24.; Isti, Hrvatski dom u Đakovu, „Đakovački vezovi". Jubilarna revija 1967-1998., Đakovo, 1998., str. 77.-81.; Isti, Hrvatski dom u Đakovu, Časopis za suvremenu povijest, god. 33, br. 3, Zagreb, 2001., str. 779.-799.

4 Dragan Devčić (1882.-1945.), trgovac vinom, gostioničar i svratištar (zakupnik hotela), predvodnik Hrvatske zajednice u Đakovu od njenog osnutka 1919. godine, a kasnije kotarske organizacije HSS-a. Od 1926. do 1928. godine općinski načelnik. Godine 1930. bio je uhapšen zbog nekog pisma iz Amerike kojeg je bio primio. Bio je osuđen na dvije godine zatvora pod optužbom da je sudjelovao u organiziranju atentata na kralja Aleksandra. Bio je predsjednik nekoliko društava u Đakovu: Hrvatskog doma, Hrvatske čitaonice. Bio je podstarješina Hrvatskog sokola u Đakovu.

5 "Kako je u Đakovu osnovano društvo "Hrvatski dom" u Đakovu, u kom je "Preradović" mislio naći kada tada svoje društvene prostorije, to je "Preradović" od čiste dobiti Katarinskog i Silvestarskog koncerta darovao društvu "Hrvatski dom" u Đakovu svakiput po 3000 K. (ukupno 6000 K.)." Mato Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Sklad-Preradović" u Đakovu 1863-1939, Tiskara M. Kraljevića, Đakovo, 1939., str. 245.

6 Spomen-spis Sokolskog društva u Djakovu 1906.-1926., Tisak M. Kraljeviæ, Đakovo, 1926., str. 22.

7 Isto, str. 37.

SABIRNI ARAK

ZA GRADNJU DOMA HRVATSKOG SOKOLA U DJAKOVU

Tek. broj	Ime darovatelja	Dinara	Potpis darovatelja

Sakupljeni novac za aktivno i pasivne odbrane

Godine 1923. osnovano je Društvo Hrvatski dom u Đakovu. Svrha društva određena je Pravilima društva [8], a to je "sagraditi i uzdržavati svoj vlastiti dom i time osigurati bolji ekonomski razvitak svim djakovačkim hrvatskim društvima, - našim članovima, kojima je cilj umjetnost, znanost, zabava te unapređenje društvenih odnošaja: /u za to priređenim prikladnim prostorijama:/."[9] Za slučaj prestanka društva, Pravilima je određeno da se imovinom društva ima upravljati Matica hrvatska u Zagrebu, sve dok se u Đakovu ne osnuje novo društvo za jednakom svrhom, a ako se takvo društvo ne osnuje u roku od 10 godina ima se imovina predati u vlasništvo Matice hrvatske u Zagrebu.[10] Predsjednik toga društva bio je Mato Šarčević, a tajnik odvjetnik dr. Ante Crvić.[11]

Glavna zadaća odbora, a kasnije društva, bila je prikupljanje novca. U tu svrhu bili su organizirani koncerti ili zabave. Tako je 15. veljače 1924. godine održan veliki koncert za gradnju Hrvatskog doma u Đakovu.[12]

8 Hrvatski državni arhiv (dalje: HDA), Zagreb, fond Pokrajinska uprava za Hrvatsku i Slavoniju-Upravno odjeljenje, VIII-10 21844/1923, SP 2950/1923. Pravila društva Hrvatski dom u Djakovu.

9 Isto.

10 Isto.

11 Isto.

12 M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Sklad-Preradović" u Đakovu 1863-1939, str. 259.

Zatim, u svratištu Central održana je velika zabava 12. studenog 1924. godine u svrhu prikupljanja doprinosa "da se ostvari misao izgradnje Hrvatskog doma u Đakovu".[13] Na toj zabavi je bio i koncert na kojem je sudjelovalo i pjevačko društvo Preradović.[14] Sudjelovalo je i Sokolsko društvo u Đakovu sa dvjema točkama.[15] Dana 3. prosinca 1924. godine održan je koncert čiji je prihod bio djelomično namijenjen za gradnju Hrvatskog doma, koji je ponovljen sutradan popodne. Društvu za gradnju Hrvatskog doma dato je 1.000 dinara.[16] Dana 26. veljače 1927. godine održana je zabava u gostionici Tome Jelešića "u korist gradnje društvenog doma", na kojoj je sudjelovao i tamburaški zbor Hrvatskog sokola.[17]

Za gradnju „Hrvatskog Doma" u Djakovu priredjuje odbor toga društva 12. ov. mj. veliku zabavu u svratištu Central. Zabava je uz sudjelovanje naših društava. Mi najtoplije preporučamo gradjanstvu posjet ove zabave, jer svaki pa i najmanji doprinos od pomoći je, da se ostvari misao izgradnje „Hrvatskog Doma" u Djakovu. Kako čujemo odbor je uložio osobito mnogo truda, da ta zabava bude u istinu što ljepša.

Isječak iz đakovačkog „Narodnog lista" br. 45 od 8. studenoga 1924. godine

Nakon što je sakupljeno nešto novca, upravni odbor Hrvatskog sokola u Đakovu na svojoj sjednici održanoj 2. veljače 1927. godine donio je

---

13 "Narodni list", (Đakovo), Jugoslavensko nepredno glasilo, god. III, br. 45, 8. studenoga 1924., str. 3; M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Sklad-Preradović" u Đakovu 1863-1939, str. 259.

14 M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Sklad-Preradović" u Đakovu 1863-1939, str. 259.

15 Spomen-spis Sokolskog društva u Djakovu 1906.-1926., str. 38.

16 M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Sklad-Preradović" u Đakovu 1863-1939, str. 259.-260.

17 Spomenica, Đakovo, 1928., str. 6, (rukopis; kopija u posjedu autora). Bez navoda autora. Pisac Spomenice je vjerojatno Mato Horvat. Vjerojatno je to povelja koja se spominje kod polaganja kamena temeljca.

zaključak o gradnji Hrvatskog sokolskog doma.[18] Izabran je u tu svrhu posebni građevni odbor (predsjednik Dragan Devčić, tajnik Franjo Čanić, kasnije Suljo Smailbegović,[19] odbornici Ivan Gabut, Stjepan Matajs,[20] dr. Mato Horvat,[21] Adam Brajer, Tomo Švenda,[22] Josip Heffer, Ivan Pavić, Pavao Matajs[23] i Jeronim Basi,[24] i blagajnik Ivan Pavić, kasnije Ivan Mitrović).[25] Građevni odbor ubrzo se sastao 17. veljače 1927. godine, a najvažnije pitanje koje je tada trebalo riješiti bilo je pitanje gradilišta.[26] Odbor se kasnije sastajao svakog tjedna.

Pogodno zemljište za gradnju takve zgrade bilo je općinsko gradilište u Školskoj ulici (sada Ulica kralja Tomislava) preko puta vlastelinskog mlina. Na toj parceli bila je nekoć općinska kuća, prema staroj jedinstvenoj numeraciji iz 19. stoljeća[27] s kućnim brojem 27, u kojoj je ranije bio baždarski ured. Ta je kuća srušena 1880. godine.[28] Prazan prostor je potom općina iznajmljivala. Prije Prvoga svjetskog rata ovdje su braća Ringwald držala daščaru. Poslije Prvoga svjetskog rata daščaru je ondje držao Atanasije Subotić.[29] Općinsko zastupstvo trgovišta Đakovo donijelo je zaključak 28. veljače 1927. godine da se Hrvatskom sokolu dodjeli

18 Spomenica, str. 9.

19 Suljo Smailbegović (?-1945.?), geodetski inžinjer, neko vrijeme tajnik, te podstarješina Hrvatskog sokola u Đakovu. Od svibnja 1941. godine bio je zamjenik zapovjednika hrv. ustaškog stana za mjesto i kotar Đakovo. Za vrijeme Drugog svjetskog rata bio je u Đakovu zapovjednik bojne, poznate među Đakovčanima kao "Suljina bojna". Poslije Drugog svjetskog rata sudbina nepoznata.

20 Stjepan Matajs (Đakovo, 1882.- Đakovo,1937.), građevinski poduzetnik.

21 Dr. Mato Horvat (Đakovo, 1891.- Đakovo,1983.), od 1919. do 1928. godine bio je sudac u Đakovu. Bio je istaknuti kulturni djelatnik. Djelovao je u HPD Preradović i u Hrvatskom sokolu. Početkom 1928. godine bio je premješten u Županju. Zbog političkog djelovanja bio je uhićen, a kasnije i otpušten iz službe 1931. godine. Potom je radio u advokatskim kancelarijama u Zagrebu i Đakovu, do sredine 1937. godine, kada je bio amnestiran, te postavljen za okružnog suca u Slavonskoj Požegi, gdje je kasnije postao i predsjednikom sudbenog stola. Godine 1941. premješten je za predsjednika Sudbenog stola u Osijeku. Poslije Drugog svjetskog rata je neko vrijeme bio u zatvoru. Napisao je Spomenicu hrvatskog pjevačkog društva Sklad-Preradović u Đakovu 1863-1939

22 Tomo Švenda (Đakovo, 1888.- Đakovo,1939.), trgovac.

23 Pavao Matajs (Đakovo, 1896.- Đakovo,1960.), građevinski poduzetnik.

24 Jeronim (Jerko) Bassi (Đakovo, 1901.- Đakovo, 1958.) vlasnik ciglane, 1928.-1929. tajnik Hrvatskog sokola u Đakovu.

25 Spomenica, str. 9.-10.; Izvještaj tajnika gradjevnog odbora Hrvatskog sokola u Đakovu podnesen Glavnoj skupštini održanoj dne 2. II. 1928. godine, Muzej Đakovštine, Đakovo, inv. br. 1321 (dalje: Izvještaj tajnika građevnog odbora od 2. II 1928.).

26 Izvještaj tajnika gradjevnog odbora od 2. II. 1928.

27 O staroj numeraciji kuća u Đakovu: Željko Lekšić, Numeracija kuća u Đakovu iz sredine 19. stoljeća, "Đakovački vezovi". Jubilarna revija 1967-1991., Đakovo, 1991., str. 82.

28 Mirko Marković, Đakovo i Đakovština, Zbornik Đakovštine, br. 1, JAZU, Centar za znanstveni rad Vinkovci, Zagreb, 1976., str. 207.

29 Isto.

besplatno gradilište za gradnju doma, vrijedno 30.000 dinara, uz uvjet da u slučaju raziaza Hrvatskog sokola zemljište ponovo postane vlasništvo upravne općine Đakovo.[30] Tako se trgovište Đakovo osiguralo od mogućnosti da zemljište u slučaju likvidacije Društva, koja je prijetila, prijeđe bilo u državno ili neko drugo vlasništvo. Zemljište je bilo veličine 504 četvorna hvata, odnosno 1.813m^2.[31] Hrvatski sokol je platio za prijenos vlasništva pristojbu od 2.400 dinara, a molba upravljena Ministarstvu financija kojom se tražio oprost pristojbe bila je odbijena.[32]

Dana 14. kolovoza 1927. godine održao je Hrvatski sokol na svom zemljištu prvu javnu vježbu, kojih je kasnije bilo još prije nego li se počelo

Dragan Devčić (1882.-1945.)

Dr. Mato Horvat (1891.-1983.)

Suljo Smailbegović

Uži građevni odbor Hrvatskog sokola u Đakovu, koji je nadzirao gradnju doma, sačinjavali su: Dragan Devčić, kao predsjednik odbora i općinski načelnik, Suljo Smailbegović, kao tajnik odbora i podstarješina Hrvatskog sokola u Đakovu i dr. Mato Horvat

---

30 Očitovanje od 19. 9. 1927. godine odloženo u Zemljišno knjižnoj službi Općinskog suda u Đakovu pod brojem Z-1467/27, koje su potpisali na strani općine općinski načelnik Dragan Devčić i općinski odbornici dr. Antun Švarcmajer i Vojislav Piller, a na strani Hrvatskog sokola starješina Ivan Gabut i tajnik Jeronim Baud.

31 Zemljište se sastojalo od: katastarske čestice br. (dalje k.č.br.) 200 Kuća broj 27 i dvorište u Djakovu, sa 352 četvorna hvata (dalje: čhv) i k.č.br. 199 Vrt u Djakovu, sa 152 čhv iz zemljišno knjižnog uloška (dalje: zk. ul.) br. 1246. Zemljišno knjižni odjel Općinskog suda u Đakovu.

32 Izvještaj tajnika građevnog odbora od 2. II. 1928.

Braća Ringwald

Objava!

Našim vrlo štovanim mušterijama i slavnom općinstvu dajemo na znanje, da smo našu

u Kolodvorskoj ulici, preko puta vlastelinskog paromlina

nalazeću se daščaru znatno povećali i da na skladištu držimo isključivo **sedmogradska drva za gradnju daske i letve najbolje kakvoće.**

Uvjeravajući slavno općinstvo najboljom poslugom molimo, da se u slučaju potrebe na nas obratiti izvolite.

Sa štovanjem

Braća Ringwald.

Prije Hrvatskog doma, na gradilištu se prije Prvog svjetskog rata nalazila dašèra braæe Ringwald, a potom Atanasija Subotiæa (isjeèak iz ðakovaèkog tiska, 1910. godine)

sa gradnjom.[33] Javna vježba održana 8. kolovoza 1928. godine bila je vjerojatno posljednja na tom vježbalištu, jer se uskoro prišlo gradnji doma.[34]

Nakon rješenja pitanja gradilišta, prišlo se rješavanju pitanja novca, odnosno darova za gradnju, te je utvrđeno da Dom ima četiri vrste članova: 1. dobrotvori, koji daruju najmanje 2.000 dinara, 2. utemeljitelji, koji daruju najmanje 1.000 dinara, 3. podupirajući, koji daruju najmanje 240 dinara i 4. darovatelji, koji daruju bilo koju svotu ispod 240 dinara. Na samom početku sakupljanja najveće priloge dali su Jeronim i Katica Bassi, i to 10.000 komada opeke u vrijednosti 5.000 dinara, Ivan i Hedviga Gabut vagon pijeska i 12 mtc vapna u vrijednosti 2.000 dinara, Dragan i Paula Devčić 2.000 dinara, Tomo i Julijana Švenda 2.000 dinara, Stjepan i Katica Matajs 2.000 dinara i drugi.[35] Prilozi za gradnju su sabirani i "škrabicama" postavljenim u trgovinama i gostionicama. Sakupljanje novčanih sredstava

33 Spomenica, str. 7.
34 Isto, str. 8.
35 Isto.

se ograničilo na samo Đakovo, budući se smatralo da sabiranje izvan mjesta ne bi ionako imalo nekog uspjeha. U popisima se uočava da su priloge za gradnju, osim Hrvata, davali i pripadnici drugih naroda, posebice su se isticali Nijemci i Židovi.

Građevni odbor je preko Saveza stupio u vezu sa građevnim stručnjakom Aleksanderom Freudenreichom[36] iz Zagreba, koji je zajedno

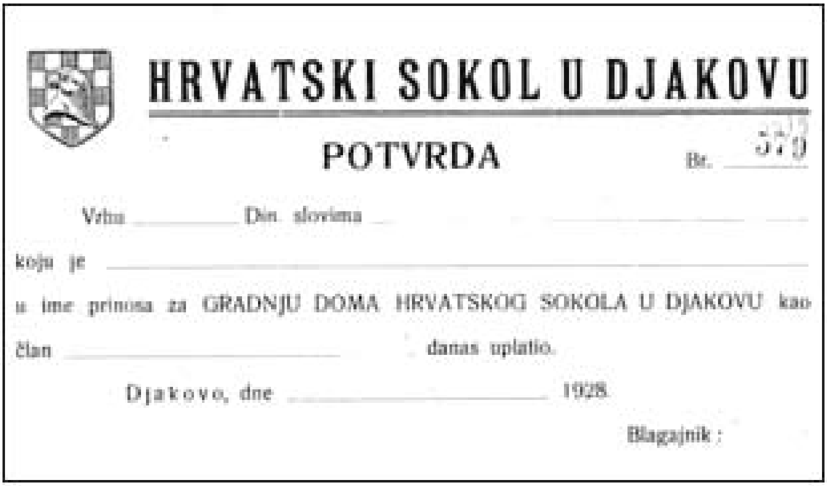

HRVATSKI SOKOL U DJAKOVU

POTVRDA Br. 579

Vrhu ________ Din. slovima ________

koju je ________

u ime prinosa za GRADNJU DOMA HRVATSKOG SOKOLA U DJAKOVU kao

član ________ danas uplatio.

Djakovo, dne ________ 1928.

Blagajnik :

Tiskanica potvrde Hrvatskog sokola u Đakovu iz 1928. godine, kojom se potvrđuje uplata doprinosa za gradnju Doma Hrvatskog sokola u Đakovu

sa Pavlom Deutschom imao tvrtku pod nazivom "Arhitekti-Freudenreich & Deutsch - graditelji", a koji se posebno bavio izgradnjom društvenih domova. On je uz cijenu od 500 dinara izradio idejni nacrt, kojeg je Odbor

---

36 Aleksandar Freudenreich (Zagreb, 1892.- Zagreb,1974.), arhitekt. Rodio se u poznatoj obitelji zagrebačkih kazališnih umjetnika. Osnovnu školu započeo je u Varaždinu, a završio u Zagrebu. U Zagrebu je završio Graditeljsku školu, te Arhitektonski odjel umjetničke akademije u Zagrebu, a 1919. godine položio je ispit za ovlaštenog graditelja. Projektirao je oko 500 objekata, od čega je oko 300 izgrađeno. Uz uobičajeni graditeljski rad mnogo je proučavao gradnju zgrada s dvoranama, naročito Hrvatskih domova, i prosvjetnih zgrada. Pri tome mu je svakako pomoglo što je poznavao gimnastičku umjetnost od svoje najranije mladosti, i što je godinama sudjelovao u Hrvatskom sokolu. Projektirao je Hrvatske domove u Ivanić Gradu, Đakovu, Garešnici, Daruvaru, Lasinji, Donjem i Bjelovaru. Na raznim javnim natječajima nagrađeno je oko 30 njegovih projekata. Zamislio je i proveo 1925. godine gradnju mogile u Maksimiru povodom proslave 1000-godišnjice hrvatskog kraljevstva. Napisao je tri knjige: "Prosvjetna ognjišta", 1949., "Narod gradi na ognjištu kuću", 1962, i "Kako narod gradi", 1972. Intenzivno je radio u društvu hrvatskih graditelja, te je bio i predsjednik toga društva, a ujedno i jedan od urednika društvenog stručnog povremenika "Graditelj". Od 1927. do 1932. godine bio je gradski zastupnik u Zagrebu. Uz posao u svojoj struci, posvetio je Freudenreich slobodno vrijeme kazališnoj umjetnosti.

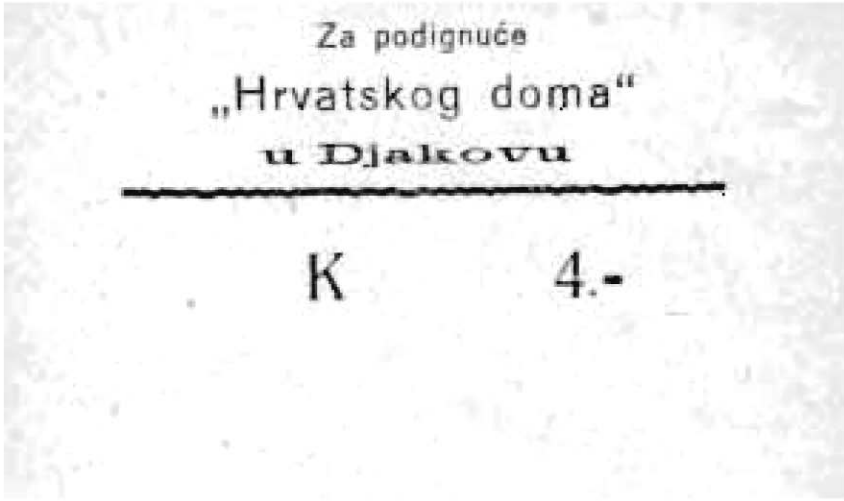

Tiskanica potvrde kojom se potvrđuje uplata doprinosa za podignuæe Hrvatskog doma u Đakovu u iznosu od 4 krune

prihvatio na svojoj sjednici od 15. svibnja 1927. godine "jer predviđa modernu zgradu sa velikom dvoranom sa galerijama, pozornicom i svim potrebnim nuzprostorijama, te velegradskim izgledom",[37] kako se navodi u izvješću.

Građevni odbor je na sjednici od 30. kolovoza 1927. godine donio zaključak da se na gradilištu iskopa bunar, kako bi se osigurala voda kod gradnje. Iskopan je bunar dubine 13, a širine 1,5 metar, pod nadzorom Stjepana Matajsa i Dragana Devčića.[38] Kasnije je bunar produbljen do dubine od 19 metara. Na gradilištu je bila i zgrada koja je služila kao stan podvornika, a u istoj je bila smještena i Hrvatska čitaonica, kao i dio društvene imovine. Društvo je dobilo na dar 27.000 komada opeka, a zaključkom od 29. svibnja 1927. godine kupljeno je još 100.000 komada opeke od đakovačkih ciglara, i to od ciglane Bassi 50.000, a isto toliko i od ciglane Fratrić i Brand.[39]

Bilo je planirano da se gradi postupno, to jest najprije dvoranu sa pozornicom, a poslije nusprostorije odnosno ulični dio zgrade. Freudenreich je došao u Đakovo pogledati gradilište te je na sjednici 23. lipnja 1927. godine dogovoreno da će izraditi nacrte za 12.000 dinara.

37 Izvještaj tajnika gradjevnog odbora od 2. II. 1928.
38 Isto.
39 Isto.

Vjerojatno prvotna dikca Hrvatskog sokolskog doma u Đakovu

Građevni odbor je nacrte prihvatio na sjednici 8. kolovoza 1927., a proračune i troškove 3. rujna 1927. godine te je na temelju njih zatražena građevna dozvola. Sresko (Kotarsko) poglavarstvo izdalo je dozvolu svojom odlukom od 25. studenoga 1927. u trajanju od godinu dana. Gradnja je tada mogla započeti.

Na sjednici Građevnog odbora od 12. veljače 1928. godine, donesen je zaključak da se zamole graditelji Domes[40] i Pelcer iz Osijeka, te Mijo i Stjepan Matajs iz Đakova, da na temelju Freudenreichovih troškovnika dostave ponudu za izgradnju. Stigle su dvije ponude, i to Pelcera i braće Matajs, dok Domes od kojeg se to zasigurno očekivalo, nije dao ponude.[41]

---

40 Ivan Edvard Domes (Wigstadt u Šleziji, ?-?). Početkom 20. stoljeća doselio se u Đakovo, gdje je ispunio propisane uvjete potrebne za vođenje graditeljskog obrta, te je dobio obrtnu dozvolu. Prvenac je poslove izgradnje zgrade općinskog poglavarstva, kapelice na groblju, te otkrio u Đakovačkoj Satnici. Godine 1903. dobio je obrtnu dozvolu i u Osijeku, te tamo otvorio. U Osijeku je gradio brojne secesijske zgrade, a 1906. gradio je i novi samostan sestara Svetog križa u Đakovu.

41 Spomenica, str. 9.

U svibnju 1928. godine je Brodska imovna općina sa sjedištem u Vinkovcima doznačila 5.000 dinara za gradnju doma,[42] što su u ono vrijeme bila značajna sredstva.

Na sjednici Upravnog odbora Hrvatskog sokola održanoj 4. kolovoza 1928. godine zaključeno je "da se odmah pristupi gradnji Hrv. Sokolskog doma i da se za sada imaju izgraditi samo najvažnije, tj. Dvorana sa pozornicom i nuzprostorijama".[43]

Gradnja doma povjerena je Miji i Stjepanu Matajsu, građevinskim poduzetnicima iz Đakova, budući da je njihovu ponudu od 268.409 dinara Odbor prihvatio kao najpovoljniju. Ona se odnosila na gradnju dvorane s pozornicom i galerijama pod krov, što bi se izvelo 1928. godine, a ostalo iduće godine.[44]

U to je vrijeme starješina Hrvatskog sokola u Đakovu bio Ivan Gabut, podstarješina Suljo Smailbegović, tajnik Jeronim Bassi, blagajnik Pero Meršilc, a članovi Upravnog odbora dr. Miroslav Ašperger[45], Tomo Švenda, Pavo Matais, Šimo Berger, Dragutin Benašić, Josip Đaković, Ivan Mitrović, Ivan Štegmajer, Ivan Pavić, Šimo Erdeljac, Josip Kindl i vođa Milan Šarčević.[46] Gradonačelnik je u to vrijeme bio Dragan Devčić.

Članovi Društva nisu bili zadovoljni što od velikih vlastelinstava, prije svega đakovačkog, nisu dobili nikakvu potporu. U izvještaju Građevnog odbora navodi se: "Za našu gradnju od moćnih i visokih mjesta ne dobismo do sada ništa, niti ima izgleda da će dobiti. /.../ Vlastela grofovi i baruni sagradiše i grade sjajne palače, a sa novcem otetim od sirotinjskih usta. Te velebne građevine služe često puta samo objesti i razvratnosti besposličara. Mi hoćemo i moramo sagraditi hram prosvjete, napretka i sreće sa skromnim sredstvima, koja smo draga srca odkinuli od svojih potreba."[47]

---

42 Isto, str. 8.

43 Izvještaj Gradjevnog odbora Hrvatskog Sokola u Djakovu, podnesen glavnoj skupštini obdržanoj dne 2. II. 1929., Muzej Đakovštine, Đakovo (dalje: Izvještaj Gradjevnog odbora od 2. II. 1929.).

44 Isto.

45 Dr. Miroslav Ašperger (Đakovo, 1887. - Đakovo, 1945.), đakovački odvjetnik.

46 Spomenica, str. 13.

47 Izvještaj tajnika Gradjevnog odbora od 2. II. 1928.

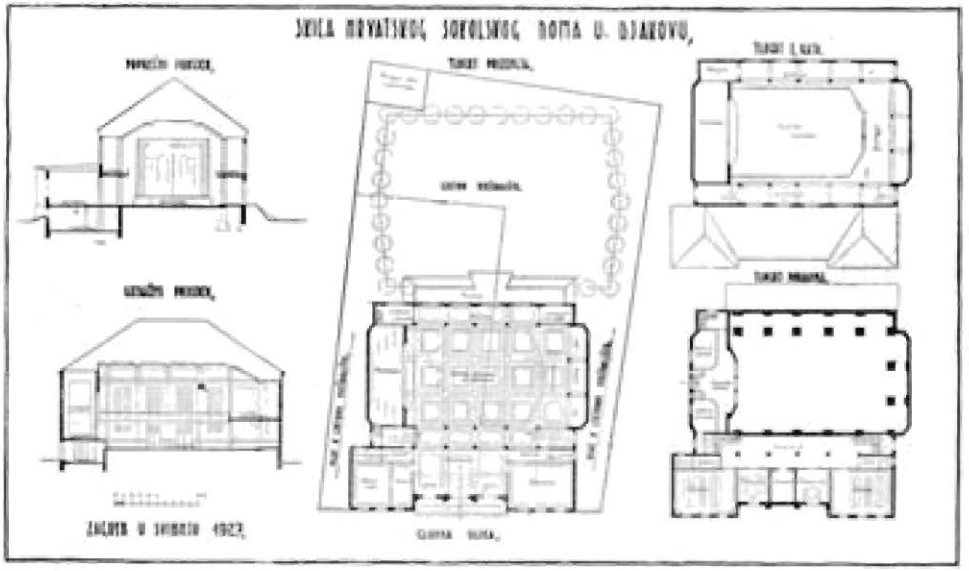

Letak sa skicom Hrvatskog sokolskog doma u Đakovu koji se isticao ili dijelio prilikom sakupljanja novca. Skicu je naèinio arhitekta Aleksander Freudenreich 1927. godine. Kasniji nacrt je znatno odstupao od prvotne skice

2. Gradnja Doma

Gradnja doma započela je 14. kolovoza 1928. godine, nekoliko dana nakon što je Upravni odbor donio zaključak o pristupanju gradnji Doma. Uz nadzor A. Freudenreicha, gradnju je vodio Stjepan Matajs. Tijekom 1928. godine A. Freudenreich je dva puta pregledao izgradnju i to 28. kolovoza kod polaganja temelja, kada su učinjene i neke preinake u projektu, zatim 22. i 23. listopada 1928. godine kada je trebalo početi s betonskim radnjama.[48]

Nakon što je gradnja bila poodmakla, 11. studenoga 1928. godine svečano je položen (uzidan) kamen temeljac te je u njega položena povelja u kojoj je ispisana kratka društvena povijest, koju su potpisali prisutni predstavnici đakovačkih društava uz svoj moto.[49]

48 Izvještaj Gradjevnog odbora od 2. II. 1929.

49 M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Sklad-Preradović" u Đakovu 1863-1939, str. 293. Takvu povelju u ime "Preradovića" potpisali su Mato Lay, predsjednik i Ferdo Strmecki, potpredsjednik društva, uz društveno geslo: "Bud´mo pjesmom rodu svijest."

Na proslavu su pozvana sva đakovačka kulturno-umjetnička društva, kao Dobrovoljno vatrogasno društvo Đakovo, Dobrovoljno gospojinsko društvo, Židovsko gospojinsko društvo, HPD Preradović, Zanatsko pripomoćno društvo, Savez hrvatskih obrtnika, Savez privatnih namještenika, Hrvatski športski klub Hajduk, Savez gostioničara, te hrvatska seljačka Sokolska društva iz Punitovaca i Beravaca.[50]

Pozivnica za polaganje kamena temeljca

Kamen temeljac uzidan je u stražnji zid dvorane ispod srednjeg okruglog prozora (od tri). Kada je kasnije nadozidana prostorija za projektore, ti su prozori zazidani, a načinjeni su manji otvori za projektore.

Izrada kamena temeljca bila je povjerena Franji Hendrichu u Osijeku, a izrađen je od bihaćkog bijelog kamena s dimenzijama 50, 30 i 30 cm sa žlijebom od 20 cm dugim i 12 cm promjera, a nosio je pozlaćeni natpis "H S", a ispod njega: "11. XI. 1928."[51] Toga dana u 10 sati krenula je povorka od parka sa svim hrvatskim đakovačkim društavima u dom gdje je obavljeno polaganje. Proslavu je otvorio dr. Mato Horvat, naglasivši u govoru da se stvara dom, u kojem ima vladati rad i ljubav i koji ima biti

---

50 Mato Horvat, Nekoliko podataka o prošlosti nekih đakovačkih kulturno-prosvjetnih društava, rukopis, str. 18.

51 Spomenica, n. dj., str. 9. Fotografija sa polaganja kamena temeljca objavljena je u: M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Slavuj-Preradović" u Đakovu, 1863-1939, o. dj., s.p. (sl. br. 70).

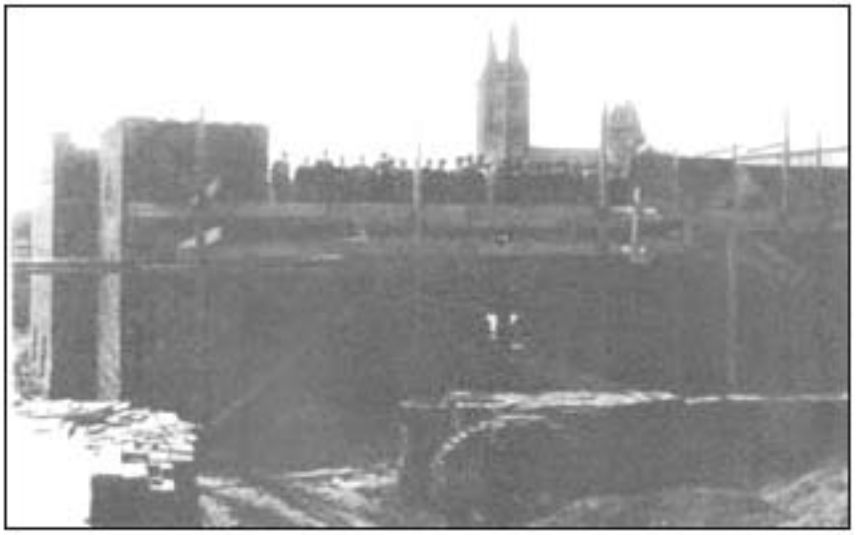

U listopadu 1928. godine prije polaganja betonskih dala, Hrvatski radnički dom u izgradnji obišao je i zagrebački arhitekt Aleksander Freudenreich s pratnjom Građevnog odbora

stjecište i žarište svega kulturno-prosvjetnog rada u Đakovu uopće.[52] Temeljni kamen položen je u prisutnosti đakovačkih odličnika, kao počasnih svjedoka, dr. Antuna Švarcmajera, kr. Javnog bilježnika u Đakovu, Dane Reichsmana, veletrgovca i dr. Josipa Mičeka, privatnog liječnika, te Vilme pl. Hržić, kume druge zastave, supruge Marijana pl.

52 M. Horvat, Nekoliko podataka o prošlosti naših đakovačkih kulturno-prosvjetnih društava, str. 19.

Građevni odbor, a i priličan broj članova Hrvatskog sokola u Đakovu dočekalo je arhitekta Freudenreicha. Na slici: sjede Tomo Švenda, Suljo Smailbegović, Aleksander Freudenreich, Stjepan Matais i Pero Matais, stoje Šime Berger, Tomo Baumberger, nepoznat, Karlo Kesler, Milan Lasić, Ivan Pavić, Pero Merkšić, Jeronim Bazal, Katica Stiljanović (Majer), Josip Kindl, Drago Drašenović, nepoznat, dr. Željko Kleman, Ružica Bazal, nepoznat, Stjepan Hofer i Šime Ergeljac

Hržića, vlastelinskog računovodstvenog ravnatelja.[53] Zbor "Preradović" je tom prigodom otpjevao Zajčevu skladbu "Hrvatskom domu".[34]

Podstarješina Suljo Smailbegović pročitao je "Spomenicu", u kojoj je ocrtana kratka društvena povijest, navedeni darovatelji i cijelo članstvo. "Spomenicu" su potpisali svi članovi i odbori, predstavnici Župe i prisutnih društava, te počasni svjedoci. Vatrogasna glazba odsvirala je Sokolsku koračnicu. "Spomenica" sa društvenim značkama, slikama iz društvene povijesti, sa slikama iz društvene povijesti, te sa slikama narodnih velikana Stjepana Radića, Pavla Radića i dr. Đure Basaričeka, postavljena je u bakrenu cijev, koja je hermetički zatvorena, te stavljena u

---

53 Spomenica, str. 9 i 14. Vilim pl. Hržić vjerojatno nije bio prisutan, naime, nema ga na fotografiji. Spomenica je bila pisana prije tog događaja.

34 M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Sklad-Preradović" u Đakovu 1863-1939, str. 293.

temeljni kamen. Za vrijeme polaganja temeljnog kamena intonirala je vatrogasna glazba "Lijepu našu".[55]

Na večer u 8 sati održana je javna vježba sa sljedećim rasporedom: članstvo na preči, naraštajci na ruči, članstvo na visokoj ruči, zatim su uslijedile "Proste vježbe": ženski podmladak, muški podmladak, ženski naraštaj, članice, muški naraštaj, članice, zatim gosti iz Semeljaca, Punitovaca i Beravaca, te na kraju članstvo Hrvatskog sokola u Đakovu.[56] Vježbu je pratila vatrogasna glazba.[57]

Polaganje kamena temeljca za Hrvatski sokolski dom u Đakovu dana 11. studenoga 1928. godine

Do polaganja kamena temeljca dali su kao dobrotvori, a to su oni koji su darovali najmanje 2.000 dinara ili građevnog materijala i usluga u toj vrijednosti: općina trgovište Đakovo, gradilište u vrijednosti od 30.000 din., Brodska imovna općina 5000 din., Jeronim Bassi ciglu u vrijednosti od 5000 din., Ivan Gabut jedan vagon pijeska i 20 mtc kreča, Julijana i Tomo Švenda 2000 din., Dragan Devčić 2000 din., Antun Brand 2000 din., Dane Reichsmann 2000 din., dr. Antun Švarcmajer 2000 din., Adam Brajer

55 M. Horvat, Nekoliko podataka o prošlosti nekih đakovačkih kulturno-prosvjetnih društava, str. 19.

56 Izvještaj vodje Hrvatskog sokola u Djakovu podnesen Glavnoj skupštini dne 2. veljače 1929, Muzej Đakovštine, Đakovo, Arhiva Hrvatskog sokola u Đakovu, br. 1320.

57 M. Horvat, Nekoliko podataka o prošlosti nekih đakovačkih kulturno-prosvjetnih društava, str. 19.

stolarske radnje u vrijednosti 2000 din., Jung Fratrić i Brand opeku u vrijednosti od 5000 din., dr. Josip Mück 2000 din., Ladislav i Elza Kerschner vagon pijeska i 15 mtc vapna, Franjo Pfeffer u električnom materijalu 2000 din., Hinko Brandt 2000 din., Ana i Mato Kovačević 2000 din., Kata i Suljo Smailbegović 2000 din., Katarina i Stjepan Matajs 2000 din., Barbara i Mijo Matajs 2000 din., Ivan Mitrović 2000 din., Pavao Matajs 2000 din., Katarina i Ivan Mallek 2000 din., dr. Mato Horvat 2000 din., Croatia Zagreb 2000 din., Malvina i Makso Goldstein 2000 din., Miško Rack 5000 komada opeke vrijedne 2500 din., Julijo Mahler 2000 din., Osječka oblasna skupština Osijek 10.000 din., Pavao Katić 2000 din., Antun Švarcmajer 2000 din., Franjka i Fabo Petrović, L. Varoš 2000 din., dr. Vjekoslav Rotković 2000 din., Ohitelj Mije Langfeldera 2000 din., Franjo Šimoković iz Amerike 1870 din., Vilim Mlinz 1550 din.[58]

Brojni su građani davali dobrovoljne priloge i kao utemeljitelji (oni koji su dali preko 1.000 dinara), podupirujući (preko 240 dinara) ili darovatelji (ispod 240 dinara), koje zbog brojnosti ovdje ne navodimo.

Članovi Hrvatskog sokola u Đakovu. Fotografija je snimljena 8. prosinca 1929. godine. U pozadini je strmeći zid doma, u kojem su vec izgrađeni prozori i vrata

58 Spomenica, str. 10.

Građevni odbor je tijekom 1928. godine održao 19 sjednica. Uži odbor koji je nadzirao gradnju činili su: Dragan Devčić, Suljo Smailbegović i dr. Mato Horvat.[59]

Gradnja Doma brzo je napredovala, te je dom do kraja 1928. godine već bio pod krovom. U jesen 1928. godine planirani radovi su kasnili jer naručene željezne konstrukcije nisu bile stigle, te za betoniranje galerija vrijeme više nije bilo prikladno, te je gradnja zbog studeni bila obustavljena.[60]

Međutim, Hrvatski sokol u Đakovu više nije bio dugoga vijeka. Nakon uvođenja Šestosiječanjske diktature 1929. godine donesen je Zakon o Sokolu Kraljevine Jugoslavije (5. prosinca 1929.) po kojem se raspuštaju sva tjelovježbena društva, a osniva se nova organizacija. Zakon je prijetio svakom tjelovježbenom pokretu koji je odbio pristupiti u Sokol Kraljevine Jugoslavije. Hrvatski sokol je donio odluku da ne pristupa u tu organizaciju, te da prestaje s radom.

Posljednja skupština Hrvatskog sokola u Đakovu održana je u dvorani svratišta "Central" u Đakovu 23. prosinca 1929. godine. Blagajnik je izvjestio da je primitak građevne blagajne od 1927. godine do tada iznosio 458.598 din. 16 p., te da je rad Upravnog odbora uglavnom bio usredotočen oko gradnje i dovršenja Hrvatskog sokolskog doma, te da je sav navedeni novac utrošen u njegovu izgradnju.[61] Nadalje, blagajnik je izvjestio da je upravni odbor izdao pojedincima koji su, bilo Društvu pozajmili gotovinu, bilo Društvu predujmili radove, založne isprave na iznos njihovog potraživanja s rokom dospjeća od 6 mjeseci, uz 8% kamata, dajući im pravo da se na temelju te založne isprave mogu uknjižiti za svoje potraživanje na nekretnini u vlasništvu društva, te da su ti pojedinci već i ishodili uknjižbu prava zaloga.

Založne isprave izdane su sljedećim osobama: Stjepanu Matajs iz Đakova na 127.000 din., društvu Hrvatski dom u Đakovu na 80.400 din., Sulji Smailbegoviću iz Đakova na 40.000 din., t.t. Rudolfu Kaizeru iz Osijeka na 31.500 din., braći Bassi iz Đakova na 25.070 din., Pavi Matajsu iz Đakova na 8.000 din., Franji Pfeferu iz Đakova na 7.000 din., Josipu Hefferu iz Đakova na 5.000 din., Fratriću i Brandtu iz Đakova na 4.835 din., dr. Željku Klemenu iz Đakova na 3.000 din., Hermanu Wirrer iz Osijeka na 8.000 din., Stjepanu Vohalskom iz Đakova na 3.000 din.,

59 Izvještaj Gradjevnog odbora od 2. II. 1929.

60 Isto.

61 Zapisnik glavne skupštine od 23. prosinca 1929., Muzej Đakovštine, Đakovo.

Reichsmannu i sinovima iz Đakova na 7.000 din., Aleksanderu Freudenreichu iz Zagreba na 10.000 din., i Jakobu Silberberg iz Đakova na 3.328 din.[62]

Sve sprave koje je Društvo imalo predane su Dobrovoljnom vatrogasnom društvu. Starješina je izvjestio da je Hrvatski sokolski savez u Zagrebu na svojoj skupštini od 15. studenog 1929. godine, obzirom na činjenicu da je zakonom o ustrojstvu Sokola Kraljevine Jugoslavije dokinuto djelovanje hrvatskog Sokolstva, donio zaključak da ne pristupa u Sokol Kraljevine Jugoslavije te je donesen zaključak da se Hrvatski sokol u Đakovu raspusti.

[illegible]

Broj: 1328/1930.- Djakovo, dne 15. veljače 1930.-

P.n.

Hrvatskom pjevačkom društvu

„Preradović" na ruke predsjed. g. Lay Nate

Djakovo.-

Čast mi je ovime pozvati naslov na dogovor dne 24. veljače 1930. u u 4 sata po podne, na kojem će se imati riješiti pitanje izgradnje zgrade bivšeg Hrv. Sokola u Djakovu.

Podjedno se pozivate da izaslanika Vašeg društva ovlastite na obvezatne izjave dali i sa kojim doprinosom će društvo sudjelovati kod dovršenja rečene zgrade u opće društvene svrhe Djakova.-

Načelnik:

Niderle

Dopis kojeg je uputio opasinski načelnik Antun Niderle pjevačkom društvu „Preradovica" 1930. godine o nastavku gradnje Hrvatskog doma

62 Isto; usp. zk. ul. br. 1927. k.o. Đakovo u Zk. odjelu Općinskog suda u Đakovu.

Starješina je izvjestio da je zastava Društva poklonjena braći Hrvatskog Zmaja. Upozorio je da se značke više ne mogu nositi. Tako je provedena službena likvidacija Društva. Međutim, poznato nam je, prema pronađenim plakatima, da je Hrvatski sokol u Đakovu djelovao još neko vrijeme.

Prestanak rada Hrvatskog sokola i u isto vrijeme prestanak rada Hrvatskog katoličkog Orla u Đakovu vrlo je zanimao tadašnje vlasti. Već nekoliko dana nakon skupštine, 31. prosinca 1929. godine, sreski načelnik u Đakovu, Gjurin, o tome je obavijestio Okružnog inspektora Savske banovine u Osijeku. Njemu, a također i Kr. banskoj upravi u Zagrebu poslan je primjerak gruntovnog izvatka za zemljište doma, sa već upisanim založnim pravom, koji je načinjen već 27. prosinca 1929. godine.[63]

Na temelju zapisnika sa glavne skupštine, vraćen je u zemljišnim knjigama upis prava vlasništva na prethodnog vlasnika, tj. na Upravnu općinu Đakovo.[64]

Ubrzo je đakovački gradonačelnik dr. Antun Niderle[65] sazvao predstavnike vodećih društava u Đakovu na dan 21. veljače 1930. godine radi dogovora oko rješavanja pitanja izgradnje zgrade bivšeg Hrvatskog sokola, odnosno s kojim doprinosom će Društvo sudjelovati.[66] Tada su u Đakovu vodeća društva bila HPD Preradović, Hrvatski dom i Hrvatska čitaonica. Rezultati ovog dogovora nisu nam poznati, ali po radnjama na izgradnji i dovršenju doma može se zaključiti da tada nije sakupljeno mnogo novca. Glavni zadatak društva Hrvatski dom bila su nastojanja za izgradnju Hrvatskog doma. Društvo se koristilo prostorijama Hrvatske čitaonice. U odboru toga Društva bili su: Dragan Devčić predsjednik, Suljo Smailbegović tajnik, dr. Josip Štajduhar, dr. Ante Crvić,[67] dr. Željko Klemen,[68] Pavo Matajs, Josip Heffer, Ivan Pavić, Jerolim Bassi, Josip

63 HDA, Zagreb, grupa VI, inv. br. 3285. Dopisi Sreskog načelstva u Đakovu broj 1238 Pov. 1929 od 31. XII 1929.

64 Prijepis zapisnika glavne skupštine od 23. prosinca 1929. odložen u Zemljišno knjižnoj službi Općinskog suda u Đakovu pod brojem Z-234/30.

65 Dr. Antun Niderle (Đakovo, 1884. - Đakovo, 1964.), đakovački odvjetnik i općinski načelnik u više mandata.

66 Dopis gradonačelnika od 15. veljače 1930., broj 1328/1930. Kopija u posjedu autora.

67 Dr. Ante Crvić, odvjetnik, rođen je 1887. godine u Dobrinju na otoku Krku. Djelovao je kao odvjetnik u Đakovu između dva svjetska rata, do 1930. godine, kada je optužen za sudjelovanje u pokušaju atentata na kralja Aleksandra. Tada je pobjegao u inozemstvo. Bio je jedan od osnivača te tajnik Društva za gradnju Hrvatskog doma u Đakovu.

68 Dr. Željko Klemen, odvjetnik, djelovao je u Đakovu kao odvjetnik do 1930. godine, kada je zajedno sa skupinom Đakovčana bio uhapšen. Početkom 1930. godine bio je izabran za tajnika HPD „Preradović", koju dužnost je obnašao do hapšenja.

Kindl i Stjepan Poljak.[69] Zasigurno je jedan od razloga što gradnja nije napredovala taj što su iste godine od strane vlasti društva Hrvatski dom i Hrvatska čitaonica raspuštena, i to iz razloga što je njihov predsjednik Dragan Devčić bio uhapšen.

Općinski načelnik Đakova
odvjetnik dr. Antun Niderle (1884.-1964.)

Iz tog vremena, s početka tridesetih godina, sačuvan je i plakat u kojem se naglašava: "Treba sazidati "HRVATSKI DOM", kojemu je zadaća da dade krov svim Hrvatskim institucijama, da se u njem usredotoči sav kulturni i politički rad, da Hrvatima bez razlike staleža i vjere, seljaku, radniku i gradjaninu postane zajednički "HRVATSKI DOM", u kojem će Hrvati diljem cijele Hrvatske domovine bilo u kojoj provinciji nastavanja naći sakupljene Hrvate našeg Djakova. U "Hrvatskom domu" raspredat će se razna kulturna i politička pitanja našega života."[70]

---

69 M. Horvat, Nekoliko podataka o prošlosti nekih đakovačkih kulturno-prosvjetnih društava, str. 14.

70 Plakat je tiskala Biskupijska tiskara Đakovo. Potpisnici proglasa otisnutog na tom plakatu su: za nacionalno predstavništvo Mato Šarčević, za Savez hrvatskih obrtnika Mato Lay, za Hrvatsku čitaonicu Ante Pavličić, za Hrvatsku pučku čitaonicu dr. Matija Belić, za Hrvatski sokol Dragan Devčić, za hrvatski Orao Martin Wörndl, za hrvatski Katolički narodni savez Ivan Šeiker, za hrvatsko glazbeno i kazališno udruženje Preradović Mato Horvat, za obrtnički sportski klub Ivan Kliebert i za sportski klub Hajduk Ivan Hepp.

Sresko načelstvo u Djakovu

Broj:1238 Pov.-1929. Djakovo, dne 31./XII.1929.

Predmet: „Hrvatskog Sokola"-
obterećenje.-

Kr.banskoj upravi
Upravno odelenje II/1.

Zagreb

Čast mi je priposlati gruntovni izvadak o obterećenju nekretnine „Hrvatskog Sokola" u Djakovu. Po predmetu izvjestio sam ranije 6.XII.1929. pod br.1160 Pov.-1929.

1 prilog.

/M.P./

Sreski načelnik:
Gjurin s.r.

Sresko načelstvo u Djakovu

Broj:1238 Pov.-1929. Djakovo, dne 31./XII.1929.

Predmet: „Hrvatskog Sokola"-
obterećenje.-

Na:237 Pov.-1929.

Okrudni inspektor Savske banovine

Osijek

Šaljem i naslovu 1 prisjerak gruntovnog izvadka na izvoljnu uporabu.-

1 prilog.-

Sreski načelnik:
Gjurin

Tadašnje vlasti zanimalo je sve što se događalo u Hrvatskom sokolu, pa tako i tko je postao vlasnik imovine nakon prestanka postojanja društva. Dopisi Sreskog (Kotarskog) načelnika Đurina

Iz zemljišnih knjiga saznajemo da je Upravna općina Đakovo ispravom od 15. studenoga 1935. godine prenijela pravo vlasništva doma u izgradnji sa zemljištem u korist dotadašnjih založnih vjerovnika: Stjepana Mataisa u 127/324 dijela, Odbora za gradnju "Hrvatskog doma" u 88/324, Sulje Smailbegovića u 40/324, braće Bassi u 25/324, Pave Mataisa u 8/324, Josipa Hefera u 5/324, dr. Željka Klemena u 3/324, svi iz Đakova, Hermana Wierera u 8/324 iz Osijeka, Aleksandera Freudenreicha u 10/324 iz Zagreba, D. Reichsmanova sina u 7/324 iz Đakova, Stjepana Vohalskog u 3/324 iz Đakova.[71]

Nakon nestanka Hrvatskog sokola, uobičajeni naziv za Dom u izgradnji postao je Hrvatski dom.

Radi dovršenja doma osnovan je Odbor za gradnju Hrvatskog doma. Predsjednik toga odbora bio je Dragan Devčić, a tajnik Ivan Gašparac, ravnatelj građanske škole.

Stjepan Vohalski je svoj suvlasnički dio prodao Odboru za gradnju Hrvatskog doma u Đakovu 1937. godine.[72]

3. Posveta Hrvatskog doma

Pozivano je i građanstvo putem tiskanih letaka na davanje priloga za izgradnju, te je tako sakupljeno nešto novca. Izgradnja Doma je nastavljena te je dom posvećen 11. srpnja 1937. godine. Jedan od njegovih graditelja, Stjepan Matajs nažalost nije dočekao taj dan. Umro je 9. travnja 1937. godine. Posvetu je obavio dr. Andrija Spiletak.

"U nedjelju, 11. srpnja 1937. u pola 11 sati prije podne obavljena je u prisutnosti velikog broja đakovačkog rodoljubivog građanstva, kao i seljaštva, posveta zgrade Hrvatskog doma. Dvorana je bila dupkom puna. Pred pozornicom je bio improviziran oltar, na kojem su gorile svijeće, dok je preko pozornice bila postavljena hrvatska trobojnica. Na pozornici je bio cijeli sadašnji odbor Društva za gradnju Hrv. Doma u Đakovu. /.../ Prvi je uzeo riječ predsjednik Odbora za gradnju Hrv. Doma Dragan Devčić, koji je pozdravio prisutne kao i velikog prepošta stolnoga kaptola Msgra dra Andriju Spiletka i zamolio ga, da obavi posvetu Doma. /.../ Muški zbor HPD "Preradovića" otpjevao je skladno "Rudi zora" od Majera, iza čega je

71 Zk. ul. 1927, list "C", Zk. odjel Općinskog suda u Đakovu.

72 Zk. ul. 1927. Prijepis kupoprodajnog ugovora pohranjen je u zk. odjelu pod brojem Z-2979/37. Ugovor je za kupca potpisao predsjednik Društva Dragan Devčić.

Gradjani Djakova!

Prošlo je mnogo vremena, utrošeno je mnogo materijalnih i moralnih žrtava koje ste rado snašali samo da se ostvari davno žudjeni cilj, podignuće Hrvatskog doma. Svaki od vas, koji je za taj Dom doprineo ma i najmanju žrtvu, može biti ponosan što je dionik njegov.

Hrvatski dom, bolje rekuć vaš dom, je eto toliko uznapredovao da će se 11. srpnja u pola 11 sati obaviti njegovo posvećenje, a nadamo se uskoro iza toga i njegovo otvorenje.

Mislimo, da nema ni jednog gradjanina ovoga mjesta komu ne će srce zadrhtati od veselja, kada čuje tu radosnu vijest „Dom je gotov!"

Da, braćo gradjani: Dom je skoro gotov i on vas sve skupa poziva pod svoje okrilje da u njemu nadjete duševnog mira, veselja, pouke, pjesme i da u njem prisustvujete i drugim manifestacijama našeg života.

Ne smije biti medju vama ni jednoga, koji ne će na taj svečani dan prisustvovati njegovu posvećenju i time učiniti svoju patriotsku i gradjansku dužnost.

Pomislite samo s kakovim se je sve neprilikama Dom Hrvata borio. Bilo je pače vrijeme, kada su neki pomišljali, da će ga nestati – ali srca, duše i mišice onih, koji su ga stvorili, bili su jaka garancija, da se to ne može i ne će dogoditi, jer ono što je tako radjeno može samo i tako nestati. Kada prestanu biti srca, kada zamru duše i kada klonu mišice svjesnog hrvatskog naroda, onda može i njega nestati. Ali narod, koji je u prošlosti svojoj prošao najgoru golgotu, narod koji iza velikih borbi postaje sve jači, ne može nestati, on može samo napredovati.

I naš Dom Hrvata je izraz i vidan primjer naše sloge, jakosti i ljubavi i u njemu ćemo moći još bolje poraditi za svetu stvar svih Hrvata, a to su načela kojima on služi: bratstvo, slogu, ljubav i pravda.

Ostavite stoga toga dana za to kratko vrijeme domove svoje, dodjite svi u vaš dom, da vidite plod svojih žrtava i da skupa s njima budete ponosni, što ste sinovi velikog naroda.

Posvetu će obaviti presvjetli gospodin Dr. Andrija Spiletak, veliki prepošt stolnoga kaptola. Posebnih poziva, kako za društva tako ni za pojedince, ne će biti. Ulaz je besplatan.

U DJAKOVU, dne 3. srpnja 1937.

ODBOR.

TISAK Tisak M. Brusak, Djakovo

Plakat iz 1937. godine kojim su pozvani građani Đakova da prisustvuju posvećenju Hrvatskog doma

tajnik Doma Ivan Gašparac, iznio u lijepom i misaonom govoru pregledni historijat gradnje "Hrvat. Doma". /.../ Na koncu proslave je uzeo riječ predsjednik Hrv. Doma Dragan Devčić, koji je u svom muževnom govoru usporedio Hrv. Dom sa zgradom reprezentativne katedrale. /.../ Na koncu govora je apelirao na prisutno građanstvo, da svojim doprinosima omogući konačno dovršenje doma. /.../ Poslije toga su svi prisutni iz duhine srca zapjevali "Lijepa naša domovina".[73] "Preradović" je otpjevao još i Ćamićevu "Živo biju srca naša".[74]

Tekuća plaćanja u gotovu

Cijena 1 dinar

HrvatskaDjakovština

Tjedni informativni list.

Broj 23. Djakovo, 17. srpnja 1937. Godina 1

Dvaput daje, tko odmah daje.

APEL „HRVATSKOG DOMA": „Pošaljite pripomoc, da se započeto djelo dovrši!"

Žetva.

Izjelci iz "Hrvatske Djakovštine" od 17. srpnja 1937.

---

73 Posveta "Hrvatskog Doma" u Djakovu, "Hrvatska Djakovština" (Đakovo), god. I, br. 23, 17. srpnja 1937., str. 8.

74 M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Slavuj-Preradović" u Đakovo 1863-1939, str. 375.

Doprinesite i Vi nešto za

„Hrvatski Dom”

u Djakovu

Isječci iz "Hrvatske Đakovštine" od 17. srpnja 1937.

„Hrvatska Djakovština”

Djakovačke vijesti

Posveta »Hrvatskog Doma« u Djakovu

Unapredjenja

Iz podružnice HRS-a

Sa žitne pijace

Isječci iz "Hrvatske Đakovštine" od 17. srpnja 1937.

Iako posvećen, Dom nije bio u potpunosti dovršen. Trebalo je još dovršiti stepenice u dvorani za balkon, uređenje balkona, električnu instalaciju, uređenje pozornice, postaviti zastor, parket, peći, urediti društvene prostorije i drugo.[75] Prema projektu tavan nije bio prohodan, s obzirom da je "na lagani kostur od dasaka s donje strane pribijena oplata od "Celotex"-ploča s pokrovnim letvicama.[76] U unutrašnjosti je Dom bio ukrašen ornamentima koje su izveli soboslikari Karlo Vorgić i njegov sin Ilija.

Otvorenje Doma obavljeno je u nedjelju 25. srpnja 1937. godine, kada je bila svečana proslava rođendana dra Vlatka Mačeka. Toga dana dopodne su u Hrvatskom domu prvaci HSS-a đakovačkog kotara održali govore, a u četiri sata poslije podne održana je velika narodna zabava.[77]

Poznato nam je da je dana 5. rujna 1937. godine bila u Hrvatskom domu ljetna zabava. Organizator je vjerojatno bilo HPD Preradović. Čista dobit je bila namjenjena nabavi zastora na pozornici Hrvatskog doma u Đakovu. Od čiste dobiti ustupljeno je Hrvatskom domu 8450 dinara.[78] Početkom sljedeće godine "Preradović" je naručio od osječkog slikara Ivana Rocha[79] detaljni nacrt zastora za pozornicu Hrvatskog doma, koji je on i načinio uz naknadu od 600 dinara.[80] Međutim, zastor po nacrtu Ivana Rocha vjerojatno nikada nije načinjen.

I u selima Đakovštine nastojalo se sagraditi Hrvatske domove. Tako je 25. rujna 1938. godine posvećen Hrvatski dom u Trnavi.[81]

Izgradnja Hrvatskog doma u Đakovu je poprilično odstupila od prvotnih Freudenreichovih nacrta, a do toga je došlo najvjerojatnije zbog nedostatka novca.

---

75 Dvaput daje, tko odmah daje, "Hrvatska Djakovština" (Đakovo), god. I, br. 23, 17. srpnja 1937., str. 1.

76 Aleksander Freudenreich, Prosvjetna ognjišta. Priručnik za poticanje na građenje osnivanje i izgradnju družtvenih domova s dvoranama u Hrvatskoj, Ministarstvo Narodne Prosvjete Glavno ravnateljstvo za obće narodno prosvjetljivanje u Zagrebu, Zagreb, 1943., str. 195. U ovoj knjizi je Freudenreich objavio i nekoliko nacrta Hrvatskog doma u Đakovu.

77 Đakovo će dostojno proslaviti rođendan dra Mačeka, "Hrvatska Djakovština" (Đakovo), god. I, br. 23, 17. srpnja 1937., str. 3.

78 M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Sklad-Preradović" u Đakovu 1863-1939, str. 375.

79 Ivan (Hans) Roch (Wiener Neustadt, Austrija,1869.-Montreal, Kanada,1972.), slikar i grafičar. Došao je u Osijek s roditeljima kao dijete. Od početka dvadesetih godina 20. stoljeća izradio brojne crteže i grafike vezane napose uz Osijek i Slavoniju. Osijek napustio potkraj 1944. godine kao pripadnik Njemačke narodne skupine.

80 M. Horvat, Spomenica hrvatskog pjevačkog društva "Sklad-Preradović" u Đakovu 1863-1939, str. 378.

81 Isto, str. 382.

A FREUDENREICH

PROSVJETNA OGNJIŠTA

PRIRUČNIK ZA POTICANJE NA GRAĐENJE ODRŽAVANJE I IZGRADNJU DRUŽTVENIH DOMOVA S DVORANAMA U HRVATSKOJ

ZAGREB

TISAK HRVATSKE DRŽAVNE TISKARE U ZAGREBU

Naslovna stranica Freudenreichove knjige Prosvjetna ognjišta, u kojoj je, između ostalog ukratko opisao i neka rješenja Hrvatskog doma u Đakovu

Hrvatski dom u Đakovu nikada nije bio u potpunosti dovršen, kao ni brojni hrvatski domovi u Hrvatskoj.[82]

---

82 Razlog je tome, mišljenja je A. Freudenreich:
"Zašto su ovi domovi ostali nedovršeni?
Zato, jer su prvi zanos i oduševljenje gradilaca odavno ugasnuli. A dvorana služi kako-tako svojoj svrsi. Nekadašnji požrtvovni rodoljubi povukli su se iz bilo kojeg razloga iz javnoga prosvjetnog rada, dok se nova pokoljenja zanose drugim idejama, te ni ne misle na to, da bi valjalo djelo, koje su očevi započeli, konačno ipak dovršiti. Mladi imaju svoje misli, za koje i nastoje ih ostvariti, prigovarajući uzput starijima, da su ovaj ili onaj dom loše izgradili ili ga ostavili nedovršenim. Ne znaju danas više, koliko je rodoljublja, koliko požrtvovnosti, koliko nesebičnosti ugrađeno u svaku opeku naših hrvatskih domova! /.../
Zanimljivo je i to, da nema nedovršenih domova iz vremena prije prvog svjetskog rata, osim u Križevcima, gdje je rat obustavio dovršenje. Što više, ako uzporedimo starije gradnje s novijima, lako ćemo ustanoviti, te veće i bolje - dakako u duhu svog vremena - nego li domovi građeni u godinama između oba svjetska rata. Vjerojatno se i ovdje osjeća odraz posebnih političkih prilika u Hrvatskoj, kao nekadašnjeg blagostanja, koje je vladalo u našoj domovini". A. Freudenreich, Prosvjetna ognjišta, str. 303.

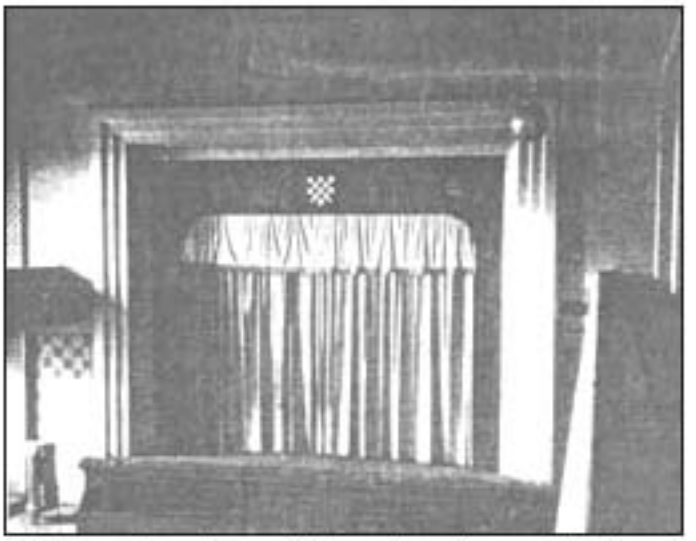

Pozornica u dvorani Hrvatskog doma, iz knjige „Prosvjetna ognjišta" A. Freudenreicha

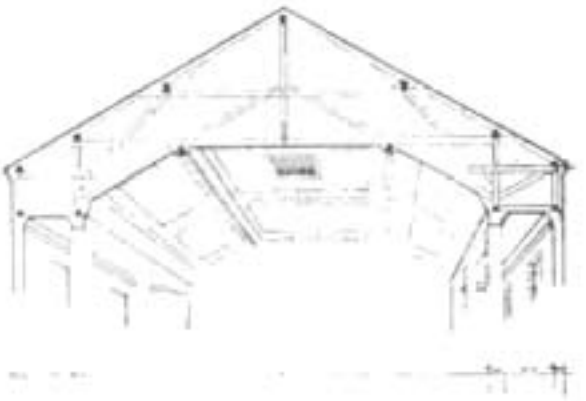

Nacrt krovne konstrukcije iz knjige „Prosvjetna ognjišta" A. Freudenreicha

4. Hrvatski dom poslije Drugoga svjetskog rata

Poslije Drugoga svjetskog rata Hrvatski dom su preuzele nove vlasti, ali nije odmah u cijelosti izvršen i gruntovni prijenos na općenarodnu imovinu. U rješenju o prijenosu prava vlasništva suvlasničkog dijela Sulje Smailbegovića navodi se i kratki opis zgrade. "Zgrada je čvrsto zidana na kat od pečene cigle a sastoji se od velike dvorane sa galerijom i pozornicom

te dvije sobe prizemno i na katu jedna velika dvorana (soba) kuhinja, smočnica te dva klozeta vr. u cjelosti 800.000 Din."[83]

Iz tiska saznajemo da je neposredno poslije Drugoga svjetskog rata početkom 1946. godine, tadašnja gradska narodna fronta organizirala sabirnu akciju za popravak i obnovu Hrvatskog doma, u čemu je, prema popisu priloga, imala priličnog uspjeha.[84] Iz novinskog članka saznajemo da je početkom 1946. godine Dom još uvijek nosio naziv Hrvatski dom. Tada su priloge dali: Antun Horvat 40 din., Edo Blazius 20 din., Marija Fehir 20 din., Ivan Kadić 20 din., Ivan Glavić 100 din., Zvonko Orešković 80 din., Franjo Šestak 20 din., Đuro Bassi 100 din., Stevo Kroato 100 din., Ana Bogner 100 din., Fila Grgić 10 din., Roka Ratinčević 50 din., Julijana Papratović 50 din., Mijo Drenjančević 500 din., Pavo Brdarić 500 din., Danica Mustapić 100 din., Slavko Kalman 1000 din., Josip Baličević 50 din., Šimo Baličević 20 din., Đuka Barišić 220 din., Antun Medvedarović 10 din., N. Pevalek 20 din., Antonija Piler 100 din., Ivan Hegedušević 300 din., Stanko Pišl 100 din., Samostan 200 din., Ivan Pavičić 50 din., Petar Majski 50 din., Katica Šafauzer 50 din., Marija Andraković 10 din., Matišić 10 din., Biro Linička 30 din., Kata Gerstner 20 din., Marija Gajger 50 din., Šimo Mandarić 100 din., Danica Mihal 10 din., Branko Vindiš 60 din., Zvonko Valečić 100 din., Mišo Kristek 50 din., Barica Budor 10 din., Mate Dugać 20 din., Ivan Sitarić 20 din., Stjepan Gašparević 20 din., Franjo Vida 50 din., Antun Miler 10 din. Priloga je zasigurno bilo još, s obzirom da se navodi da se akcija prikupljanja nastavlja. Prilozi su se mogli predavati svakog dana tajniku gradskog NO-a Josipu Zubeku, kojemu je tri godine kasnije suđeno upravo u ovome Domu!

Godine 1954. Dom je preuređen, preseljeno je u ovu zgradu kino iz hotela Palace, te je na zapadnoj strani zgrade nadozidana prostorija za projektore i operatora. Prvi kvalificirani kino operator bio je Matija Bešlić (1915.-1981.).[85] Taj posao je počeo obavljati 1936. godine, još dok je kino bilo u đakovačkom hotelu. Kasnije je bio i direktor Doma.

Poslije Drugoga svjetskog rata zgrada je kraće vrijeme nosila naziv Hrvatski dom, potom Dom kulture, a 1954. godine nakon što kino preseljava u zgradu Doma, izmjenjen je u Kino Dom kulture. Nije nam

83 Rješenje koje je odloženo u Zk. odjelu Općinskog suda u Đakovu pod brojem Z-2107/46.

84 Sabirna akcija za Hrv. Dom, "Đakovština", (Đakovo) Glasilo Narodne fronte za kotar i grad Đakovo, god. II, br. 10, 12. siječnja 1946., str. 4.

85 Mirko Kladarić, Matija Bešlić-Čika Mato, kino-operator, ĐG, god. VII, br. 139, 2. studeni 2000., str. 15.

poznato do kada je točno zgrada nosila naziv Hrvatski dom, ali znamo da se 1945. godine taj naziv još nije promijenio. Od 1971. godine naziv je izmjenjen u Kino Slavonija, koje 1. srpnja 1975. godine ulazi u sastav Narodnog sveučilišta August Cesarec Đakovo. Nakon integracije tadašnji zbor radnika Narodnog sveučilišta donio je 1975. godine odluku o promjeni naziva u Hrvatski dom. Međutim, takav natpis na zgradu nije stavljen, a i pitanje je da li bi to u ono vrijeme bilo ostvarivo.

STRANA 4 ĐAKOVŠ

ti na taj način da se istoga pošalje u dom za starce, gdje bi mogao raditi kakav koristan posao ili da ga se pošalje u zavičajnu općinu.

Nadamo se da će narodna vlast u najskorije vrijeme pravilno i u potpunosti riješiti ovo pitanje.

Građanin

SABIRNA AKCIJA ZA HRV. DOM

Gradska NF-a obratila se je rodoljubnom građanstvu sa zamolbom za suradnju i materijalnu potporu za popravak i obnovu Hrvatskog doma.

Građanstvo se je tome pozivu odazvalo uviđajuć neophodnost te akcije te priložili slijedeće iznose:

Horvat Antun	40 Din.
Lončarević Stjepan	10 Din.
Blazius Edo	20 Din.
Fehir Marija	20 Din.
Kadić Ivan	20 Din.
Glavić Ivan	100 Din
Oreškovič Zvonko	80 Din.
Šestak Franjo	20 Din.
Bassi Đuro	100 Din.
Kroato Stevo	100 Din.
Bogner Ana	100 Din.
Fila Grgić	10 Din.
Ratinčević Roka	50 Din.
Papratović Julijana	50 Din.
Drenjančević Mijo	500 Din.
Brdarić Pavo	500 Din.
Mustapić Danica	100 Din.
Kalman Slavko	1000 Din.
Baličević Josip	50 Din.
Baličević Šimo	20 Din.
Barišić Đuka	220 Din.
Medvedarović Antun	10 Din.
Pevalek N.	20 Din.
Piler Antonija	100 Din.
Hegedušević Ivan	300 Din
Pili Stanko	100 Din.
Samostan	200 Din.
Pavičić Ivan	50 Din.
Majski Petar	50 Din.
Šafauzer Katica	50 Din.
Marija Andrakovič	10 Din.
Matijić	10 Din.
Biro Ličtika	30 Din.
Gerstner Kata	20 Din.
Gajger Marija	50 Din.
Mandarić Šimo	100 Din.
Mihal Danica	10 Din.
Vindiš Branko	60 Din.
Valečić Zvonko	100 Din.
Kristek Mišo	50 Din.
Budor Barica	10 Din.
Dugač Mate	20 Din.
Sitarić Ivan	20 Din.
Gašparević Stjepan	20 Din.
Vida Franjo	50 Din.
Miler Antun	10 Din.

Akcija prikupljanja se nastavlja. Prilozi se mogu predati svakoga dana za vrijeme uredovnog vremena tajniku gradskog NO-a drugu Zubeku.

Isjeèak iz lista Đakovština od 12. sijeènja 1946. godine

Zgrada Doma kulture u Đakovu, uklonjenog Hrvatskog doma. (Snimci iz 1978.)

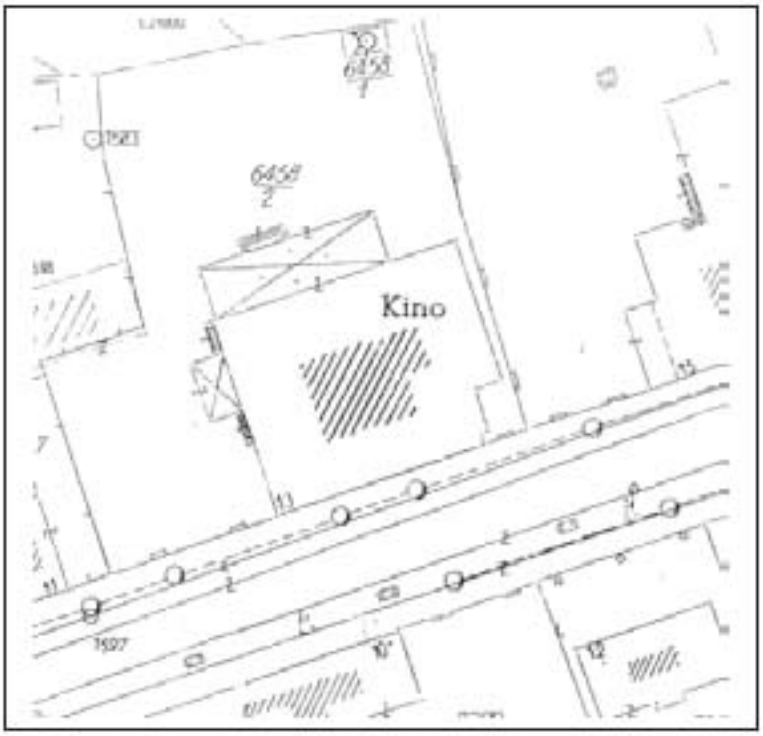

Tlocrt Doma kulture na planu iz 1971. godine

OPĆINSKI ODBOR ZA PROSLAVU 100-GODIŠNJICE
PJESNIKA LUKE BOTIĆA

POZIVNICA ZA

SVEČANU AKADEMIJU
POSVEĆENU PROSLAVI 100-GODIŠNJICE PJESNIKA LUKE BOTIĆA

koja će se održati 27. IX 1963 u 17 sati u Domu kulture

U Domu kulture održavale su se razne priredbe i skupovi, pa tako je ovdje održana i svečana akademija posvećena 100-godišnjici smrti pjesnika Luke Botića, koja je održana 1963. godine

U Domu kulture održan je 1969. godine i IV. susret filmske omladine Hrvatske

Dvorana Doma služila je za razne namjene i svrhe: za kazališne predstave, koncerte, političke skupove, gostovanje umjetničkih skupina, a poslije 1954. godine i za kino predstave. U Domu su nastupala i brojna kulturno-umjetnička društva iz Đakova. U dvorani Doma osnovano je KUD Ivo Lola Ribar 1948. godine.[86] Društvo je djelovalo u više sekcija, sve do 1976. godine, kada je reformirano. Poslije toga, kratko vrijeme djelovalo je RKUD Meteor. Godine 1977. osnovano je pjevačko društvo koje je dobilo ime prvoga đakovačkog društva Sklad,[87] koje i sada uspješno djeluje. Valja spomenuti i kazalište "Z", koje je djelovalo kratko vrijeme (1975. - 1976.).[88] Od zabavnih priredaba svakako treba istaknuti izbor "Prvog glasa Đakovštine", priredbu za koju u gledalištu često ni za stajanje nije bilo dovoljno mjesta!

---

86 Krešimir Pavić, 125 godina pjevačkih društava u Đakovu, Katalog izložbe, Muzej Đakovštine Đakovo, Đakovo, 1988., str. 9.

87 Isto; Milivoj Kladarić, Uvijek su nad zavičajem Đakovštine pjevali slavuji, Kulturno-umjetničko društvo "Sklad" Đakovo, Đakovo, 1988., str. 27.

88 M. Kladarić, Uvijek su nad zavičajem Đakovštine pjevali slavuji, str. 26.

Dvorana Doma je služila i kao sudnica! Naime, kako saznajemo iz tiska, od 4. do 7. srpnja 1949. godine ovdje se održavala rasprava protiv optuženih bivših funkcionera Gradskog Narodnog odbora u Đakovu, protiv Josipa Zubeka, Josipa Surovog i drugih.[89] Te je godine Dom već nosio naziv Dom kulture. Osim toga održavale su se i rasprave drugih sudskih postupaka.

U dvorani Doma je 12. lipnja 1971. godine održao predavanje dr. Franjo Tuđman, tadašnji profesor hrvatskog Sveučilišta, a koji je kasnije postao prvi predsjednik Republike Hrvatske. Predavanje je bilo na temu "Stjepan Radić i hrvatska državnost".

Na katu u jednoj prostoriji do ulice, započeo je s radom 1953. godine i đakovački Radio klub, koji je ovdje bio smješten nekoliko godina.[90]

Kino - Dom kulture 1977. godine (foto Ilijko Lekšić)

89 Suđenje funkcionarima Gradskog Narodnog odbora, "Slučbeni glas Gradskog Narodnog odbora u Djakovu", (Đakovo), god. II, br. 28, 9. srpnja 1949., str. 1.-2.

90 Vlado Wagner, Povijest radio-amatorizma u Đakovu - sjećanja, Godišnjak đakovačkih radio-amatora, god. I, br. 1, Radio klub Đakovo, Đakovo, 25. siječnja 1997., str. 2.-3.

5. Zatvaranje Doma i njegovo rušenje te pripreme za izgradnju novog Doma

Na sam Badnjak, 24. prosinca 1980. godine Kino Slavonija je zatvoreno zbog neispravnih električnih instalacija, jer je po nalogu elektroenergetskog inspektora Zajednice općina Osijek zgrada isključena iz električne mreže.[91]

Ubrzo nakon zatvaranja, predloženo je uvođenje mjesnog samodoprinosa, kako bi se obavio neophodni popravak instalacija, uredila pozornica, te riješio problem zagrijavanja.[92] Na referendumu provedenom 7. lipnja 1981. godine mjesni samodoprinos, koji se održavao i radi vodoopskrbe, odvodnje i unapređenja osnovnog obrazovanja, nije prošao u dvije mjesne zajednice, u kojima je obnovljen 13. prosinca 1981. godine, te su se tek nakon što je prošao u tim mjesnim zajednicama, počela sakupljati novčana sredstva za adaptaciju doma.

SIZ za kulturu dao je izraditi idejni projekt rekonstrukcije i dogradnje. Njime je bila predviđena rekonstrukcija i dogradnja u ukupno 2.598 kvadratnih metara površine. Po tome projektu Dom kulture bi imao dva kata. U prizemlju, osim ulaznog hola bila bi velika dvorana sa 350 sjedala, velika scena sa skladištem i čitaonicom i knjižnicom. Na prvom katu bio bi balkon s 240 sjedala, drugi dio čitaonice i knjižnice, te projekcijska kabina. Na drugom katu, uz hol bi se smjestio treći dio čitaonice i biblioteka.[93]

Kada je trebalo ishoditi potrebne dozvole, ustanovljeno je da su u zemljišnoj knjizi kao vlasnici upisane osobe na koje je još 1935. godine općina Đakovo prenijela pravo vlasništva ili kod nekih osoba njihovi nasljednici. Poslije Drugoga svjetskog rata na državno vlasništvo prenešeni su samo suvlasnički dijelovi Smailbegovića i Reichsmana i to ukupno u tek 47/324 dijela. Suljo Smailbegović bio je po uspostavi NDH zamjenik zapovjednika hrv. Ustaškog stana za mjesto i kotar Đakovo, te je očito to bio razlog za prijenos njegove imovine u vlasništvo države, dok je nejasan razlog prijenosa Reichsmanovog suvlasničkog dijela. Prijenos na državno vlasništvo bio je izvršen na temelju tipskih odluka koje u

91 Zatvorena dvorana kina "Slavonija", "Đakovački list"(Đakovo) (dalje: ĐL), god. XXVII, br. 949, 23. siječnja 1981., str. 5.

92 Samodoprinosom do novih objekata, ĐL, god. XXVII, br. 954, Đakovo, 30. travnja 1981., str. 2.

93 Samodoprinosom do boljeg sutra, ĐL, podlistak "Delegatski list", Informativni list delegata i delegacija Skupštine općine Đakovo, (podlistak "Đakovačkog lista"), god. XXVIII, br. 28, 26. studenoga 1981., str. 2.

obrazloženju navode: "kako je napred imenovano lice njemačke narodnosti bilo upisano u "Kulturbund", a nije se borilo u redovima narodno oslobodilačke vojske i Partizanskih odreda Jugoslavije, niti je podanik koje od neutralnih država, to je na osnovu čl. 30 /.../".[94] Obojica su se svojim visokim prilozima za izgradnju Hrvatskog doma istakli kao domoljubi, Hrvati, te je navod da su oni "lica njemačke narodnosti" suvišno komentirati, pogotovo što je još 1942. godine NDH Reichsmanovima oduzela imovinu kao Židovima, a za Smailbegovića je s obzirom na njegovo ime i prezime očigledno da nije bio njemačke narodnosti!

Od preostalih suvlasnika ili njihovih nasljednika tek 1983. godine prenešeno je pravo vlasništva na Društveno vlasništvo s pravom korištenja Narodnog sveučilišta August Cesarec Đakovo, (ukupno u 277/324 dijela) i to sudskom presudom.[95]

Dvije i pol godine nakon zatvaranja zgrade, 25. kolovoza 1983. godine, počeli su radovi na adaptaciji i rekonstrukciji zgrade. Bilo je planirano da se u prvoj fazi izvrši izmjena krovne konstrukcije, popravak nosećih zidova, dogradnja ulaza u zgradu, uređenje sanitarnog čvora i prostora za gradsku knjižnicu i čitaonicu. Nosilac investicije u prvoj fazi je Narodno sveučilište August Cesarec, a izvođač radova GRO Rad iz Đakova.[96]

U tom preuređenju naknadno je u rujnu ustanovljeno da su tri nosiva zida starog Doma derutna te da ih zbog dotrajalosti treba srušiti.[97] Tako je zgrada Doma srušena do temelja u jesen 1983. godine. Kamen temeljac, koji je bio uzidan u stražnjem dijelu dvorane, pronađen je prilikom rušenja i predan na čuvanje Muzeju Đakovštine.[98] Nije bila pronađena bakrena cijev sa Spomenicom i popisom građana koji su dali dobrovoljne priloge.

---

94 Oduzimanje suvlasničkog dijela Sulje Smailbegovića provedeno je rješenjem koje je odloženo u gruntovnici pod brojem Z-2107/46. Suvlasnički dio D. Reichsmana je prenešen na državno vlasništvo po odluci koja je u gruntovnici pohranjena pod brojem Z-1120/45.

95 Presuda Općinskog suda u Đakovu broj P-611/82 od 18. siječnja 1983. godine. Prijepis presude odložen je u Zemljišno knjižnom odjelu pod brojem Z-520/83.

96 Počela rekonstrukcija Doma kulture. Prva faza do kraja godine?, ĐL, god. XXX, br. 985, 23. rujna 1983., str. 2.

97 Dom kulture u rujnu 1984., ĐL, god. XXX, br. 988/989, 23. studenoga 1983., str. 2; Kasni izgradnja Doma kulture, ĐL, god. XXXI, br. 1005, 12. listopada 1984., str. 1.

98 Tijekom 1997. godine otkrio sam da se kamen temeljac nalazi u dvorištu Muzeja Đakovštine, na otvorenom prostoru. Nakon ukazivanja na značaj kamena, on je unešen u muzejsku garažu koja služi kao skladište. U to vrijeme je, naime, Muzej oskudjevao sa prostorom.

6. Gradnja novog Doma

Godine 1984. kada je srušen stari Dom, započeli su zemljani radovi radi izgradnje novog doma. Najprije je trebalo načiniti novi projekt. Tek je 6. veljače 1984. godine dobiven novi projekt i riješene su neke teškoće vezane uz energetski kabel. Ugovor između investitora i izvođača radova, GRO Rad iz Đakova, potpisan je sredinom srpnja 1984. godine. Temeljem tog sporazuma izvođač se obvezao da će sagraditi novu zgradu doma i staviti je pod krov do 15. rujna, ali to nije bilo ostvareno.[99]

Zgrada novog Doma kulture u Đakovu, dovršenog 1986. godine, koji je kasnije dobio naziv Hrvatski dom (foto Nada Varšava)

99 Kasni izgradnja Doma kulture, str. 1.

Hrvatski dom 2003. (foto Željko Lekšić)

Gradnja Doma se bila otegla zbog nedostatka sredstava. Dovršenje je bilo najavljivano za 1984., a potom i za 1985. godinu. Krajem 1985. godine istjecao je petogodišnji samodoprinos iz čijih sredstava se djelomično financirala i izgradnja Doma, a dom iz tih sredstava nije mogao biti dovršen. Tada je Republički SIZ za kulturu, koji je već za ovaj objekat dao 55 milijuna dinara, dao tridesetak milijuna uz napomenu da su to posljednja sredstva u tu svrhu i da se na nova više ne računa.[100] Međutim, ni to još nije bilo dovoljno, te je produžen mjesni samodoprinos.

Otvorenje novog Doma kulture bilo je u travnju 1986. godine, povodom obilježavanja tadašnjeg Dana oslobođenja Đakova. U novi Dom smješteni su kino dvorana, gradska knjižnica i čitaonica. Dana 30. travnja 1986. godine u novom kinu prikazana je i prva kino predstava.

Iako nekoliko godina u Đakovu nije bilo prikladne kino dvorane, ipak su se održavale kino predstave u jednoj maloj dvorani (učionici) u zgradi Narodnog sveučilišta August Cesarec u ulici Bana Jelačića i u Strossmayerovom parku.

Početkom 1987. godine u zgradu su preseljene Gradska knjižnica i čitaonica.

---

100 Rješenje - novi samodoprinos?, ĐL, god. XXXII, br. 1021, 11. listopada 1985., str. 1.-2.

U izgradnju nove zgrade Doma kulture utrošeno je ukupno 314.002.440 dinara, od toga iz sredstava samodoprinosa 55.668.517 dinara, a iz raznih izvora 258.333.539 dinara.[101] U ovom iznosu sadržana je cjelokupna izgradnja novoga objekta i njegovo opremanje izuzevši nekoliko preostalih pojedinosti: izgradnje protupožarnog puta, opremanje pozornice rasvjetnim uređajima i opremanja objekta razglasnim uređajima.[102] Ovaj objekat za grad predstavlja najznačajniju investiciju u području kulture do danas.

Nakon demokratskih izbora, naziv Doma promijenjen je 1991. godine u Hrvatski dom. Ranije je to bio Hrvatski dom, zatim Dom kulture, a ponovo sada Hrvatski dom. Neki običavaju spajati te nazive u Hrvatski dom kulture.

Tijekom 2002. godine, prvi puta od otvorenja zgrade, obavljeni su veći sanacijski radovi, i to ličilački radovi u predvorju, gotovo stopostotno pojačanje grijanja u dvorani za gledatelje, te pojačanje ozvučenja i rasvjete.

---

101 Samodoprinos koji život znači, "Đakovački list - poseban prilog", god. XXXIII, br. 1043, Đakovo, 28. veljače 1987., str. 4.

102 Isto.

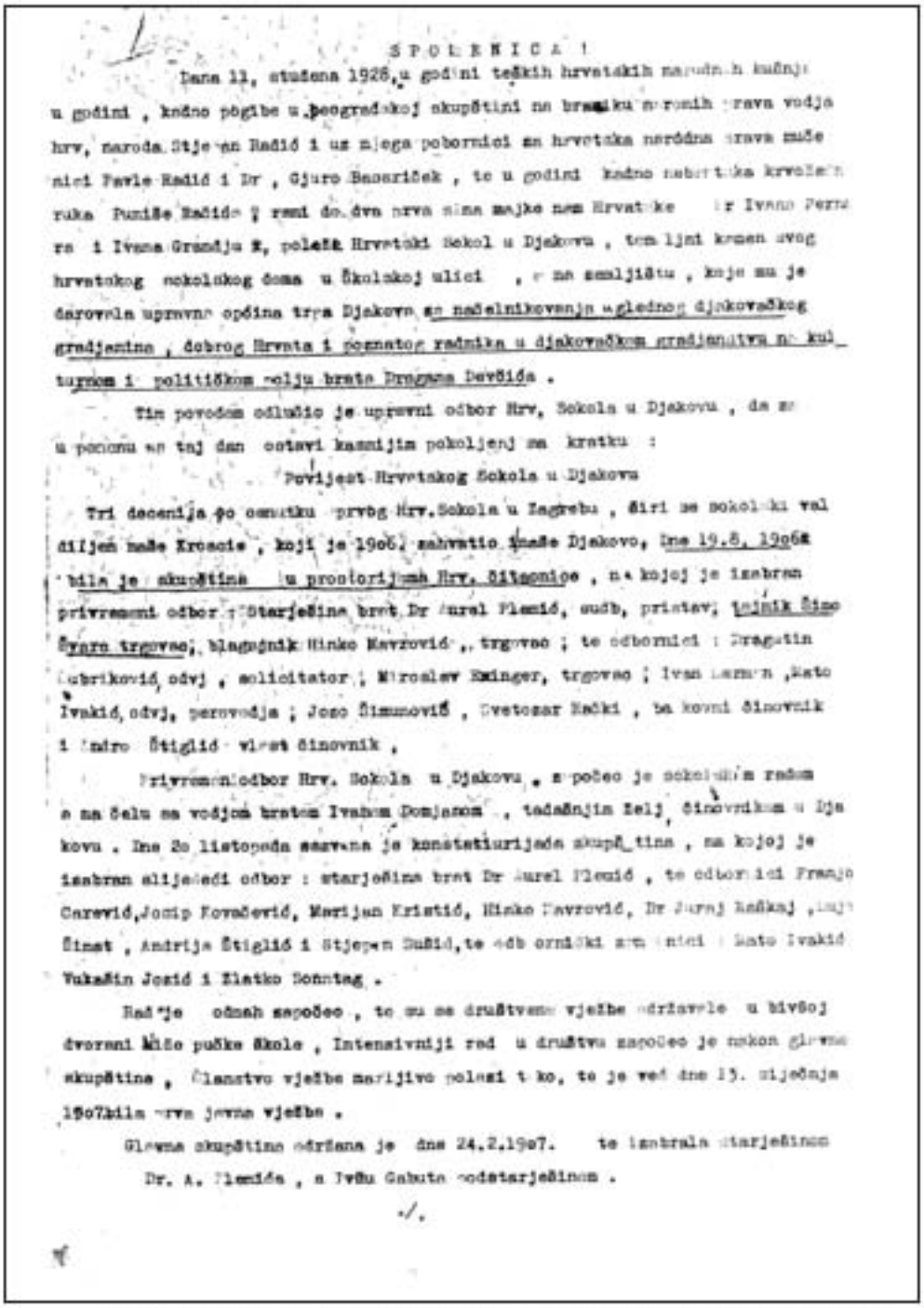

S P O M E N I C A !

Dana 11, studena 1928, u godini teških hrvatskih narodnih kušnja u godini, kadno pogibe u beogradskoj skupštini na braniku naronih prava vodja hrv, naroda Stjepan Radić i uz mjega pobornici za hrvatska narodna prava muče nici Pavle Radić i Dr, Gjuro Basariček, te u godini kadno nebrotska krvožedna ruka Puniše Račića ; rami do dva prva sina majke nam Hrvatske Dr Ivana Pernara i Ivana Grandja ; poleže Hrvatski Sokol u Djakovu, temeljni kamen svog hrvatskog sokolskog doma u Školskoj ulici, a na zemljištu, koje su je darovala upravna općina trga Djakova za načelnikovanja uglednog djakovačkog gradjanina, dobrog Hrvata i poznatog radnika u djakovačkom gradjanstvu na kulturnom i političkom polju brata Dragana Devčića.

Tim povodom odlučio je upravni odbor Hrv, Sokola u Djakovu, da za u pomenu za taj dan ostavi kasnijim pokoljenj na kratku :

Povijest Hrvatskog Sokola u Djakovu

Tri decenija po osnutku prvog Hrv. Sokola u Zagrebu, širi se sokolski val diljem naše Kroacie, koji je 1906. zahvatio i naše Djakovo, Dne 19.8. 1906 bila je skupština u prostorijama Hrv. čitaonice, na kojoj je izabran privremeni odbor : Starješina brat Dr Aurel Plemić, sudb, pristav; tajnik Šimo Švaro trgovac; blagajnik Hinko Mavrović, trgovac ; te odbornici : Dragutin Dubriković odvj, solicitator ; Miroslav Eminger, trgovac ; Ivan Lerman, Mato Ivakić, odvj, perovodja ; Jozo Šimunović, Svetozar Rački, ba kovni činovnik i Andro Štiglić vlast činovnik.

Privremeni odbor Hrv. Sokola u Djakovu, započeo je sokolskim radom a na čelu sa vodjom bratom Ivanom Domjanom, tadašnjim želj činovnikom u Djakovu. Dne 20 listopada sazvana je konstatiurijada skupština, na kojoj je izabran slijedeći odbor : starješina brat Dr Aurel Plemić, te odbornici Franjo Carević, Josip Kovačević, Marijan Kristić, Hinko Mavrović, Dr Juraj Raškaj, Luja Šimat, Andrija Štiglić i Stjepan Dušić, te odbornički zamjenici : Mato Ivakić Vukašin Jozić i Zlatko Sonntag.

Rad je odmah započeo, te su se društvene vježbe održavale u bivšoj dvorani Miše pučke škole, Intensivniji rad u društvu započeo je nakon glavne skupštine, Članstvo vježbe marijivo polazi tako, te je već dne 13. siječnja 1907 bila prva javna vježba.

Glavna skupština održana je dne 24.2.1907. te izabrala starješinom Dr. A. Plemića, a Ivšu Gabuta podstarješinom.

./.

Prva stranica „Spomenice" napisane povodom polaganja kamena temeljca Hrvatskog sokolskog doma. Prigodom polaganja kamena temeljca 11. studenoga 1928. godine pročitao ju je podstarješina Suljo Smailbegović

PRILOZI

1. SPOMENICA HRVATSKOG SOKOLA U ĐAKOVU

SPOMENICA

Dana 11. studena 1928. u godini teških hrvatskih narodnih kušnji u godini, kadno pogibe u beogradskoj skupštini na braniku narodnih prava vodja hrv. naroda Stjepan Radić i uz njega pobornici za hrvatska narodna prava mučenici Pavle Radić i Dr. Gjuro Basariček, te u godini kadno nebratska krvoželjna ruka Puniše Račića, rani do dva prva sina majke nam Hrvatske Dr. Ivana Pernara i Ivana Grandju, položi Hrvatski Sokol u Djakovu, temeljni kamen svog hrvatskog sokolskog doma u Školskoj ulici, a na zemljištu, koje mu je darovala upravna općina trga Djakova za načelnikovanja uglednog djakovačkog gradjanina, dobrog Hrvata i poznatog radnika u djakovačkom gradjanstvu na kulturnom i političkom polju brata Dragana Devčića.

Tim povodom odlučio je upravni odbor Hrv. Sokola u Djakovu, da za uspomenu na taj dan ostavi kasnijim pokoljenjima kratku:

Povijest Hrvatskog Sokola u Djakovu

Tri decenije po osnutku prvog Hrv. Sokola u Zagrebu, širi se sokolski val diljem naše Kroacie, koji je 1906. zahvatio i naše Djakovo. Dne 19. 8. 1906. bila je skupština u prostorijama Hrv. čitaonice, na kojoj je izabran privremeni odbor: Starješina brat Dr Aurel Plemić, sudb. pristav; tajnik Šimo Švarc trgovac; blagajnik Hinko Mavrović, trgovac; te odbornici: Dragutin Čubriković, odvj. solicitator; Miroslav Exinger, trgovac; Ivan

Herman, Mato Ivakić, odvj. perovodja; Jozo Šimunović, Svetozar Rački, bankovni činovnik i Andro Štiglić vlast. činovnik.

Privremeni odbor Hrv. Sokola u Djakovu započeo je sokolskim radom a na čelu sa vodjom bratom Ivanom Domjanom, tadašnjim želj. činovnikom u Djakovu. Dne 20. listopada sazvana je konstituirajuća skupština, na kojoj je izabran slijedeći odbor: starješina brat Dr Aurel Plemić, te odbornici Franjo Carević, Josip Kovačević, Marijan Kristić, Hinko Mavrović, Dr Juraj Raškaj, Lujo Šimat, Andrija Štiglić i Stjepan Sušić, te odbornički zamjenici: Mato Ivakić, Vukašin Jozić i Zlatko Sonntag.

Rad je odmah započeo, te su se društvene vježbe održavale u bivšoj dvorani Niže pučke škole. Intenzivniji rad u društvu započeo je nakon glavne skupštine. Članstvo vježbe marljivo polazi tako, te je već dne 13. siječnja 1907. bila prva javna vježba.

Glavna skupština održana je dne 24. 2. 1907. te izabrala starješinom Dr. A. Plemića, a Ivšu Gabuta podstarješinom.

30. travnja 1907. prisustvuje društvo povodom godišnjice pogibije hrvatskih velikana i mučenika Petra Zrinjskog, hrv. bana i Krste Frankopana - svečanim zadušnicama.

Zaključeno je, da se to i u buduće čini, te je Hrv. Sokol taj dan svake godine svečano proslavio akademijom u zajednici sa Hrv. pjev. društvom, kao i sa drugim djakovačkim kulturno-prosvjetnim društvima. Dne 20. 5. 1907. posvečena je prva zastava Hrvatskog Sokola u Djakovu pred stolnom crkvom, koju je obavio tadanji djakovački župnik Milko Cepelić. Kuma zastave bila je gdja Zdenka Prebeg, supruga Dr Vladimira Prebega, odvj. sada u Zagrebu. Na glavnoj skupštini 9. 2. 1908. izabran je starješinom Lujo Šimat, a tajnikom Ivan Ribar, te blagajnikom Hinko Mavrović. Sva trojica su obnašali tu čast sve do glavne skupštine 12. 1. 1913., kada je starješinom izabran Dr. Ivan Ribar. Poštivajući uspomenu velikog hrv. prosvjetitelja i mecene biskupa Josipa Jurja Strossmayera sudjeluje društvo na svečanim zadušnicama biskupa J. J. Strossmayera, što je društvo i u buduće činilo. Osmorica braće sudjeluju na sletu Bugarskih Junaka u Sofiji.

1911. obdržavao se slet u Zagrebu od 12. do 15. kolovoza, na koji je otišlo nekoliko braće.

Koncem 1911. i početkom 1912. jenjava u društvu disciplina, na nakon poduzetih strogih mjera, društvo je jako uznapredovalo, tako da je moglo odaslati na slet u Prag dne 15. kolovoza 1912. nekolicinu braće.

Dolazi do balkanskog rata. Hrv. Sokol u Djakovu shvaća svoju dužnost, pa je poveo akciju za sabiranje prinosa u korist Crvenog Križa balkanskih država zaraćenih sa turskim carstvom.

Već 1908. izabran je Dr Plemić začasnim članom društva, 1911. izabran je Dr Antun Švarcmajer, a 1913. Lujo Šimat radi zasluga po društvo.

Tokom g. 1913. osnovao se ženski odjel.

Društvo je u g. 1913. redovito radilo, priredivši par izleta u bližu okolicu, kao u Semeljce i u kupalište Dj. Breznicu, gdje je održana javna vježba. Društvo se je pripravljalo za javnu vježbu, kao i za slet u Ljubljani, kadno većinu braće pozva bojna trublja u dne 26. srpnja 1914. na bojno polje.

Po svim frontama, a u bratoubilačkom boju, ostavi mnogo braće svoje kosti.

Iza rata 1918. g. nastupi novo vrijeme po Hrv. Sokol, koji je valjalo reorganizirati, te se već dne 19. studena 1918. sastaju braća i sestre na glavnu skupštinu, na kojoj je Dr Ivan Ribar izabran starješinom, a Rudolf Weidl, bivši bank. činovnik tajnikom.

U g. 1919. starješinom Dr Ivan Ribar, a Weidl tajnikom.

Društvo intenzivno radi. Već se 24. 4. daje javna vježba sa dobrim moralnim i materijalnim uspjehom.

24. 5. izvanredna skupština radi promjene pravila. Promjena je prihvaćena onamo, da se Savez zove Jugoslavenski savez, a župe samo imenom nosioca društva kao sokolska društva bez narodne oznake. Na sokolskom saboru u Novom Sadu dne 28. lipnja 1919. društvo zastupaju Dr Ivan Ribar, Ivan Hoge i Ivan Šolc.

Tokom 1920. održane su tri javne vježbe, i to 31. 1., 22. 8. i 1. 12. 1920. 4. 2. 1921. sudjeluje društvo povodom godišnjice Strossmayerova rodjendana, Strossmayerovu Danu.

16. 6., 16. 10. i 1. 12. bile su javne vježbe.

Društvo sudjeluje na drugom pokrajinskom sletu u Osijeku, odakle preko stotinu braće sokolaša odoše na izlet u naše ubavo Djakovo. Tu lijepo i bratski dočekani položiše vijenac na Strossmayerov grob, a »Preradović« je otpjevao dvije tužaljke i na komersu par pjesama.

30. i 31. srpnja bila je »Preradovićeva« proslava 25. godišnjice osnutka i kulturnog mu djelovanja, te posveta zastave. Istoj je slavi društvo prisustvovalo zabivši u koplje zastave zlatni čavao.

Tokom godine 1922. redoviti rad u društvu.

Poput ostalih društava u našoj domovini i naše je društvo oduševljeno pristupilo u ujedinjeni sokolski savez, nu doskora se pokaza, da se i našu najbolju volju i povjerenje zlorabilo. Vidjesmo, što se dogodi sa mnogom braćom hrvatskim sokolovima, uslijed čega nasta i kod nas nezadovoljstvo, trzavice. Dolazi stoga 11. rujna 1922. do skupštine, na kojoj je izabran slijedeći privremeni odbor, koji kida sa nasiljem i vraća se natrag k Hrvatstvu. U taj privremeni odbor bijahu izabrani: starješina Dr Josip Štajduhar, Dr Ante Crvić tajnikom, te odbornici: Franjo Pavić, Dragan Devčić, Adam Kessler, I. Kovač, Pavao Matajs, Cvjetko Šestak, Šandor Pišl i Antun Bergmann.

Izdan je proglas na gradjanstvo, da isto što brojnije stupi u društvo. 17. rujna održana je konstituirajuća skupština, na kojoj je Dr Josip Štajduhar izabran starješinom, Dragan Devčić podstarješinom, te Ante Crvić tajnikom. Tajničke agende faktično vodi brat Ante Pavličić odnosno Šmiess i Franjo Čanić.

Na konstituirajućoj skupštini poklonio je brat Ante Pavličić zastavu, pod kojom će društvo raditi, do nabave nove društvene zastave. U društvo je odmah stupilo 95 izvršujućih članova raznih kategorija, te 133 podupirajuća člana, odnosno utemeljitelja.

Vježbe su obdržavane u Vatrogasnom spremištu, pod vodstvom prednjaka Antuna Bergmanna, Franje Bemlera, Ćire Dorića, Stjepana Zvingla i Karle Pišla i Jerka Bassia, odnosno vodje Antuna Bergmanna.

Tokom 1923. sprave se upotpunjuju. Ruče su posudjene od bratskog Hrv. Sokola u Vrbovcu, a preča naručena od Vidmara iz Ljubljane uz cijenu od 2400 Din.

28. 1. 1923. bila je glavna skupština na kojoj su Dr Štajduhar i Devčić ponovno izabrani starješinom odnosno podstarješinom, a tajnikom Mato Kopić.

Brat Karla Pišl delegiran je na savezni prednjački tečaj u Zagreb.

20. veljače i 11. travnja uspjele kućne zabave, na kojima je članstvo nastupilo sa prostim vježbama, kao i sa vježbama na spravama. Kako je vlada dozvolila, da djaci smiju pohadjati Hrv. Sokol, to je ustrojen djački odjel. Dana 30. travnja proslavljen je svečanom akademijom. Pošto se je starješina Dr Štajduhar na starješinstvu zahvalio, to je izvanredna glavna skupština izabrala brata starješinom dne 13. 5. brata Hinka Mavrovića. Dne 31. svibnja svečana akademija povodm stogodišnjice rodjenja Dr. A.

Starčevića. kojom su zgodom braća Dr. A. Crvić i Dr. M. Horvat održali prigodna predavanja.

17. lipnja članski izlet u Stočin. 26. kolovoza sudjeluje društvo komemoraciji Luke Botića, hrv. pjesnika.

Koncem kolovoza održana je javna vježba, na kojoj je sudjelovao i Novo Gradiški Hrv. sokol. 16. rujna sudjeluje društvo na javnoj vježbi Hrv. Sokola u Našicama. 26. prosinca dana je uspjela javna vježba.

Glavna skupština dne 3. veljače 1924. U prisutnosti 104 člana izabra brata Hinka Mavrovića starješinom, Dragana Devčića podstarješinom, a Franjo Himmelreicha tajnikom.

5. veljače kućna zabava. 19. lipnja prisustvuje društvo javnoj vježbi u Našicama sa 20 braće i 18 sestara. 27. srpnja održana je javna vježba. 31. kolovoza javna vježba u Semeljcima, koja je dala pobudu za osnutak Hrv. seljačkog Sokola u Semeljcima, a za Semeljce i Kešince sa 30 članova na čelu sa pročelnikom Živkom Čovićem. Naše društvo Semeljčani srdačno primiše, dočekaše zajedno sa Dobrovoljnim vatrogasnim društvom. Na konstituirajuću skupštinu župe »Strossmayer« odaslani su delegati: braća Karla Pišl i Suljo Smailbegović. 26. prosinca uspjela javna vježba. 25. siječnja 1925. glavna skupština u prisutnosti 84 člana izabra Ivana Gabuta starješinom, Dragutina Pišla vodjom, te upravni odbor. Dragana Devčića, podstarješinom, a Franju Carevića tajnikom. Prednjački zbor Dragutin Pišl, Suljo Smailbegović, Ćiro Dorić, Ilija Vorgić, i Tuna Fertlberg. 30. travnja daje se akademija u zajednici sa Preradovićem, i Dobrovoljnim Vatrogasnim društvom, te je polovica čistog prihoda odaslana Narodnoj zaštiti u Zagreb /500. d/. Nastale zaprijeke u vježbanju radi pomanjkanja prikladne dvorane za vježbanje. Polovicom lipnja održan izlet u Pisak, 12. srpnja sudjeluje društvo u župskoj javnoj vježbi u Osijeku. 18. i 19. srpnja proslava hiljadugodišnjice Hrv. kraljevstva u Djakovu, i naše je društvo istoj proslavi aktivno sudjelovalo u zajednici sa drugim djakovačkim kulturno prosvjetnim društvima. Divna je to proslava bila, kakove Djakovo ne vidje, kod koje je prisustvovalo i staro i mlado, sve što hrvatski ćuti i osjeća. 14. kolovoza sudjeluje društvo na sletu u Zagrebu, sa 67 članova u pratnji djakovačke vatrogasne glazbe, te je tom zgodom položio zemlju na Sokolsku Mogilu, iskopanu u biskupskom parku sa zemljišta pokraj kule, te zemlju iskopanu sa gradine Nikole Gorjanskog u Gorjanima. Pri polaganju zemlje na Sokolsku Mogilu izrekao je starješina brat Ivan Gabut slijedeći govor: Donosmo zemlju iz perivoja kraj djakovačke crkve koju podiže vrhovni poglavar crkve g. 1244. U tom se je perivoju odmarao kao

mladi profesor J. J. Strossmayer, slavni naš biskup. U ovom dvoru i u perivoju nikle su velike misli u umnoj glavi i njegovom plemenitom srcu koji je radom i djelom proslavio sebe i hrvatski narod. 8. 9. sudjeluje društvo posveti Hrv. Doma u Brodu n. s. sa cijelim članstvom. Vježbe su održavane u nižoj pučkoj školi. 26. prosinca uspjela javna vježba. 6. 2. 1926. društvena čajanka sa predavanjem. Održano je 20 sjednica upravnog odbora. Glavna skupština 28. veljače 1926. izabra starješinom Ivana Gabuta, vodjom Dragutina Pišla, te pročelnicom ženskog odjela sestru Baricu Stilinović. U upravni odbor, podstarješinom D. Devčića, Franju Carevića tajnikom. Počela su se održavati predavanja kulturno prosvjetnog karaktera, te je prvo bilo o razdiobi državne vlasti, a drugo o zadaći i ciljevima sokolstva. (brat Dr Mato Horvat). 17. travnja, odlazi članstvo u Beravce odnosno Semeljce, radi davanja uputa tamošnjim hrvatskim seljačkim sokolovima. Od 12. 4. vodi tajničke dužnosti brat S. Smailbegović. 30. 4. održana je akademija u zajednici sa Preradovićem i Dobrovoljnim Vatrogasnim društvom, kojom je zgodom brat Dr Mato Horvat održao proslov o značenju kulta Zrinsko Frankopanskog. 2. svibnja zavjera članstva. Društvo se nalazi u jakoj akciji, da proslavi što dostojnije svoju 20 godišnjicu spojenu s posvetom zastave. Naručena zastava kod gospodje Miroslave pl. Hržić u Zagrebu uz cijenu od 16000. D. a po nacrtu Hrv. umjetnika Jose Bužana. 4. lipnja izabrana je kumom zastave gospodja Vilma pl. Hržić. 6. lipnja useljuje članstvo proslavi 20. godišnjice Hrv. Sokola u Novoj Gradiški, nadalje na javnoj vježbi u Požegi sa odjelom vježbača. 4. srpnja na javnoj vježbi i otkrivu spomenika u Sibinju, na javnoj vježbi u Virovitici, na javnoj vježbi u Iloku, dne 27. lipnja u Brodu n/s na proslavi 20 godišnjice dne 18. srpnja, na javnoj vježbi u Babinoj Gredi priredjenoj po Hrv. Selj. Sokolu Beravcima dne 25. 7. Na sletu župe Strossmayerove u Vinkovcima dne 1. kolovoza. Na javnoj vježbi Hrv. selj. Sokola u Semeljcima dne 8. kolovoza, te istog dana na javnoj vježbi Hrv. Sokola u Ogulinu, reprezentativno, i konačno na javnoj vježbi u Mitrovici dne 15. kolovoza. Naručene značke za proslavu od tt Justitz u Zagrebu, prema nacrtima hrv. umjetnika Jose Bužana.

Društvo stoji u uskoj vezi sa bratskim Hrv. Selj. Sokolima u Semeljcima i Beravcima. Dne 22. kolovoza, proslava 20 godišnjice opstanka Hrv. Sokola u Djakovu spojena sa javnom vježbom i posvetom druge društvene zastave. Proslavi sudjeluju okolišna društva, oko 800 braće i sestara. Proslava je filmski snimljena. Posveta zastave održana je pred stolnom crkvom, a društveni nastupi na biskupskom bajnaku.

Povodom proslave izdan je spomenspis pod naslovom »Hrv. Sokol u Djakovu povodom 20 godišnjice osnutka i posvete druge društvene zastave«. Iz Osijeka je stigao posebni vlak sa oko 1500 gosti. Župu Strossmayer zastupa vodja iste brat Vladimir Mrljak, a savezno starješinstvo brat Dr Rudolf Horvat, Milan Ribarić i Ehrich. Sudjeluje konjički Sokol iz Vukovara, Seljački banderij iz Širokog Polja te vinkovačka, vukovarska i osječka fanfara. Posvetu je obavio kanonik g. Mato Fišer. Posveta zastave održana je u prisutnosti od oko 10.000 ljudi, čemu je svjedokom filmska snimka pred stolnom crkvom. 5. rujna prisustvuje društvo na proslavi 40 godišnjice bratskog društva u Vukovaru, sa 19 braće i 6 sestara. 12. rujna prisustvuje društvo posveti zastave br. Sokola u Oriovcu, sa 14 braće i 5 sestara. 17. listopada javna vježba u Gundincima u zajednici sa seljačkim odjelom Beravci. Nastupa 38 braće i šest sestara. 1. studena sabiru se prinosi za spomenik prvom hrv. kralju Tomislavu (370. D). 7. studena prisustvuje 18 braće sa zastavom otkriću spomenika Hrv. meceni J. J. Strossmayeru u Zagrebu. 8. 12. svira društveni tamb. zbor na zabavi Saveza hrv. obrtnika. 26. prosinca javna vježba u svratištu Central. Nastupa sve članstvo i Seljački odjel Semeljci, Kešinci i Beravci. 31. prosinca prisustvuje 6 braće javnoj vježbi Selj. odjela u Semeljcima i Kešinci. 5. veljače 1927. društvena Čajanka sa glumom Slet Sokolski. Društvo broji 177 članova, 56 izvršujućih i 171 podupirujući, 32 naraštajca, 31 pomlatka, te 2 odjela Semeljci Kešinci i Beravci sa 61 članom. Održane su tokom g. 1926. i 1927. 52 odborske sjednice.

4. 2. prisustvuje društvo svečanoj misi povodom godišnjice rodjenja J. J. Strossmayera. 26. 2. 1927. nastupa tamburaški zbor na zabavi u gostioni Tome Jelešića u korist gradnje društvenog doma. 11. ožujka sudjeluje društvo sprovodu društvene dobrotvorke sestre Hedvige Gabut. 30. travnja prisustvuje društvo zadušnicama za ispokoj duša Petra Zrinskog i Krste Frankopana. Na večer akademija u svratištu Central. Spomen slovo održao je brat Dr Mato Horvat, a nakon toga nastupiše pjevački i tamburaški zborovi. Uspjeh akademije u svakom pogledu je povoljan. Dne 19. svibnja hodna vježba u Gaj sa oko 50 članova. 26. svibnja sudjelujemo u akciji za sakupljanje hrane i na pučkoj svečanosti u korist gladne hercegovačke braće. Dne 6. lipnja sudjelujemo posveti barjaka i javnoj vježbi selj. odjela u Beravcima. Dne 18. 6. položi izaslanstvo saveza i župe uz pratnju cjelokupnog članstva vijenac na grob vladike J. J. Strossmayera. 19. lipnja sudjelujemo korporativno župskom sletu župe Strossmayerove u Osijeku. 18. kolovoza žalobna sjednica povodom smrti najzaslužnijeg radnika hrv.

sokolstva brata Hanuša. Odaslana brzojavna sažalnica savezu. 14. kolovoza javna vježba prva na vlastitom gradilištu. 21. kolovoza komemoracija za pokoj brata J. Hanuša. Predavač brat Franjo Čanić. 18. rujna javna vježba Hrv. Selj. Sokola u Semeljcima uz korporativno sudjelovanje društvenog članstva. 25. rujna javna vježba Hrv. Selj. Sokola u Vrpolju uz korporativno sudjelovanje društvenog članstva. 1. studena položen je vijenac na grob pjesnika Luke Botića i bivšeg starješine Luje Šimata. 26. studena osnovana diletantska sekcija sa 16 članova i pročelnikom bratom Josipom Hefferom. 4. prosinca Nikolinjska veselica za pomladak i naraštaj. 26. prosinca javna vježba. 21. siječnja 1928. društvena čajanka sa glumom u »Tko je sluga«. Društveni se inventar povečao sa mnogo kupljenim spravama, konjem, kopljem, diskom, karikama i brvnom. Odaslane pripomoći po 100. D bratskim društvima u Bikovićima i Rumi. Tokom g. 1927. i 1928. održane su 53 odborske sjednice. Društvo broji 7 utemeljitelja, 116 podupirajućih, 59 izvršujućih članova, 44 naraštajca, 31 pomladka, ili ukupno 257 članova. Glavna skupština bila je dne 2. 2. 1927. u prostorijama Hrv. čitaonice u svratištu Central u prisutnosti 85 skupštinara, te je izabran starješinom Ivan Gabut, odbornicima Suljo Smailbegović, Franjo Čanić, Pavo Matajs, Ivan Pavić, Dragutin Benašić, Jeronim Bassi, Šimo Berger, Šimo Erdeljac, Tomo Švenda, Mirko Kovač, Mato Kopić, Milivoj Rogoz, Josip Hefer. Vodjom Milan Šarčević, pročelnicom ženskog odjela Katica Miškovsky. Odbornički zamjenici Josip Kindl, Ivan Štegmajer, Gabor Pisker i Josip Pavošević.

Glavna skupština održana je 2. 2. 1928. u prisutnosti 75 skupštinara. Starješinom izabran je br. Ivan Gabut, podstarješinom Suljo Smailbegović, tajnikom Jeronim Bassi, blagajnikom Petar Meršilc, odbornicima Tomo Švenda, Pavo Matajs, Dragutin Benašić, Šimo Berger, Šimo Erdeljac, Josip Kindl, Ivan Pavić, Ivan Štegmajer, Dr Miroslav Ašperger, Ivan Mitrović, Josip Djaković, vodja Milan Šarčević, a pročelnicom Katica Miškovsky. Zamjenici odbornika Karla Kessler, Milan Lasić, Ivan Došen i Šimo Mikić.

Na prvoj sjednici održanoj dne 10. 2. 1928. zaključeno je da je svaki odbornik dužan na svakoj sjednici tokom godine za podignuće spomenika pok bratu Josipu Hanušu u Zagrebu, platiti po 1 D. Dne 4. 2. prisustvuje društvo pod zastavom sa 37 članova na svečanoj misi povodom godišnjice rodjenja J. J. Strossmayera. Dne 5. 2. održao je predavanje Dr Mato Horvat o životu i radu J. J. Strossmayera. Istoga dana održana je akademija u

Vatrogasnom domu u čast rodjenja princa Tomislava, kojoj je i naše društvo sa svojim članstvom sudjelovalo. Zaključkom sjednice od 3. veljače nabavljene su dvije kožne strunjače uz cijenu od 4000. D. Dne 11. ožujka sudjeluje naše društvo kod sakupljanja priloga u novcu i hrani za gladne u Hercegovini. Dne 28. travnja održana je akademija povodom pogibije Petra Zrinskog i Krste Frankopana. Brat Dr Miroslav Ašperger održao je proslov o značenju Zrinsko Frankopanske proslave. Mjeseca svibnja votira Brodska imovna općina u Vinkovcima 5000. D. za gradnju Hrv. Sokolskog doma. Društvo sudjeluje dočeku odbora za podignuće Strossmajerovog spomenika u likvidaciji u Zagrebu. Dne 21. lipnja sazvana je izvanredna sjednica upravnog odbora povodom zloč. čina Puniše Račića, koji 20. lipnja u 11 sati i pol prije podne ubi Vodju Hrv. Naroda Stjepana Radića, Dr Gjuru Basaričeka i Pavla Radića, i rani teško Dr Ivana Pernara i Ivana Grandju na braniku Hrvatskih narodnih prava. Društvo je odaslalo brzojavnu sućut obiteljima Pavla Radića i Dr Basaričeka, te tajništvu Hrv. Selj. Stranke u Zagrebu. Dne 24. lipnja bila je zakazana javna vježba, koja je uslijed opće narodne žalosti odgodjena. 24. lipnja održana je misa za upokoj duša palih Narodnih žrtava u crkvi čč sestara, kojoj je svekoliko članstvo u odorama pod zastavom sudjelovalo.

8. kolovoza održana je javna vježba, na društvenom gradilištu u Školskoj ulici koja je moralno i materijalno uspjela. U prostim vježbama nastupilo je 84 braće i sestara i naraštajaca, na spravama nastupilo je sedam odjela, od toga dva odjela sestara. 15. srpnja osnova se Hrv. Sokol u Punitovcima, te su društvo tom zgodom zastupali braća Milan Šarčević, Milan Kauki i Dr Miroslav Ašperger. 4. kolovoza zaključuje se da se ima odmah pristupiti gradnji Hrv. Sokolskog doma i da se za sada imaju izgraditi samo najvažnije, tj. dvorana sa pozornicom i nuzprostorijama. Gradnja doma povjerena je Miji i Stjepanu Matajs. gradj. poduzetnicima u Djakovu, pošto je njihova ponuda od 268409. D. kao najpovoljnija od odbora prihvaćena. Dne 8. kolovoza izvanredna sjednica upravnog odbora povodom smrti vodje naroda Stjepana Radića, koji je ispustio Veliku Dušu svoju dne 8. kolovoza 1928, u 8,50 sati poslije podne u Zagrebu. Društvo je odaslalo brzojavnu sućut gdji Mariji Radić, kao i vodstvu Hrv. seljačke stranke u Zagrebu.

Dne 12. kolovoza sudjeluje društvo za upokoj duše vodje Hrvata Stjepana Radića u stolnoj crkvi, a nakon toga komemoracija koja je održana u ljetnom kinu Vatrogasnog spremišta. Dne 12. kolovoza zastupali su društvo za sprovod pok. Stjepana Radića deset braće sa zastavom.

Zaključuje se, obaviti proslavu polaganjem temeljnog kamena Hrv. Sokolskog Doma, kojoj će prisustvovati kao svečani svjedoci, kuma zastave Vilma pl. Hržić, Dr Antun Švarcmajer, Dane Reichsman i Dr Josip Mück, k proslavi se imadu pozvati sva kulturno prosvjetna društva i okolišna Hrv. sokolska seljačka društva. Dne 14. 10. sudjeluje društvo korporativno zadušnicama za hrvatskog borca Eugena Kvaternika u župskoj crkvi sa zastavom, a nakon toga predavanje o životu i radu Eugena Kvaternika koje je održao Dr Ante Crvić u svratištu Central. Dne 1. studena položi društvo vijenac na grob hrv. pjesnika Luke Botića i bivšeg društvenog starješine Luje Šimata. Izradba temeljnog kamena povjerava se tt. Franji Hendrich u Osijeku od bihaćkog bijelog kamena sa dimenzijama 50, 30 i 30 cm za žlijebom od 20 cm dugim i 12 cm promjera, koji nosi pozlaćeni natpis H. S. 11. XI. 1928. Hrvatski Sokol je grana velikog stabla Slavenskog sokolstva. Kao takovom svrhom mu je odgajati zdrav narod tjelesno i duševno. Krivo sude oni, koji u Hrv. Sokolstvu gledaju samo gombalačko društvo. Hrv. sokolstvu je gombanje samo sredstvo za postignuće narodnog zdravlja u tjelesnom i duševnom pogledu. Hrv. Sokol izuzev tjelovježbu pazi na duševni odgoj svojega članstva, držeći se gesla »U desnici snaga u srcu odvažnost u misli domovina«. Zdrav Duh u zdravu tijelu. Hrv. Sokol u tom svojem zadatku nailazio je na mnoštvo zapreka. Nove prilike, novi duh, doba bratstva i oslobođenja stavljaju njegovom članstvu zapreke u radu. Mnogi se boje a nekoji se stide, što društvo nosi naziv Hrvatski i daleko stoji od Hrv. Sokola. Veći dio onih, koji bi bili najviše zvani, da porade na hrv. sokolskom polju, daleko se i po strance drže. Sve te zapreke još i više daju pobudu i poleta onima koji ostaše u redovima Hrvatskog Sokolstva. Najveća zapreka u prvom sokolskom radu bila je u tom, što Hrv. Sokol u Djakovu nije imao svojih prostorija, svojeg doma, te je svoje vježbe, svoja predavanja i svoje priredbe morao održavati u dvorani svratišta Central, u dvorani Dobrovoljnog Vatrogasnog društva te u školskim prostorijama. Sve pod tudjim krovom, prepušten na milost i nemilost, da mu se te prostorije svaki čas uskrate. »Svoja kućica svoja slobodica«. Da se i tome doskoči, zaključi upravni odbor Hrv. Sokola u Djakovu, na svojoj sjednici obdržanoj dne 2. 2. 1927. sagraditi svoj Hrv. Sokolski Dom u Djakovu. Izabran je u tu svrhu posebni gradjevni odbor, i to kao predsjednik brat Dragan Devčić, tajnik Suljo Smailbegović, odbornici Ivan Gabut, Stjepan Matajs, Franjo Čanić, Dr Mato Horvat, Adam Brajer, Tomo Švenda, Josip Heffer, Ivan Pavić, Pavao Matajs i Jeronim Basi, a Ivan Mitrović blagajnikom.

Odbor se je svake nedjelje sastajao i viječao što valja poduzeti, kako bi se došlo do sredstava, kojima bi se mogao što prije sagraditi Hrv. Sokolski Dom u Djakovu, te je svoje zaključke podastrao upravnom odboru Hrv. Sokola u Djakovu. Uvelike se osjećala potreba Hrv. Sokolskog Doma u Djakovu, što smo svi znali, no materijalnih sredstava nije bilo. Hrv. Sokol u Djakovu ne sastoji se od onih, u kojih je masa srebra i zlata, od onih koji vedre i oblače, od onih u kojih je vlast, već od onih u kojih u desnici snaga u srcu odvažnost, u mislima domovina. Svi to znadu, da su sinci jedne im majke Hrvatske, da im je svima svoju majku Hrvatsku svim svojim silama ljubiti i za njezin boljitak raditi, radi toga i upravni odbor Hrv. Sokola u Djakovu na to svoje članstvo i na rodoljubivo hrvatsko gradjanstvo, da tu njegova namisao podignuća hrv. sokolskog doma u Djakovu potpomognu, svaki prema svojoj imućstvenoj snazi da im daje desnica a da ne zna lijevica. Hrv. djakovačko gradjanstvo uvijek je ljubilo Hrvatski Sokol u opće, a Djakovački Hrv. Sokol napose, kao najjaču i najugledniju hrvatsku ustanovu, pak se je stoga i odazvalo pozivu, koji je na nj Hrvatski Sokol u Djakovu upravio. Do sada darovaše za gradnju Hrv. Sokolskog Doma u Djakovu: Općina trgovišta Djakovo, gradilište u vrijednosti od 30.000. D., Brodska imovin. općina 5000. D., Jeronim Bassi ciglu u vr. od 5000. D., Ivan Gabut jedan vagon pijeska i 20 mc kreča, Julijana i Tomo Švenda 2000. D., Dragan Devčić 2000. D., Antun Brand 2000., Dane Reichmann 2000. D., Dr. Antun Švarcmajer 2000 D., Adam Brajer stolarske radnje 2000 D., Jung Fratrić i Brand ciglu u vrijednosti od 5000 D., Dr. Josip Mück 2000 D., Ladislav i Elza Kerschner vagon pijeska i 15 mc kreča, Franjo Pfeffer u električnom materijalu 2000 D., Hinko Brandt 2000 D., Ana i Mato Kovačević 2000 D., Kata i Suljo Smailbegović 2000 D., Katarina i Stjepan Matajs 2000 D., Barbara i Mijo Matajs 2000 D., Ivan Mitrović 2000 D., Pavao Matajs 2000 D., Katarina i Ivan Melleš 2000 D., Dr Mato Horvat 2000 D., Croatia Zagreb 2000 D., Malvina i Makso Goldstein 2000 D., Mišo Rack 5000 komada cigle vr. 2500 D., Julijo Mahler 2000 D., Osječka oblasna skupština Osijek 10.000 D., Pavao Katić 2000 D., Antun Švarcmajer 2000 D., Franjka i Fabo Petrović, L. Varoš 2000 D., Dr Vjekoslav Rotkvić 2000 D., Obitelj Mije Langfeldera 2000 D., Franjo Šimoković iz Amerike 1870 D., Vilim Münz 1550 D. svi kao dobrotvori.

Kao utemeljitelji po 1000 D. darovaše Franjo Čanić, Josip Heffer, Šimo Berger, Šimo Erdeljac, Dragutin Benašić, Milan Šarčević, Josip Kindl, Pero Meršilc, Lovra Papratović, Antun Horvat, Ivan Hepp, Leo

Škrlec, Jakob Silberg, Fran F. Milković, Zorica i Hugo Fuchs, Josip Šipps, Franjo Himmelreich, Antonija i Gjuro Teufel, Mijo Halasz, Mijo Puhl, Antonija i Adalbert Piller, Elza i Jakob Türkl, Ana i Gabrijel Truckenbrodt, Paula i Edo Švarc, Frida i Jakob Bruck, Josip Varžić, Pavao Brdarić, Stjepan Sabo, Hrv. športski klub Hajduk, Štefica i Milan Goršetić, Hinko Mavrović, Franjo Lay, Stjepan Saitz, Marija i Herman Bauer, Mica i Kazimir Ruškovski, Franjo Pajšl, Marija i Armin Brodt, Šimo i Stjepan Sitarić, Atanasije Subotić, Ida i Makso Krakauer, Supruzi Šimo Loschitz, Dr Ignjat Weiss, Smilja i Dr Rudolf Plach, Milivoj Rogoz, Dragutin Kessler, Mica i Martin Kirchmajer, Anica i Tomo Raumberger, Micika i Gabro Čapo, Tomo i Andrija Lovrić, Sofija i Stjepan Poljak, Lujo Teufel, Anka Šultais, Dragutin Šnajder, Magdalena i Makso Kerep, Marija i Josip ml. Kokoš, Štefanija i Mijo Grgić, Stjepan Kruljac, Franjo Miškovsky, Eva i Adam Brenner, Karla Wentzel, Ljubica i Naco Böhm, Julijana Šestak, Dr Žiga Neumann, Ivan Drenek, Marija Jelaković, Terezija i Franjo Brodt, Karlo Urajković, Elizabeta i Josip Bellian, Rozalija i Makso Kerschner, Stjepan Homotar, Ana i Vinko Novaković, Braća Majbaum, Dr Ante Crvić, Dr Miroslav i Zora Ašperger, Nella i Makso Schwartz, Dragutin Kerpner, Gjuro Herlinger, Ilija Benković, Mirko Aljinović, Antonija i Gjuro Horvatović, Tanasije Stojanović i Milan Lasić.

Kao podupirajući članovi po 500. darovaše:

Stjepan Drašković, Makso Bruck, Vatroslav Ratkay, Josip Berger, Gabro Pisker, Franjo Kindl, Adam Wamoscher, Josip Wollner i Josip Werni.

Kao podupirajući članovi po 480 D. darovaše Lucija i Emica Glanz, 400 D. Antun Ordanić, 250 D. Franjo Bömler, 240 D. Dragutin Čubriković, Ružica Jug, Šimo Kovačević, Stjepan Dundjerović, Stjepan Cindrić, Bogoslav Hager, Josip Heffner, Mijo Marušić, Julije Benel ing, Dragutin Ficko, Rudolf Vittek, Mato Vidaković, Vjekoslav Dorić, Adela Mrazek, Mijo Drenjančević, Nikola Kopić, Franjo Kolarević, Josip Vertlberg, Jakob Pisker, Josip Šimunić, Makso Babić, Leopold Spitzstein, Ivan Keller, Edo Kaiser, Iso Flesch, Mijo Pavošević, Tomo Šarčević, Franjo Cindrić, Stjepan Kolarević, Antun Šestak, Dragutin Muhr, Franjo Tausig, Ivo Štegmajer, Antun Strunje, Slavko Loci, Dr Fran Zaviška, Herman Loschitz, Koloman Benašić, Josip Šmit, Antun Müller ml, Josip Tkalec, Miroslav Sakač, Ivan Stavalj, Nikola Dujić, Josip Buković, Stjepan Mijatović, Rudolf Keller, Karla Kovačević, Stjepan Hambuerger, Katarina Miškovsky, Hugo Stigler, Vendelin Eifried, Stjepan Čelenković, Tomo

Kurtz, Pavao Kirchmajer, Stjepan Vujić, Josip Vertlberg, Ivan Šipoš, Franjo Volke, Stjepan Švarcmajer, Katica Raumberger, Šima Mikić, Mijo Benke, Josip Benke, Josip Pišl, Klara Koprinsky, Mato Lay, Leš Sarkanjac, Gliša Vidaković, Gjoko Stanišić, Ante Ružičić, Gjuro Predmerski, Vilim Haas, Fabo Ratković Drenje, Ćiro Dorić, Mustafa Kapetanović, Sofija i Josip Vagner, Josip Vince, Antun Juzbšić, Viktor Raiman, Antun Ramberger, Stjepan Hanza.

Izvan Djakova darovaše slijedeće tvrtke:

po D. 500: Jugo češka tvornica Kranj, Sdružene Uljare Ljubljana, Tvornica žeste i pjenice Savski Marof, S. Neumann Čakovec, Tvornica Zlatorog Maribor, Zagrebačka pivovara i tvornica slada d. d. Zagreb, po D. 300: Jugoslav Mesfater Zagreb, Antun Hübl Zagreb, po D. 250: Papiros Ninčić, Fürst i drug Zagreb, Union tvornica kandita Zagreb, B. Teply Zagreb, Samuel Halas Zagreb, po D. 200: Petar Teslić Sisak, Jeka Zagreb, Ferra Zagreb, Viktorija Zagreb, Adolf Goldstein Osijek, Hinka Francka sinovi Zagreb, Konzum d.d. Zagreb, Siva tvornica kefa Osijek, Golub & Cie Ljubljana, Sever i drug Ljubljana Svečarna Popaš Ljubljana, A, Resmann kd, Zagreb, Kaufman i dr Zagreb, Heinrich Franzl Ljubljana, Facco tvornica čarapa Subotica, Makso Wohlmuth d.d. Zagreb, Hinko Brodjovin Zagreb, Herman Dense i dr Zagreb. Po D. 150: Union Maribor, Brajec d.d. Bjelovar, Braća Illich, po D. 100: Simo Spitzer Djakovo, Dr Veselin Mitrović Vinkovci, Sidro d.d. Zagreb, D. Rakuš Celje, Georg Schicht d.d. Osijek, Mostare d.d. Zagreb, Higiea Bjelovar, Rudolf Ehrenfreund Osijek, Petar Klobučar Gornja Bebrina, Albus tvornica sapuna Novi Sad, Hinko Wollner Zagreb, Industrija Vaga Zagreb, Toša Popović Sombor, Stock Cognac Medinicinal Požega, Vilim Baunz Celje, Savez britanskih industrijalaca Zagreb, Ivan Gregurević i dr. Križevci, Jadran trgovina papira Zagreb, Antun Melleš Djakovo, Vinko Balog Požega, Kolor veletrgovina boja Zagreb, Male novine Sarajevo, Arnošt Ney d.d. Zagreb, V. Popović i dr. Stari Bečej, Silesia Novi Sad, Tekstilna industrija d.d. Varaždin, Pessing i Pollak Zagreb, Jelačni i drug Ljubljana, Raušner i drug Zagreb, Aladar Gobetzky Osijek, po D. 50: Mijo Novaković Djakovo, I. Gross Vinkovci, Goldstein Vukovar, Agentura Kolarević Brod n. S., Tvornica limenih proizvoda Zagreb, Lanena industrija d.d. Osijek, L. Korodi i drug Novi Sad, Braća Graner Čakovec, Tekstilna industrija Varaždin, Adolf Maller Osijek, Mavro Rossner Zagreb, po D. 40: I. M. Georgijević i brat Vršac, po D. 30: Ivan Vajler Djakovo, Antun Zentner Djakovo, Žiga Gross Djakovo, te se na taj način moglo prijeći gradnji koja

je počela 14. kolovoza 1928. Nacrt za gradnju Hrv. Sokolskog doma u Djakovu sačinio je poznati Hrv. sokolski radnik brat Aleksander Freudenreich u Zagrebu, gradnju vodi uz nadzor osnivača brata Freudenreicha brat Stjepan Matajs, gradjevni poduzetnik u Djakovu. Gradilište nalazi se na području, na kojem se negda nalazio baždarski ured. Davna želja djakovačkih Hrvata i djakovačkih hrvatskih sokolova i ptića sokolića Hrvatski Sokolski dom ostvaruje se. Hrvatski Sokolski dom u Djakovu biti će stjecište i žarište Hrvatskog sokolskog rada u Djakovu, stjecište i žarište kulturno prosvjetnih ideala djakovačkih Hrvata uopće. Tkogod želi raditi hrvatski, sokolski, na kulturnom i prosvjetnom polju, na Croatiae, naći će u domu za se kutić i okrilje, biti će mu širom otvorena vrata i dobro došao. Ovaj dom diže se za vrijeme starješinstva brata Ivana Gabuta, podstarješine Sulje Smailbegovića, tajnika Jeronima Bassia, blagajnika Pere Meršilca, te članova upravnog odbora: Dr. Miroslava Ašpergera, Tome Švende, Pave Matajsa, Šime Bergera, Dragutina Benašića, Josipa Djakovića, Ivana Mitrovića, Ivana Štegmajera, Ivana Pavića, Šime Erdeljca, Josipa Kindla, i vodje brata Milana Šarčevića. Ovaj dom se diže nadalje za vrijeme kada su u Hrvatskom Sokolu u Djakovu bili,

a) izvršujućim članovima:

Stjepan Amrein, Anica Amrein, Martin Andjelić, Dragutin Benašić, Ružica Bassi, Marija Bradarić, Adam Balentić, Stjepan Barić, Milan Cvitković, Dragutin Cvitković, Dragutin Centner, Karla Crnošek, Ćiril Dorić, Ivan Došen, Dragica Draženović, Vjekoslav Dittrich, Josip Došen, Adam Engl, Jakob Eberhardt, Katica Filipović, Mato Gabrić, Antun Gerstner, Gjuro Hajdin, Franjo Jakopčić, Roza Jug, Anica Janković, Antun Kirchmajer, Milan Kauk, Ivan Krušec, Franjo Kurtz, Miro Kovač, Ivan Kühn, Ivan Kraml, Ivan Kraus, Slavko Loci, Ivan Mežnarić, Katica Miškovsky, Pero Meršilc, Slavko Majorec, Stevo Mijatović ml., Jozo Mijatović, Franjo Müller, Gabor Pisker, Ivan Puhl, Ivan Prebeg, Katica Stilinović st., Stjepan Stilinović, Katica Stilinović ml., Milan Šarčević, Ivan Štegmajer, Dragutin Šestak, Josefina Šmit, Julka Šmit, Adela Šnajder, Zlata Štajduhar, Marica Šmit, Antun Tosenberger, Stjepan Toth, Ana Tillmann, Pavao Tomić, Anica Tunuković, Mato Tomić, Franjo Vertlberg, Ružica Varžić, Terezija Vujić, Blaž Zmajić, Ana Žigri, Stevo Žak,

b) utemeljitelji:

Šandor Bellian, Vilma pl. Hržić, Marijan pl Hržić, Dane Reichsmann, Vatroslav Ratkay, Tomo Švenda, Franjo Zombory,

c) podupirajućim članovima:

Dr Miroslav Ašperger, Jeronim Bassi, Antun Brandt, Adam Brajer, Hinko Brandt, Šimo Berger, Antun Bergmann, Armin Brodt, Naco Böhm, Antun Becker, Stjepan Brandt, Antun Bosak, Franjo Brodt, Franjo Carević, Antun Centner, Gabro čapo, Franjo Čanić, Dragan Devčić, Paula Devčić, Vjekoslav Dorić, Josip Djaković, Vera Draženović, Ivan Drenek, Šimo Erdeljac, Felix Fuchs, Iso Flesch, Ivan Fratrić, Ivan Gabut, Johana Glied, Jelka Gillman, Stjepan Glavačević, Dr Mato Horvat, Ivan Hepp, Josip Heffer, Slavko Heum, Mijo Halasz, Gjuro Horvatović, Makso Herzler, Vilim Haas, Franjo Jakševac, Tomislav Jelešić, Ivan Japundžić, Mijo Kirschmajer, Dragutin Kesler, Mato Kopić, Viktorija Kopić, Franjo Kindl, Josip Kindl, Stjepan Kruljac, Makso Kerep, Makso Kerschner, Josip Kovač, Elza Kerschner, Karla Kovačić, Ivan Keller, Pavao Katić, Dr Željko Klemen, Ivan Rajko, Josip Kovalčik, Kristina Kundučar, Mirko Lazarević, Franjo Lay, Slavko Loschitz, Milan Lasić, Andrija Lovrić, Hinko Mavrović, Pavao Matajs, Gjuro Mück, Mato Matanovac, Stjepan Matajs, Franjo Mutavdjić, braća Majbaum, Stjepan Mijatović st., Nikola Marinović, Lovra Papratović, Šandor Pišl, Josip Pavošević, Ivan Pavić, Vojislav Piller, Josip Pišl, Fabo Petrović, Dr Rudolf Plach, Gjuro Predmerski, Nikola Pernar, Stjepan Pejak, Milivoj Rogoz, Katica Raumberger, Pavo Ručević, Josip Raušenberger, Tomo Raumberger, Josip Slaninka, Stevo Sitarić, Kata Smailbegović, Stjepan Sabo, Mijo Seletković, Stjepan Seitz, Atanasije Subotić, Gjuro Stjević, Tanasije Stojanović, Mato Šarčević, Dragutin Šnajder, Leo Škrlec, Josip Šipps, Dr Antun Švarcmajer, Julka Šestak, Pavao Stigler, Andrija Šebetić, Antun Staubringer, Gabrijel Truckenbrodt, Tonka Tomić, Gjuro Teufel, Nikola Tomić, Micika Tosenberger, Josip Vertlberg, Franjo Vagner, Stjepan Vujić, Ružica Volke, Mato Vidaković, Antun Sleter i Josip Varžić.

Temeljni kamen položen je u prisutnosti odličnih djakovačkih gradjana, kao počasnih svjedoka braće Hrvatskih Sokolova: Dr Antuna Švarcmajera, kr. javnog bilježnika u Djakovu, Dane Reichsmanna veletrgovca u Djakovu, i Dr Josipa Mücka privatnog liječnika u Djakovu, te sestre Vilme pl. Hržić, kume naše druge zastave, supruge Vlast. račun. ravnatelja brata Marijana pl. Hržića.

Z D R A V O!

2. IZVJEŠTAJ GRAĐEVNOG ODBORA HRVATSKOG SOKOLA U ĐAKOVU OD 2. 11. 1928.

Gradjevni odbor Hrvatskog Sokola u
Djakovu

Izvještaj tajnika
podnesen Glavnoj skupštini održanoj dne 2. 11. 1928.

Bratska glavna skupštino!

Meni je osobita čast i veselje, što mi je u dio pala dužnost da izvijestim o radu gradjevnog odbora.

U prošlogodišnjem izvještaju tajnika na glavnoj skupštini samo je bila nabačena misao gradnje Sokolskog Doma. Upravni odbor je tu napomenu najozbiljnije shvatio. Istina, potreba je velika. Nedostatak društvenih prostorija glavni je razlog da nema jedinstvenosti medju Hrvatskim kulturno - prosvjetnim društvima u Djakovu. Bez vlastitog krova nema sistematskog odgojnog rada. Snage se rasiplju, gubi se volja, radjaju se trzavice, članovi a i cijela društva ne postizavaju svojih ciljeva Društvo bez vlastitih prostorija slično je sirotnom čovjeku, koji se posjedujući nikakova orudja, mora da vlastitim prstima preruje svoju bašću, pa da na tako primitivan način vodi borbu za opstanak. Svi ovi razlozi, a i činjenica, da je akcija za gradnju Hrvatskog Doma, koja je pokrenuta pred nekih 6 godina, radi mlohavosti i nepostojanosti lica, koja su je vodila, doživjela neuspjeh, sve je to djelovalo na upravni odbor Hrvatskog Sokola, da je i pored istrošenosti i osiromašenja našeg gradjanstva rekao: ne, mi hoćemo, nego mi moramo sagraditi Sokolanu. Priznati se mora, da je to u današnje doba bila velika odvažnost, jer se radi propalih pothvata ove vrsti, kao što je gradnja Hrvatskog Doma, te Uboškog Doma, a i radi nestašice novca, nije moglo sigurno računati da će nam gradjanstvo, i ako nam je do sada pokazalo svoju sklonost, i ovaj puta pokloniti svoje puno povjerenje. Medjutim kako ćete iz blagajničkog izvještaja razabrati naišli smo na potpuno razumjevanje.

Već na 17. veljače 1927. sastali su se članovi, koje je upravni odbor opredijelio, te su osnovali gradjevni odbor. Pročelnikom toga odbora izabrasmo brata Dragana Devčića, tajnikom Franju Čanića (kojega sam ja kasnije zamijenio), blagajnikom Ivana Pavića, a kao članove odbora braću: Ivana Gabutta, Tomu Švendu, Dr. Matu Horvata, Josipa Heffera, Adama Brajera, Pavu Matajza, Stjepana Matajza, Ivana Mitrovića i Sulju Smailbegovića. Prvo se riješilo pitanje gradilišta. Zamolili smo upravu općine da nam proda svoje gradilište, koje je sada naše vlasništvo, a rodoljubno zastupstvo naše općine stvorilo je u svojoj sjednici od 28. veljače 1927. jednoglasni zaključak, kojim je darovalo ovo gradilište Hrvatskom Sokolu u Djakovu. Nekretnine su prenešene na naše društvo, te upisane u ulošku br. 1927 p.o. Djakovo uz stegu da ih ne možemo niti otjuditi niti opteretiti bez privole zastupstva upravne općine trga Djakova. Za prenos smo platili pristojbu od 2.400 dinara, a naša molba upravljena Ministarstvu Financija kojom smo tražili da nam se oprosti pristojba, bila je odbita.

Na prvoj sjednici gradjevnog odbora načinjena je osnova samoga pothvata s obzirom na prikupljanje darova za gradnju, te je utvrdjeno da Dom ima četiri vrste članova:

1) DOBROTVORI su oni koji daruju za gradnju Din. 2000 i više

2) UTEMELJITELJI su oni koji daruju za gradnju Din. 1000 i više

3) PODUPIRAJUĆI su oni koji daruju za gradnju Din. 240 i više

4) DAROVATELJI su oni koji daruju za gradnju ma koju svotu ispod 240 dinara. Darovi mogu biti u novcu, materijalu ili radnoj snazi. Imena članova dobrotvora i utemeljitelja biti će na mramornoj ploči zlatnim slovima uklesana, a ploča u budućoj dvorani na vidno mjesto postavljena. Imena pako svih vrsta članova biti će u zlatnu knjigu Hrvatskog Sokola u Djakovu sa naznakom darovane svote unešena.

Poziv na upis kao cijelu osnovu o prikupljanju sredstava otisnuli smo u 500 primjeraka, te tako objavili gradjanstvu.

Odmah na početku upisaše svoje priloge samo odbornici i pokretači:

Br. Jeronim i Katica Bassi (10.000 komada cigle)	Din. 5.000
Br. Ivan i Hedviga Gabut (vagon pijeska i 12 mtc. kreča)	Din. 2.000
Br. Dragan i Paula Devčić	Din. 2000.
Br. Tomo i Julijana Švenda	Din. 2.000
Br. Stjepan i Katica Matajz	Din. 2.000

Br. Adam i Terezija Brajer (u stolarskim radnjama)	Din. 2.000
Br. Dr. Mato i Helena Horvat	Din. 1.000
Br. Josip i Julijana Heffer	Din. 1.000
Br. Suljo i Katica Smailbegović	Din. 1.000
Br. Pavo Matajz	Din. 1.000
Br. Milan Šarčević	Din. 1.000
Br. Dragutin Benašić	Din. 1.000
Br. Ivan Pavić	Din. 1.000
Br Pero Meršilc	Din. 1.000
Br. Šimo Erdeljac	Din. 1.000
Br. Ivan Mitrović	Din. 1.000
Br. Šimo Berger	Din. 1.000
Br. Josip Kindl	Din. 1.000

Zatim su zaredali darovi od druge braće i gradjanstva, o čemu će vas brat blagajnik potanje izvjestiti, a ja sam ovim htio samo istaći kako je položen temelj građevnoj glavnici. Mogu Vam samo reći, da je naša knjiga pristupnica, koju smo pri početku osnovali, a koja broji 250 pristupnica, sada gotovo puna vrijednih imena dobročinitelja našega društva.

Do sada imamo 1) 22 dobrotvora u ukupnoj vrijednosti od	Din. 63.500
2) 90 utemeljitelja u ukupnoj vrijednosti od	Din. 90.500
3) 88 podupirajućih u ukupnoj vrijednosti od	Din. 23.600
4) 11 darovatelja u ukupnoj vrijednosti od	Din. 740
ukupno: 211 članova doma ukupno:	Din. 78.340

Uplate se vrše obročno svakoga mjeseca, te smo do sada izdali oko hiljadu komada potvrda o uplati.

Vrlo mnogo su doprinijeli svojim marnim i ustrajnim radom sakupljači br. Dragan Devčić i Dr. Mato Horvat, te Jeronim Bassi i Pavo Matajs, pa im ovim putem bratski zahvaljujemo. Za marljivo ubiranje potpisanih priloga ide hvala našega vrijednog blagajnika gradjevnog odbora br. Ivana Pavića i zamjenika mu br. Ivana Mitrovića.

Kako vam je poznato mi sabiramo prinose za gradnju i škrabicama koje smo postavili u trgovine i gostione naše braće, te će vas blagajnik obavijestiti kako je i tu lijep uspjeh postignut, a naročito se mora istaći uspjeh br. Tome Švende i Stjepana Sabo. Bilo je još osnova za sakupljanje kao priredba tombole i slično, ali do sada nismo došli u priliku da ih

provedemo. Zaboraviti i propustiti ne smijemo ništa, pa što nije uradjeno, to će se uraditi. Sabiranjem smo se ograničili na samo Djakovo, jer tražiti pomoć izvan samoga mjesta ne bi i onako imalo uspjeha, jer kako znate poduzimlju se sabiranja na sve strane.

Prelazimo sada na samu gradjevinu. Kada smo dobili gradilište i imali temelj gradjevne svote, raščinjali smo na više sjednica pitanje kakova ta naša zgrada mora biti. Nešto što se izgradjuje sa narodnim novcem mora biti dostojno žrtava, koje su doprinešene i mora biti sposobno sa služi u daleka vremena. Preko našeg Saveza, stavili smo se u doticaj sa sokolom i stručnjakom br. Aleksandrom Freudenreichom iz Zagreba, te smo mu priopćili našu želju. On nam je uz minimalnu cijenu od Din. 500 izradio idejni nacrt, kojeg smo na našoj sjednici od 15. svibnja 1927. jednoglasno prihvatili, jer predvidja modernu zgradu sa velikom dvoranom sa galerijama, pozornicom i svim potrebnim nuzprostorijama, te velegradskim izgledom. Razumije se, da ovaka gradnja mnogo više stoji nego li dosižu naša skromna novčana sredstva, ali mi smo osnovu prihvatili pod uvjetom, da gradimo postepeno, tj. najprije potpunu dvoranu sa pozornicom, a poslije ćemo nuzprostorije odnosno ulični dio gradnje. Radilo se sada samo o cijeni uz koju nam brat Freudenreich može detalnje nacrte sačiniti. Kako su ovi nacrti jako skupi, jer traže mnogo brige i studija, to se dopisivanjem nikako nismo mogli sporazumjeti, jer je brat Freudenreich za potpunu izradu nacrta tražio 28.000 dinara. Pozvali smo ga stoga u Djakovo, te je pregledao gradilište i nakon savjetovanja na sjednici dne 25. lipnja 1927. pristao da nam potpune nacrte sa potrebnim proračunima izradi za svotu od 12.000 dinara i da nam svaki put daje potrebne upute i objašnjenja, kao i da prema potrebi dodje nadzirati gradnju uz oštetu putnog troška i dnevnice u iznosu od 800 dinara svaki put. Možda će se nekima od Vas ovi izdatci učiniti previsokim, ali morate imati na umu da jedna moderna gradnja ne može biti gradjena bez stručne podloge tj, bez jednog u tančine izradjenoga nacrta od građevinara, inače možemo doživjeti da umjesto moderne gombaone i dvorane imamo obični magacin, a onda ovakova uštednja dolazi jako skupo. Dogotovljene nacrte smo prihvatili na sjednici dne 8. kolovoza 1927., a proračune troškova dne 3. rujna, te smo na temelju istih zatražili gradjevnu dozvolu. Očevid od oblasti na gradilištu je obavljen dne 23. VIII. 1927., a trošak očevida iznosio je 400 dinara. Gradjevnu dozvolu izdalo nam je ovdašnje sresko poglavarstvo svojom odlukom od 25. studena 1927. Dozvola traje godinu dana.

Kako Vam je poznato čim smo postali vlasnici gradilišta ogradili smo ga do ulice novom ogradom. Daske i letve za ogradu darovala nam je Hrvatska čitaonica, te smo na taj način jeftino i zgodno obavili ovaj posao. Odboru Hrvatske Čitaonice izričemo na daru bratsku hvalu.

Na sjednici od 30. kolovoza stvorio sam zaključak da se na gradilištu iskopa bunar, jer sa gradnjom ne možemo početi, a da pri ruci nemamo vode. Bunar je iskopan pod nadzorom br. Stjepana Matajza i Dragana Devčića. Dubok je trinajst metara, a širok metar i pol, te ima jako vrelo i dati će dovoljnu količinu vode za gradnju. Cijeli trošak radnja i materijala iznosi 5.000 dinara.

Kako Vam je poznato na gradilištu imamo i jednu zgradu, koja služi kao stan podvornika, a u istoj je smještena i Hrvatska Čitaonica, kao i jedan dio naše društvene imovine. Te prostorije nas za ova prelazna vremena zadovoljavaju. Zatim smo na gradilištu postavili stupove za karike, iskopali jamu za gašenje kreča i navezli do sada oko 40.000 kom. cigle. Cigla je dovožena besplatno, to će prema tome podvoz biti unešen kao prilog za gradnju. Kako ćete od blagajnika čuti na dar smo dobili 27.000 kom. cigle, a osim toga zaključkom svojim od 29. svibnja 1927. kupili smo još 100.000 kom. cigle i to od ciglane br. Bassi 50.000 kom., a isto toliko od ciglane Fratrić i Brand. Od kupljene cigle je 90.000 kom. prva vrsta, a 10.000 kom. treća vrsta. Prva vrsta stoji 450 dinara po hiljadi, a treća vrsta 350 dinara. Na račun kupljene cigle isplatili smo do sada 20.000 dinara. Prema proračunu trebati ćemo za prvi dio gradnje svega oko 200.000 kom. cigle.

Kada još spomenem, da je na gradilište dovežen poklonjeni vagon pijeska od br. Ladislava Keršnera i poklonjeni kreč. br. starješine Ivana Gabuta, bila bi time u glavnom izložena naša djelatnost u pogledu gradnje. Nadodati valja da se o preuzetom gradjevnom materijalu vodi naročita knjiga, a tu dužnost je preuzeo na sebe br. Pavo Matajz.

Dužnost nam je sada, da u novoj radnoj godini započeti posao još više pospješimo. Vrijeme ide, svaki izgubljeni čas odlazi u nepovrat, pa ne smije biti dana u kojem se ne bi nešto uradilo za gradnju našega doma. Možemo vrlo mnogo učiniti, ali samo onda, ako smo složni. Ne, da jedan drugoga nukamo, nego moramo da se otimamo za rad.

Za našu gradnju od moćnih i visokih mjesta ne dobismo do sada ništa. Niti ima izgleda da ćemo dobiti. Tu se još obistinila ona narodno poslovica, koja kaže, da sit gladna ne razumije. Vlastela grofovi i baruni sagradiše i grade sjajne palače, a sa novcem otetim od sirotinjskih usta. Te velebne

gradjevine služe često puta samo objesti i razvratnosti besposličara. Mi hoćemo i moramo sagraditi hram prosvjete, napredka i sreće sa skromnim sredstvima, koja smo draga srca odkinuli od svojih dnevnih potreba,

U tom hramu ćemo učiti i odgajati svoju djecu, da budu dostojni svojih predja, da budu Hrvati, da vole slobodu i da se za nju bore.

Dom naš biti će rasadnik svega dobroga i lijepoga. Graditi ga moramo što prije, zato Vas molim, braćo, svaki poduzmite i činite što Vam sile dopuštaju, darivajte koliko više možete, ne molite za prilog, nego ga tražite, gotovo bih rekao otmite od onoga koji ima, a usteže se da dade, jer mi ne radimo samo za sebe nego za sviju, radimo za našu djecu, a djeci se mora dati.

Naša generacija mora ovom zgodom pokazati koliko je svijesna. Ono pola dinara, koji dajemo u našu škrabicu za gradnju, nije samo komad mrtvoga metala, u njemu je sadržana živa ljubav za čovječanstvo, ljubav za narod i naša svijest.

Dom gradimo sa skromnim darovima, a u njemu ćemo se učiti skromnosti, toj najvećoj vrlini čovjeka. Borimo se gradeći ga, a u njemu ćemo odgajati čelik borce za ljudska prava i slobodu Hrvatskoga naroda.

Pripravni smo na žrtve do skrajnjih granica, jer znamo da bez žrtava nema nigdje pravoga uspjeha.

I ovom prigodom Vas molim, da sa ove naše glavne skupštine ni jedan ne odete, a da u škrabicu ne stavite ma i najskromniji darak.

Poput onoga rimskog senatora, koji je, videći da je susjedni grad Kartaga opasan po rimsko carstvo, svaki svoj govor počeo sa riječima: »Ali mi moramo Kartagu razoriti«, po njegovu primjeru kako rekoh sjetimo se i mi barem jedanput na dan dužnosti, da naše društvo mora svoj dom sagraditi.

Budemo li tako radili, onda možemo biti tvrdo uvjereni, da ćemo svoju slijedeću glavnu skupštinu održati pod vlastitim krovom, a ona će onda biti još brojnija i vedrija od ove današnje.

Z D R A V O!

Tajnik:
Suljo Smailbegović

3. IZVJEŠTAJ GRAĐEVNOG ODBORA HRVATSKOG SOKOLA U ĐAKOVU OD 2. 2. 1929.

I Z V J E Š T A J

Gradjevnog odbora Hrvatskog Sokola u Djakovu, podnesen glavnoj skupštini obdržanoj dne. 2. II. 1929.

Bratska glavna skupštino!

Nakon prošlogodišnje glavne skupštine društveni naš rad bio je u glavnom upravljen onamo, da se što prije otpočne sa gradnjom Hrvatskog Sokolskog Doma.

Osokoljeni uspjehom iz radne godine 1927, nastavili smo živo prikupljati sredstva za gradnju. Savjetovali smo se i dogovarali, te čvrsto odlučili da u godini 1928 moraju biti položeni temelji, pa i glavni dio zgrade stavljen pod krov. Nepredviđene zapreke omele su da se naša odluka potpuno provede. Došli smo sa gradnjom do pod krov, ali je medjutim vrijeme poodmaklo, nastupila je studen, a naručene željezne konstrukcije nisu bile još stigle. Za betoniranje galerija nije više bilo vrijeme prikladno, te smo gradnju obustavili, a nastavit ćemo ju u rano proljeće.

Tok rada našega gradjevnog odbora u godini 1928 izložit ću Vam ukratko:

Na sjednici od 12/II. stvorili smo zaključak zamoliti gg. graditelje Domesa i Pelcera iz Osijeka, te Miju i Stjepana Mataisa iz Djakova, da nam na temelju po br. Freudenreichu sastavljenog troškovnika stave ponudu za izgradnju.

Stigle su dvije ponude:

a) gosp. Pelcer tražio je 694.813 Din.

b) br. Matais tražio je 475.604 Din,

dok gosp. Domes nije ni stavio ponude.

Ove glomazne svote su nas malo zbunile, ali smo i tu našli izlaza.

Braća Pavo Matais i Jeronim Bassi raspravili su ovu stvar sa osnivačem zgrade br. Freudenreichom u Zagrebu, te nam je on predložio, da prihvatimo ponudu br. Mataisa kao povoljnu, a da u godini 1928. stavimo glavni dio zgrade t.j. dvoranu sa pozornicom i galerijama pod

krov, a samu izradu t.j. prozore, vrata, žbuku podjenje i t.d., da izvedemo buduće godine.

Na taj način se je troškovnik reducirao na svotu od Din. 268.409.

Naknadno je ovoj svoti pridodana cijena šljunka, koji je bio pomutnjom izostavljen iz proračuna u iznosu od Din. 8.316.

Naknadno je u proračunu uzeta izgradnja stepenica na galeriju koja stoji Din. 14.850.

Zaključno pismo sa gradjevnim poduzetnikom formulirao je voditelj gradnje br. Freudenreich, a potpisali su ga za društvo stariješina br. Ivan Gabut i tajnik Jeronim Bassi dana 19/VIII. 1928. za gornju svotu dovršti će poduzetnik gradnje br. Stjepan Matais naprijed spomenuti dio zgrade sa svojim materijalom izuzev crijep i opeku, koje pribavlja društvo. Kod podpisa zaključnog pisma stavljena je preduzimaču gradnje na raspolaganje svota od Din. 100.000, a daljnje isplate imadu se vršiti u obrocima koji su predvidjeni zaključnim pismom. Pokloni u materijalu obračunavaju se sa preduzetnikom. Kod potpisa zaključnog pisma ustanovljeno je, da za slučaj pomanjkanja vode dobava iste ide na račun društva. Stvarno se je dogodilo da je bunar bio iscrpljen, te smo za produljenje bunara od 12 i pol do 19 mt. platili svotu od Din. 2062.50.

Tokom godine nastavljeno je podpisivanje priloga za gradnju, te su medju ostalima darovali:

Oblasna skupština u Osijeku	Din. 10.000
Vilma pl. Heržić	Din. 5.000
Brodska Imovna općina Vinkovci	Din. 5.000
Osiguravajuće društvo Kroacija	Din. 2.000
Dr. Vjekoslav Rotkvić	Din. 2.000
Fabo i Franjka Petrović	Din. 2.000
Obitelj Mije Langfeldera	Din. 2.000

Po hiljadu dinara:

Ivan Pavić, Mato Matais, Suljo Slailbegović, Pavao Katić, Ilija Benković, Dragutin Kerpner, Djuro Herlinger, Gjuro Horvatović, Ivan Mitrović, Antun Schwartzmajer ml., Dr. Antun Schwartzmajer, Dr. Josip Mück, Tanasije Stojnović, Mirko Aljinović, Josip Kovačević Sisak i Hrvatski Sokolski Savez

Franjo Šimoković 870 dinara.

Josip Verni 500 dinara, Antun Ordanić 400 D.,

Po Din. 240: Antun Juzbašić, Ivan Vince, Stjepan Hanza, Fabo Ratkovčić, Ćiril Dorić, Franjo Olrom Osijek, te Josip i Sofija Vagner.

O drugim prinosima kao što su prihodi priredaba, sabirni arci, kućne zabave, škrabice, preprodaja tiskanica i darovi iz vana izvijestiti će br. blagajnik gradnje potanje.

Mnogo smo priloga dobili na preporuku naše braće i sugrađana od trgovačkih tvrtki, industrijskih poduzeća i t.d. Naročito ističemo da su u tome prednjačili br. Dane Reichsman, Dragan Devčić, Milan Goršetić Krojački obrtnici, Jakob Silberberg, Tomo Švenda, Šimo Berger, Jeronim Bassi, Hugo Fuks i.t.d.

Pri početku gradnje t.j. dana 30. VIII. objavili smo gradjanstvu ovaj čin proglasom koji smo izdali u pet sto primjeraka. Tom prigodom smo dali tiskati dvije hiljade razglednica perspektivne slike Doma, i to klišejom koji smo dobili od Saveza. Takodjer smo dali tiskati 400 nacrta od Doma koje nacrte priklapamo s zahvalnicama. Slika i nacrt bili su otisnuti takodjer uz proglas u Hrvatskom Listu u Osijeku. Slike Doma raspačavamo na priredbi uz cijenu od dva dinara po komadu.

Tokom godine pregledao je voditelj gradnje br. Freudenreich dva puta samu gradnju i to dana 28. VIII. kod polaganja temelja, kada su učinjene i preinake i to projektirana pozornica je produbljena za 40 cm., a nivo poda spušten je za 20 cm. t.j. od 150 cm. iznad terena na 130 cm. Zatim dana 22. i 23. X. kada je trebalo početi sa betonskim radnjama. Svečano polaganje temeljnog kamena dana 11. XI. Prisustvovala su tome činu sva mjesna društva.

Na gradilištu su izgrađene pomoćne prostorije za spremanje materijala i orudja, te je popravljena ograda do susjeda Goldsteina.

Dovoz cigle ide na račun društva, te smo plaćali 40 dinara po hiljadi, a 5000 komada cigle poklonjene od Miše Raka dovezli smo iz Satnice sa autom mlina Cereale plativši samo pogonski materijal.

Uži odbor koji nadzire gradnju čine tri lica i to: Dr. Mato Horvat, Dragan Devčić i Suljo Smailbegović.

O svemu je građevni odbor održao u g. 1928. 19 sjednica.

Time završujem izvještaj o radu gradjevnog odbora u nadi da ću buduće godine moći pridonijeti veće rezultate s obzirom na to što se započeto dijelo razvija i napreduje lakše kada imamo pred sobom vidljive uspjehe. Sama pako godina 1928. bila je toliko kobna i nesretna da sa polučenim uspjesima u njoj kao takovoj možemo biti zadovoljni.

Molim glavnu bratsku skupštinu da primi ovaj moj izvještaj do znanja.

Z D R A V O!

Tajnik:
Suljo Smailbegović

4. ZAPISNIK GLAVNE SKUPŠTINE HRVATSKOG SOKOLA U ĐAKOVU ODRŽANE 23. PROSINCA 1929.

Z A P I S N I K

Glavne skupštine Hrvatskog Sokola u Djakovu obdržane dne 23 prosinca 1929. u dvorani svratišta Central u Djakovu.

Nakon što je ustanovljeno da je ovoj glavnoj skupštini prisutan dovoljan broj članova t.j. 162 člana, te starješina brat Suljo Smailbegović otvara glavnu skupštinu pozdravljajući prisutne, i odmah nakon toga prelazi na dnevni red.

II. Nakon što bude pročitan zapisnik prošle glavne skupštine bude isti primljen do znanja, te starješina poziva braću Matu Šarčevića i Franju Brodt da taj zapisnik ovjere.

III. Prelazi se na izvještaj blagajnika

Blagajnik brat Meršilc izvještava, da je primitak gradjevne blagajne od g. 1927. do danas 458.598 Din. 16 p.

Izdatak 458.598 Din. 16 p.

pa prema tome u blagajni gradjevnog odbora neima nikakove gotovine.

Blagajnik izvještava da je rad upravnoga odbora u glavnome bio usredotočen oko gradnje i dovršenja Hrvatskog Sokolskog Doma, za koju svrhu daje općina Djakovo poklonila Hrvatskom Sokolu nekretnine upisane u grt. ul. broj 1927 p.o. Djakovo priuzdržavši si pravo da u slučaju da Hrvatski Sokol prestane djelovati bilo raspustom po vlasti bilo zaključkom svoje skupštine da te nekretnine imadu ponovno doći u vlastničtvo općine u Djakovu, koja klauzula je uknjižena u gruntovnici.

Nadalje izvještava blagajnik da je upravni odbor izdao pojedincima koji su bilo društvu uzajmili gotovinu bilo društvu predujmili radove, založne isprave na iznos njihovog potraživanja sa rokom dospjetka od 6 mjeseci uz 8% kamate tekuće do plateža, dajući im pravo da se na temelju te založne isprave mogu uknjižiti za svoje potraživanje na gore navedenim nekretninama.

Te isprave izdane su Tt. Rudolf Kaiser Osijek na 31.500 Din Hermanu Wirrer Osijek 8000 Din. Odboru za gradnju Hrvatskog Doma u Djakovu 80.400 Din. Stjepanu Matais Djakovo 127.000 Din. Smailbegović Sulji Djakovo 40.000 Din. Tt. Braća Bassi Djakovo 25.070 Din. Pavi Matais

Djakovo 8.000 Din, Pfefer Franjo Djakovo 7.000 Din. Pfefer Josip Djakovo 5.000 Din. Tt. Fratrić i Brandt Djakovo 4.835 Din. Dr. Klemen Željko Djakovo 3.000 Din. Stevo Vohalski Djakovo 3.000 Din. D. Reischmanna Sin Djakovo 7.000 Din. Aleksandar Freudenreich Zagreb 10.000 Din. Jakob Silberberg Djakovo 3.328 Din. te svaki pojedinac od gore navedenih sebi već i ishodio uknjižbu prava zaloga na nekretninama Hrvatskog Sokola upisanih u grt. ul. broj 1927 p.o. Djakovo.

Nadalje blagajnik izvještava da je zaključkom sjednice upravnog odbora, sve sprave upravni odbor poklonio Dobrovoljnom Vatrogasnom društvu u Djakovu koje je taj dar sa zahvalnošću primilo.

Blagajnik moli da se ovaj izvještaj, kao i postupak upravnog odbora glede opterećenja nekretnina Hrvatskoga Sokola u Djakovu odobri.

Glavna skupština jednoglasno prihvaća blagajnički izvještaj te odobrava rad i postupak upravnog odbora.

Izvještaj revisora glasi da su blagajnu pregledali te sve u redu pronašli.

IV. Stariješina izvještava da je Hrvatski Sokolski Savez u Zagrebu na svojoj skupštini od 15. studenoga 1929 s obzirom na činjenicu da je zakonom o ustrojstvu Sokola Kraljevine Jugoslavije dokinuto djelovanje Hrvatskog Sokolstva, i s obzirom što sa svojeg ideinoga stanovišta odstupiti nemože, stvorio je zaključak da ne pristupa u Sokol Kraljevine Jugoslavije te jednoglasnim zaključkom sviju delegata zaključuje likvidacija Hrvatskog Sokolskoga Saveza a prema tome sviju župa i sviju društava pa budući da su i naši delegati toj skupštini prisustvovali i za likvidaciju glasovali, i budući da je već likvidacija po upravnom odboru provedena, to pita glavnu skupštinu da li se ovo izvješće o likvidaciji Hrvatskog Sokolskog Saveza kao i o likvidaciji našega društva prima do znanja.

Skupština jednoglasno prihvača, ovo izvješće na znanje te prema tome na temelju toga zaključka Hrvatski Sokol u Djakovu više nepostoji.

Starješina izvještava da je zastava društvena poklonjena braći Hrvatskoga Zmaja. Upozorava da se značke više nositi nemogu.

Nakon što je zapisnik po braći Mati Šarčević i Franji Brod ovjeren za ključuje starješina ovu glavnu skupštinu.

Dovršeno:

Starješina:		Tajnik:
Suljo Smailbegović v.r.	(M.P.)	Josip Kindl v.r.
Mato Šarčević v.r.		
Franjo Brodt v.r.		

Pravila društva "Hrvatski dom" u Đakovu

Ime društva.

§. 1.

Društvu je ime "Hrvatski dom" u Djakovu.-

Svrha društva i sredstva kojima se ta

svrha postizava.

§. 2.

Svrha je društva sagraditi i uzdržavati svoj vlastiti dom i time osigurati bolji ekonomski razvitak svim djakovačkim hrvatskim društvima, našim članovima, kojima je cilj umjetnost, znanost, zabava te unapredjenje društvenih odnošaja /: u za to priredjenim prikladnim prostorijama :/.-

Poslovni jezik i zastava.

§. 1.

Poslovni jezik društva je hrvatski, a društvena zastava hrvatska trobojnica.-

Pokriće troškova.

§. 4.

Troškovi društva podmiruju se prinosima članova, darovima i drugim prihodima.-

Prinos odredjuje za svaku godinu glavna skupština.-

Članovi društva.

§. 5.

Članovi društva jesu:

a/ redoviti koji plaćaju u društvenu blagajnu odredjeni godišnji prinos u mjesečnim obrocima unapred od 10. kruna.

b/ utemeljiteljni koji jedanput za uvijek u roku od godinu dana uplate svotu prema sljedećim razredima:

1. razred ..... 20.000 K. i više
2. razred ..... 10.000 K. i više
3. razred ..... 5.000 K. i više

c/ darovatelji koji daruju društvu svotu manju od propisane za utemeljitelje i

d/ počasni, koje imenuje glavna skupština na prijedlog odbora radi njihovih zasluga stečenih za društvo ili za hrvatsku stvar opće.-

Primanje, istup, brisanje i isključenje članova.

§. 6.

Članom društva može postati svatko ko je navršio 18 godina, te je neporočna predživota.-

Tko želi postati članom, ima se pismeno ili ustmeno prijaviti upravnom odboru, koji odlučuje većinom glasova, da li je prijavljeni primljen ili nije - neprimljenom nije dužan odbor naznačiti razloga neprimića.-

Proti odluci odbora nema priziva.-

Primljenom članu izdaje se uz priklop društvenih pravila pristupnica.-

§. 7.

a/ tko svojevoljno istupi,

b/ tko za 1/2 godinu dana zaostane s plaćanjem članarine,

c/ tko bude iz društva isključen.

§. 8.

Izključiti se može član:

a/ ako što slobodno uradi na štetu društva,

b/ ako krupno povrijedi pristojnost u društvenim prostorijama ili svojim ponašanjem izazove javnu sablazan,

c/ ako bude osudjen radi kojeg zločina ili radi prekršaja protiv ćudorednosti ili počinjenog iz koristoljublja.-

O pravima članova.

§. 9.

Svaki član ima pravo:

a/ prisustvovati svim društvenim sastancima, zabavama, koncertima i drugim produkcijama,

b/ prisustvovati društvenim glavnim skupštinama, u njima vijećati o svim društvenim pitanjima, stavljati prijedloge i interpelacije i birati društvenu upravu.-

c/ aktivno pravo izbora ima svaki član a pasivno samo onda ako je navršio 21 godinu.-

O dužnostima članova.

§. 10.

Svi su se članovi dužni pokoravati društvenim pravilima, zaključcima glavnih skupština i odredbama upravnog odbora u društvenim stvarima.-

Osim toga su dužni: Redoviti članovi točno plaćati po glavnoj skupštini odredjeni godišnji prinos u mjesečnim obrocima unaprijed a koji za 1/2 godine dana zaostane od plaćanja svoga prinosa bez ikakove obavjesti, brisat će se iz roda društvenih članova.-

Naknada uplate zaostale članarine ne rješava onoga koji je brisan iz reda društvenih članova dužnosti, da svoj pristup iznovice prijavi u smislu §. 5.

Glavne skupštine.

§. 11.

Glavne su skupštine:

a/ redovite,

b/ izvanredne.

§. 12.

Redovita se glavna skupština drži u mjesecu siječnju svake godine. Istu saziva predsjednik barem 8 dana prije uz naznaku dnevnog reda.-

§. 13.

Izvanredne skupštine drže se kad to zaključi upravni odbor ili kada to pismeno zatraži nadzorni odbor, ili jedna četvrtina redovitih članova uz

naznaku predmeta, koji će se imati raspraviti. Takva skupština ima se sazvati za 14 dana od kako je zatražena.-

Djelokrug glavne skupštine.

§. 14.

Glavna skupština:

a/ bira na jednu godinu upravni i nadzorni odbor,

b/ imenuje dvojicu društvenih članova, da ovjerove zapisnik glavne skupštine.-

c/ riješava tajnički i blagajnički izvještaj upravnoga odbora, zatim izvještaj nadzornog odbora, te zaključuje o podjelenju apsolutorija obim odborima,

d/ stvara proračun za sljedeću godinu i odlučuje o uporabi društvene gotovine,

e/ odredjuje prinos redovitih članova,

f/ riješava prijedloge članova i upravnoga odbora,

g/ imenuje na prijedlog upravnoga odbora bez debate o ličnosti zaslužne osobe počasnim članovima.

h/ odlučuje o promjeni pravila o razlazu društva i o opredjeljenju društvene imovine u tom slučaju.-

§. 15.

Da se uzmogne glavna skupština obdržati, treba da je osim predsjednika prisutno 1/4 članova.-

Ako ih nema toliko ima se nova skupština sazvati najdulje za 8 dana a ova tada odlučuje bez obzira na broj prisutnih članova. U glavnim skupštinama odlučuje se apsolutnom većinom glasova. Raspolove li se glasovi, odlučuje glas predsjednika.-

Za promjenu pravila treba da glasuje dvije trećine prisutnih članova.-

Da bude pravovaljan zaključak o razlazu društva, moraju biti na glavnoj - upravo zato - sazvanoj skupštini prisutno najmanje dvije trećine svih društvenih članova, a od svih moraju za razlog glasovati barem njih dvije trećine.-

§. 16.

Svi se izbori obavljaju osobno tajnim glasovanjem.

§. 17.

Svi prijedlozi članova navedeni u §. 14. slovo f/ koji bi imali doći na dnevni red glavne skupštine, imadu se osam dana pred dotičnu glavnu skupštinu dostaviti upravnom odboru i to pismeno.-

Upravni odbor.

§. 18.

Cijelu društvenu upravu rukovodi sa predsjednikom na čelu upravni odbor, koji se osim predsjednika, podpredsjednika, tajnika, blagajnika i upravitelja "D O M A" sastoji još od 8 odbornika.

Zamjenika tajnika kao i zamjenika blagajnika bira upravni odbor iz svoje sredine.-

Upravni se odbor bira na 1 godinu.-

Djelokrug upravnog odbora, predsjednika, tajnika, blagajnika i poslovodje.

§. 19.

Upravni odbor:

a/ Upravlja cijelom društvenom imovinom,

b/ sklapa u ime društva pravne poslove,

c/ stavlja kućni red,

d/ riješava sve društvene dopise,

e/ odlučuje bez priziva o primanju i isključenju članova,

f/ ustanovljuje broj društvenih koncerata, zabava, produkcija, izleta, i t. d. i ujedno im odredjuje vrijeme i mjesto.-

g/ drži u društvu i prigodom društvenih zabava potrebiti red i bdije nad tim, da se pravila što točnije vrše.-

h/ prima i otpušta potrebno osoblje i odredjuje mu beriva i

i/ predlaže glavnoj skupštini zaslužne osobe za počasne članove.-

§. 20.

Poslove svoje riješava upravni odbor u odborskim sjednicama koje se imadu redovno barem svaka dva mjeseca obdržavati, ali ako je potrebno ili ako to trojica odbornika traže, ima se sazvati izvanredna odborska sjednica.-

Da zaključak bude valjan, treba da osim predsjednika i tajnika prisustvuje odborskim sjednicama barem pet odbornika, a odlučuje se većinom glasova.-

Kada su glasovi raspolovljeni odlučuje predsjednikov glas.-

§. 21.

Prema oblastima i trećim osobama zastupa društvo predsjednik, on sazivlje i predsjeda glavnim skupštinama i odborskim sjednicama te provodi sve zaključke glavne skupštine i upravnog odbora uz supotpis tajnika odnosno blagajnika, potpisuje sva društvena pisma i doznačuje uz naknadno odobrenje po upravnom odboru na isplatu manje svote do 500K.

Ako je predsjednik zapriječen zamjenjuje ga potpredsjednik.-

§. 22.

Tajnik obavlja sve pismene poslove društva, vodi zapisnik glavnih skupština i odborskih sjednica, potpisuje uz predsjednika sva društvena pisma te izvješćuje o djelovanju društva tečajem godine.-

U otsuću tajnika obavlja sve njegove poslove tajnički zamjenik.-

§. 23.

Blagajnik rukovodi uz osobnu odgovornost društvenu blagajnu pod nadzorom upravnog odbora, prima sve novčane i druge dohodke društva te isplaćuje uz doznaku predsjednika sve račune, dužan je opominjati sve nehajne plaćaoce a ne koristi li opomene, prijaviti to upravnom odboru, koji će postupati u smislu §. 10. Nadalje je dužan na zahtjev nadzornog odbora u svako doba iskazati stanje društvene blagajne i predložiti na uvid blagajničke knjige.

Svršetkom poslovne godine i to prije glavne skupštine dužan je blagajnik završiti godišnji račun i predložiti ga glavnoj skupštini na odobrenje.-

§. 24.

Upravitelj je nadglednik cijele društvene pokretne i nepokretne imovine i bdije nad točnim obdržavanjem kućnog reda.-

Nadzorni odbor.

§. 25.

Nadzorni se odbor sastoji od 5 članova koje bira glavna skupština izmedju redovitih članova na vrijeme od dvije godine.-

Na čelu nadzornog odbora je pročelnik, kojega izmedju sebe biraju članovi istoga odbora.-

Mjesto člana nadzornoga odbora, koje se isprazni tijekom godine popunjuje do naredne redovite glavne skupštine izborom izmedju redovitih članova sam nadzorni odbor.-

Članovi nadzornoga odbora nesmiju biti i podjedno članovi upravnog odbora.-

Nadzorni odbor drži sjednice prema potrebi.-

Sjednice saziva pročelnik te im predsjeda.-

§. 26.

U djelokrug nadzornog odbora spada nadzor nad naovčanim poslovanjem i upravom društvene imovine. U tu svrhu može u svako doba ali najmanje dvaput godišnje mora predlagati blagajničke knjige, spise, blagajnu te imovinsko stanje.-

O svom nalazu tečajem godine podnosi nadzorni odbor izvještaje upravnom odboru a godišnje izvješće o novčanom poslovanju i o stanju blagajne podnosi glavnoj skupštini.-

Opazi li krupne manjkavosti ili neurednosti, ima zatražiti saziv izvanredne glavne skupštine, a prema potrebi zatražiti i izručenje blagajničkog poslovanja do zaključka skupštine.-

Nadzorni odbor sposoban je pravovaljano zaključivati, ako je prisutan pročelnik i najmanje dva druga člana odbora.-

Zaključci stvaraju se većinom glasova prisutnih, a u slučaju jednakosti glasova odlučuje glas pročelnika.-

Izbor pročelnika obavlja se tajnim glasovanjem, a izabranim se smatra onaj, koji ima najviše glasova.-

Ako su glasovi raspolovljeni, odlučuje žrijeb medju onima, koji su dobili jednaki broj glasova.

Zapisnik sjednice i revizionalne nalaze potpisuju pročelnik i prisutni članovi.-

Obranički sud.

§. 27.

Razmirice iz društvenih odnošaja medju članovima samim te izmedju upravnog ili nadzornog odbora, odnosno članova kojeg od tih odbora

rješava bez svakog dalnjeg priziva obranički sud. Ovaj se sastoji od 4 obranika koje biraju sami parbenici i to svaki po dvojicu izmedju društvenih članova.-

Ova četvorica biraju opet izmedju društvenih članova peto lice kao predsjednika.-

Ako se obranici nisu moglo složiti u osobi predsjednika odlučuje ždrijeb izmedju predložene dvojice.-

Ako je jedna stranka upravni ili nadzorni odbor, onda ne mogu njegovi članovi biti obranici.-

Obranički sud stvara zaključke većinom glasova, a sposoban je pravovaljano zaključiti kada su svi članovi prisutni.-

Zapisnik sjednice potpisuju predsjednik i ostali članovi odbora.-

Prestanak društva.

§. 28.

Društvo prestaje kada to zaključe članovi na glavnoj skupštini ili kad ga raspusti nadležna javna oblast.-

Opredjeljenje društvene imovine.

§. 29.

U slučaju prestanka društva ustanovljenog po §. 28. ima se sa društvenom imovinom na sljedeći način raspolagati:

Sva preostala čista imovina društva ima se koristonosno uložiti, te sa imovinom kao i nekretninama imade upravljati "Matica Hrvatska" u Zagrebu sve dotle, dok se u Djakovu ne osnuje novo društvo sa jednakom svrhom.-

Ako se takovo društvo u roku od 10 godina ne osnuje, imade se sva imovina "Hrvatskog doma" zajedno sa nekretninama predati u vlasničtvo "Matice Hrvatske" u Zagrebu.

Upravni odbor:

Predsjednik: Tajnik:

Mato Šarčević Dr Ante Crvić

Broj 21.844 – 1923.

Ova se pravila odobravaju

POKRAJINSKA UPRAVA

za Hrvatsku i Slavoniju

ODJELJENJE ZA UNUTARNJE POSLOVE

U Zagrebu, dne 9. maja 1923.

Šef odjeljenja za unutarnje poslove

Ovjera Pravila društva "Hrvatski dom" u Đakovu

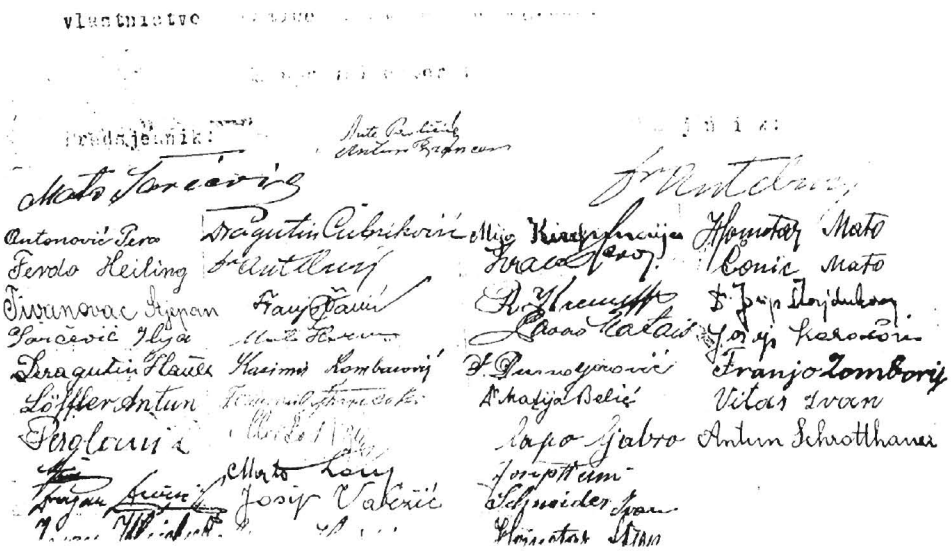

Potpisi predsjednika i osnivača društva "Hrvatski dom" u Đakovu

Sažetak

Društvo Hrvatski sokol djelovalo je u Đakovu s prekidima od 1906. godine, kada je osnovano, do kraja 1929. godine. Od 1922. godine djelovala su u Đakovu dva sokolska društva: Hrvatski sokol i Sokolsko društvo, koje je bilo udruženo u Jugoslavenski sokol. Dom kojeg je započeo graditi Hrvatski sokol i koji je bio stavljen pod krov, otvoren je nakon njegovog ukidanja 1937. godine kao Hrvatski dom.

Hrvatski dom u Đakovu usko je vezan za Hrvatski sokol, te napis o Hrvatskom domu nezaobilazno sadržava i dobar dio historijata društva Hrvatski sokol u Đakovu. Hrvatski dom nastao je najvećim dijelom prilozima građana, a sve u želji promicanja hrvatske riječi, hrvatske kulture, u kojem će, u Đakovu tada brojna, kulturna udruženja moći djelovati. Rijetke su institucije koje su dale priloge. Hrvatski dom je ipak bio sagrađen uz dugogodišnja sakupljanja priloga. Kasnije se u vrijeme njegova rušenja ustanovilo da nije bio naročite konstrukcije, ali ipak je bio u upotrebi 43 godine.

Danas umjesto starog Hrvatskog doma stoji novi Dom, otvoren 1986. godine, koji je izgrađen uz potporu građana kao i stari Dom. Taj dom za grad predstavlja najznačajniju investiciju u području kulture do danas. Nakon prvih višestranačkih izbora, Dom je dobio naziv koji mu i pripada: Hrvatski dom.

Summary

Sports and culture club "Hrvatski sokol" was active in Đakovo at intervals from its foundation in 1906 to the end of 1929. Since 1922 there had been two clubs of this sort in the town. Those were "Hrvatski sokol" and "Sokolsko društvo" , which was a member of "Jugoslavenski sokol". "Hrvatski sokol" started building a civic centre opened in 1937 as "Hrvatski dom" after the club had been dissolved.

Hrvatski dom (civic center) in Đakovo was very closely connected to "Hrvatski sokol", so that all articles and papers about the centre inconceivably contain a lot of historical documents related to "Hrvatski sokol" in Đakovo. Hrvatski dom was built mainly from contributions and donations of the citizens of Đakovo who wanted to promote Croatian language and culture by providing at that time numerous clubs with facilities to work in . Only few institutions contributed to the building of "Hrvatski dom". However, it was built - thanks to the funds raised over the years through citizens´ donations .

Later , at pulling down of the centre, the experts found out that it had not had much of a frame structure. Still this building was used as a civic centre for 43 years. Modern times whitnessed building of the new centre on the site of the old "Hrvatski dom" in 1986. The new one was –just like the old one- built from contributions and support of the citizens of Đakovo. It has also been one of the most important investments in culture in the modern Đakovo. After the first multy-party parliamentary elections in Croatia the centre got the name that suit it best – Hrvatski dom.

Zusammenfassung

Die Sport- und Kulturgesellschaft "Hrvatki sokol" arbeitete in Đakovo in Abständen von ihrer Gründung in 1906 bis Ende 1929. Seit 1922 hatte die Stadt zwei solche Gesellschaften: "Hrvatski sokol" und "Sokolsko društvo", die eine Mitgliedgesellschaft von "Jugoslavenski sokol" war. "Hrvatski sokol" startete den Bau des Kulturheims, das nach der Auflösung der Gesellschaft in 1937 geöffnet wurde.
"Hrvatski dom" in Đakovo war eng an die Gesellschaft "Hrvatski sokol" gebunden, sodass alle Artikel und Aufsätze über "Hrvatski dom" mehrere wichtige historische Dokumente in bezug auf "Hrvatski sokol" enthalten. "Hrvatski dom" wurde vorwiegend dank der finanziellen Unterstützung von Bürgern gebaut. Die Bürger von Đakovo wollten der Entwicklung der kroatischen Sprache und Kultur einen Anstoss geben, indem sie für die damals zahlreichen Kulturgesellschaften den Lebensraum verschaffen hatten. Nur wenige Institutionen leisteten ihren Beitrag zum Bau des Heims. Das wurde aber dank dem Geld gebaut ,das jahrelng aus bürgerlichen Spenden gesammelt worden war. Beim Niederreissen des alten Heims etdeckte man, dass dessen Konstruktion ziemlich schwach war. Trotzdem wurde dieses Gebäude 43 Jahre als Kulturheim gebraucht. In der modernen Ziet baute man das neue Heim , grade dort , wo das alte stand. Auch diesmal war die finanzielle Unterstützung von Bürgern entscheidend. Dieses neue Heim stellt ausserdem eine der bedeutendsten Geldanlegen in kulturelle Einrichtungen des zeitgenössischen Đakovo dar. Nach den ersten Mehrparteiwahlen bekam das Heim den passenden Namen -"Hrvatski dom"

SADRŽAJ

Predgovor - 5

HRVATSKI DOM U ĐAKOVU - 7
1. Pripreme za izgradnju Hrvatskog doma - - - - - - - - - - - - - 8
2. Gradnja Doma - 19
3. Posveta Hrvatskog doma - 30
4. Hrvatski dom poslije Drugoga svjetskog rata - - - - - - - - - - 36
5. Zatvaranje Doma i njegovo rušenje
te priprema za izgradnju novog Doma - - - - - - - - - - - - - 43
6. Gradnja novog Doma - 45

PRILOZI - 49
1. Spomenica Hrvatskog sokola u Đakovu - - - - - - - - - - - - - 49
2. Izvještaj Građevnog odbora Hrvatskog sokola u Đakovu
od 2. 11. 1928 - 64
3. Izvještaj Građevnog odbora Hrvatskog sokola u Đakovu
od 2. 2. 1929. - 70
4. Zapisnik Glavne skupštine Hrvatskog sokola u Đakovu
održane 23. 12. 1929. - 73
5. Pravila društva "Hrvatski dom" u Đakovu - - - - - - - - - - - - 75

Sažetak - 85
Summary - 86
Zusamenfassung - 87

Bilješka o piscu - 91

ŽELJKO LEKŠIĆ

Rođen je u Đakovu 1957. godine, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju. Diplomirao je na Pravnom fakultetu u Osijeku. Radi kao odvjetnik u Đakovu. U slobodno vrijeme piše o novijoj povijesti temama iz bliže prošlosti Đakova i Đakovštine, a naročito se zanima za stare đakovačke zgrade i njihove vlasnike. Bio je glavni urednik Prigodne revije "Đakovački vezovi" od 1995. do 1998. godine. Objavljivao je u Prigodnoj reviji "Đakovaki vezovi", "Slavonskom narodnom godišnjaku", Godišnjaku Njemačke narodnosne zajednice (VDG Jahrbuch), "Obolu" Glasilu Hrvatskoga numizmatičkog društva, Zborniku Muzeja Đakovštine, "Novom Omanutu" prilogu židovskoj povijesti i kulturi, Časopisu za suvremenu povijest i "Đakovačkom glasniku". Sudjelovao je na znanstvenim skupovima Njemačke narodnosne zajednice.

Izbor iz bibliografije:

- Terezijanska kasarna u Đakovu, "Đakovački vezovi" prigodna revija 1990., Đakovo, 1990., str. 38.-39.

- Numeracija kuća u Đakovu iz sredine 19. stoljeća, "Đakovački vezovi" jubilarna revija 1967.-1991., Đakovo, 1991., str. 82.

- Vlastelinska pivovara u Đakovu, Slavonski narodni godišnjak 1993., Đakovo, 1992., str. 155.-157.

- Klicići, prvi stalni i izučeni trgovci mješovite robe u Đakovu, Slavonski narodni godišnjak 1994., Đakovo, 1993., str. 66.-67.

- Spomen na seoce Užarevce, "Đakovački vezovi" prigodna revija 1994., Đakovo, 1994., str. 45.-46.

- Ljekarne i ljekarnici u Đakovu do Drugog svjetskog rata, "Đakovački vezovi" prigodna revija 1995., Đakovo, 1995., str. 40.-42.

- Đakovčani na izložbi u Budimpešti 1896. godine, "Đakovački vezovi" prigodna revija 1996., Đakovo, 1996., str. 48.

- Strani doseljenici u Đakovu prije biskupa Mandića (1806.-1815.), Godišnjak Njemačke narodnosne zajednice, VDG Jahrbuch, 1996., str. 79.-83.

- Medalja sa izložbe u Budimpešti 1896. godine, Obol, Glasilo Hrvatskoga numizmatičkog društva, god. XXXIV, br. 48, Zagreb, 1996., str. 17.-18.

- Selo Gorjan na planu iz 1856. godine, Zbornik Muzeja Đakovštine 4, Đakovo, 1997., str. 101.-106.

- Hrvatski dom u Đakovu, 30. "Đakovački vezovi" jubilarna revija 1967.-1998., Đakovo, 1998., str. 77.-81.

- Stogodišnjica stare školske zgrade u Đakovu, 30. "Đakovački vezovi" jubilarna revija 1967.-1998., Đakovo, 1998., str. 81.

-Kućevlasnici u njemačkom dijelu Đakova 1879. godine, Godišnjak Njemačke narodnosne zajednice/ VDG Jahrbuch, Osijek, 1999., str. 161.-166.

- Sinagoga u Đakovu, Novi Omanut, prilog židovskoj povijesti i kulturi, broj 36/37, Zagreb, rujan-prosinac 1999/5760, str. 10.

- Iz povijesti đakovačkih mlinova, Zbornik Muzeja Đakovštine 5, Đakovo, 2001., str. 21.-37.

- Hrvatski dom u Đakovu, Časopis za suvremenu povijest, god. 33, br. 3, Zagreb, 2001., str. 779.-799.